

Lukà andí Yěsù Krístò bhà Ídzì Màkürù Yàrí bhǔkù ò ì nòtù ádròdrǒ dhu tí dhu

Yàrí ní Lukà tí kátina ádràngbǎ mǎngangà (Kòl 4.14) náandí Yěsù Krístò bhà Ídzì Màkürù. Kǎndí ka Ròmà tó kígò ò rò, mbèm̀bè azà kumì atò mà àrùbhù kumì atò mà̀nà nzínzì ǒ Yěsù Krístò ka kùgù dhu-dzidǒ. Ndi Lukà ní'ì nzi Yěsù bhà uvitatále, pbétù kǎtè Yěsù nunda ale mà̀nà ndíní ndì nduní tí Yěsù bhà ípìrǒnga ní'ì yà adzi ǒ tí dhu. Ndirò, kǎnda Yěsù bhà uvitatále Pòlò Ídzì Màkürù t'únòta tó atdí́dhená kǎbhà abhi ǒ (Kas 16.10-17; 20.5-21.1). Ka ní'ì nzi Màyàhudì (Kòl 4.10-14).

Lukà andí ndi bhǔkù Tòfilò tí kátina Mùgìrikì tò. Ndi ale i'ì orá ngarí ǒ. Kǒvò-otù ǒ, Lukà ambénà dhu òvò dǒ yà ìnzì ní Pbàyàhúdì-tidò tó pbàkrístò tò. Kǎzè dhu ní abádhí-dò ràlǔ dhu Yěsù rira ì nígu átò atdíkpá Pbàyàhúdì mà̀nà.

Lukà àndà nga nà atdíđǒ ale ní itsiya ònzi ka karí ale: vèbhále, nzónzo, nzéreatále, nǎkùtále, anditále, nzére-alafí írǎ ale, ndirò ìnzì ní Pbàyàhúdì. Kǎbhà ote-lùkpǒ ní: itsòta, Hlǎ-Alafí, hirò ònzi ka kí dhu, nzérenga t'úbàta, ndirò dhu àkǎ kòdò ale ádràngbǎle Yěsù ríngò dhu tò dhu.

Ungbòta-ǒwátá ò, kǎndí ndi «Uvitatále kàsǔ tó bhǔkù.»

Bhŭkù-nyìtì ka kóhù tí dhu

- Bhŭkù-dòkpa (1.1-4).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì ùgɔ ka kí dhu mà Yèsù ùgɔ ka kí dhu mà nà dhu (1.5-2.52).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì rĭ Ídzi Màkŭrù ùnɔ dhu (3.1-20).
- Yèsù rĭ bàtizò àlĕ dhu mà pfòmvo Sitanì rĭ kà-afí ùmvŭ dhu mà nà dhu (Luk 3.21-4.13).
- Gálilayà tó pbìrì ǒ Yèsù anzì kasɔ (4.14-9.50).
- Yèrùsàlemà tó kígò ò ndì ndàrà ònà kàsɔmì ǒ Yèsù anzì kasɔ (9.51-19.44).
- Yèrùsàlemà ndì ndàrà àhɔ rò Yèsù anzì dhu mà kŭdà òyá dhu mà nà (19.45-24.53).

Yàrí bhŭkù Lukà andí okúna dò rò dhu (Kas 1.1-3)

¹ Ádrùngbǎle Tòfilǒ, ábhǒ ale nyú nómvu wà ì rándí dhu yà àlĕ nzínzì ǒ ndì nónzì dhu dǒ. ² Abádhí nándí ì dhu àdhàdhì, yà ì dhu rĭ 'òpè 'ònzì ì dhu nala nyìkpóya nyú nĭ ale náawe àlĕ tò dhu bhěyi. I ale ní ì adù 'òpè 'ùnò ndì ɔte ìndrŭ tò. ³ Ní ima mà átò, ma mádù kóró ì dhu tó obhóngà nónè muni mběyi nyú, ròpè ndì yà ì dhu náapè ì rórò. Ní ádrùngbǎle Tòfilǒ, ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma mòzè mandí yà ma mónè muni fíndá obhóngà dhu ìndù, ⁴ ndínĭ nyi nyuni tí dhu, yà ìndù ka kúdhe dhu ràrĭ obhó dhu nyú.

*Bàtizò nubhónà Yùwanì núgɔ ka kí dhu tó màkŭrù
(Zǒz 13.12; 1Sà 1.1)*

⁵ Hèròdè ní'ì Yùdeyà tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà tí ònà kàsɔmì ǒ, Zàkàriyà ní'ì kùhanì.

Ndi Zàkàriyà ni'ì atdí kùhanì yà Àbiyà bhà pbàdzukuru tí i'ì pbàkùhání nzínzi ǒ. Kàbhà tsìbhále-ovò ni'ì Èlizàbetì, Àrǒnì-dhú bvǔ tsìbhíngba. Ndirò, ndi Àrǒnì ni'ì pbàkùhání tó ádròdrò ale dǒ kamà. ⁶ Ní Zàkàriyà mà Èlizàbetì mànà óyǒ kóró ni'ì obhónángatále Kàgàwà-ònzǐ, ndirò Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ʋyátá nífǔ arí atdí dǒ ale. ⁷ Pbé tǔ abádhí ní'ì ìmbǎ atdí ngbángba nà màtí, Èlizàbetì ni'ì ìngò-àyi nídhuní. Ndirò abádhí óyǒ kóró ni'ì iwà óngò mùlà tí ale.

⁸ Ní atdíku, yà Zàkàriyà mà náarí kasu ònzi mànà atdíkpá pbàkùhání tó rùwu ǒ, Zàkàriyà adì ndàmbe pbìndà kasu nónzi dǒ Kàgàwà-ònzǐ. ⁹ Ní, yà pbàkùhání tó màndu núnò dhu bhěyi, odhína náavò Zàkàriyà ngàlà nǐ, ndíní otsú tí yà pbàkùhání kèlě víyà dǒ rò nóotsúnà ònà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà idzá kàluga ò. Kǎhù ndrùù aróngu alindra-tidò nóbì perè tí màzàbahù dǒ. ¹⁰ Wò ndi kàsùmì ǒ, kóró ngǔkpà ale náadù òko àmbe 'ìtsò dǒ irinǎ rò. ¹¹ Nírò ní ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà níto ndi Zàkàriyà tí, ndàdù ide alindra núbi kà rǐ dòná rò màzàbahù tó fangà dònǎ rò. ¹² Ní wò màlàyikà ndi ndàla rò, Zàkàriyà-afí náabè ndi atdí dǒ, odo ràdù isí ònà. ¹³ Pbé tǔ màlàyikà adù àtìnà kà nǐ: «Zàkàriyǎ, nǐ ɔnzi odo, Kàgàwà ní rì wà pbùkù itsòta nídhuní. Pbékù tsìbhále Èlizàbetì rǐ kpatsìbhá ngbángba núgu indù, nyadù ɔvòna nóvò Yùwanì tí. ¹⁴ Ní kòkú dò rò, idhènu níkaya ndi, nyadù àdi ádrùngbǎ dhèdhe

nyú ǒ. Ndirò, ibí ale nyú nóokoya dhèdhe ǒ, ka kùgù ka dhu-okú dò rò.» ¹⁵ Ndi ngbángba ní'iya ádrùngbǎle Kàgàwà-nyìkpó ǒ. Kòm vúya nzǐ òrì rádù atdí iwa-tidò mà. Kàgàwà niiráyà ka pòndà Ìlǎ-Alafí nǐ, àdàdì íyànà-fitsù ò rórò. ¹⁶ Ndirò, ka ní ndi Pbhàisràyélí nzínzì ǒ ibí ale nabhùya ringò fiyó Ádrùngbǎle Kàgàwà-ti'ò. ¹⁷ Kàgàwà-ònzǐ kùbhìya nà ale-afí-tidò, ndirò ádrùngbǎnga tó òbi-tidò ní'iya yà Kàgàwà bhà nabi Èliyà ní'ì nà ale-afí mà, ádrùngbǎnga tó òbi mà-nà-tidò. Kǎbhùya inzo mà rùngbò ì abáyà mà-nà, ndàdù ìnzǐ arí Kàgàwà ózè dhu ònzì ale nábhu rùgèrè ì, 'òngò obhónángatále tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, kòbholoya ìndrù angyangyi Ádrùngbǎle Kàgàwà tò.

¹⁸ Zàkàriyà níivú dhu màlàyikà-tsù, ndàti: «Wò nyi nyùnò dhu tó obhónga núnì ma mí àdhu rǒ? Obhó tí, ima ní mùlà-akpà nyú, ndirò pbàkà tsìbhále bhà ato mà nàrà wà ádzǐ nyú átò.» ¹⁹ Ní wò màlàyikà adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ìma ní Gàbriyeli, yà bìlì ma marí ìde Kàgàwà-ònzǐ, mambe kàbhà kasu ònzì dǒ ale. Ní Kàgàwà ìvì ma tinu ò, mirà wòrí ìdzì màkùrù nóvò indù. ²⁰ Pbhétù yà ìnzá nyi nyà'ù yà ma mùnò indù dhu rǐ 'ònzì fiyó kàsùmì ǒ dhu dhu-okú dò rò, nyi nyóngo iwǐ tí, ìnzǐ nyongò òte, ràrà àhu i dhu nóowuya 'ònzì òyá idho ò.»

²¹ Wò Zàkàriyà mà rǒte màlàyikà mà-nà ònà kàsùmì ǒ, ihé-yà náadù òko 'àmbe Zàkàriyà nóddò dǒ irí rò. Ní, ìnzǐ kà rǎhu sese Kàgàwà bhà idzá kàluga ò rò rò, idho núuko abádhí

atdídǒ. ²² Ní Zàkàriyà níitdègu àrà àhụ ányị rò, ní kǎdù nzá òte ìndrù mànà. Phétù kǎdù àdi ndàmbe inga nùdhò dǒ otsúna-kpò nǐ, ìnzì ndì ndóte rórò. Ní ìndrù adù dhu òsù, iwà Kàgàwà ràvi ndì Zàkàriyà tò ɔnyu rǒdzì kà-dò dhu bhěyi dhu tó ófò ǒ ndì kàluga ǒ.

²³ Zàkàriyà mà tó rụwụ níitdègu ìku, ní kǎdù ndì ndàrà àhụ pbìndà. ²⁴ Ní ngúfe idho dzidǒ, Òlìzàbetì, kàbhà tsìbhále náangò òna tí. Kǎdù ndòrù, ràrà àhụ imbò àbǐ tí. Kǒngónà àtìna afína ò: ²⁵ «Kànǐ Ádrùngbǎle Kàgàwà ónzì idù dhu. Àbadhi nípfo wà ma yà nyìdu àbhǔ arí ràmbe iwụ dǒ ìndrù nzínzì ǒ dhu-íyà ǒ rò.»

Yēsù nùgụ ka kǐ dhu tó màkǔrè

(Màt 1.18-23; Ìsa 7.14)

²⁶ Atdíku, azà àbǐ tó òna nà Òlìzàbetì rǐ'ì rórò, Kàgàwà náavi pbìndà màlàyikà Gábriyeli ràrà Gàlìlayà tó pbìrì ò, Nàzàretì tí kátina atdí pbanga ò. ²⁷ Ányì kǎrà atdí tsìbhíngba, ìnzá àpè kpatsìbhále núnǐ tí'ò. Ndi tsìbhíngba nǐ'ì iwà Dàwudì-dhú bvǔ ale, Yòzefù órì. Kǒvò nǐ'ì Màriyà. ²⁸ Màriyà tí ndì ndàrà àhụ rò, wò màlàyikà náatse ka, ndàti: «Ìlè nyi Màriyá, iwà nyi nyàbà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ídzìngà, ndìrò ìnè Kàgàwà rǐ'ì nyi nà.» ²⁹ Wò ɔte ndì ndìrì rò, Màriyà-afí náabè ndì atdídǒ. Kírè nga afína ò ndàti: «Yàrí mùlèmbè-tì nyú ní àdhu?» ³⁰ Ní màlàyikà adù àtìna kà nǐ: «Ìnzì ɔnzì ɔdò Màriyá, Kàgàwà bhà ídzìngà nyi nyàbà wà nídhunǐ. ³¹ Kònzǐ nyi nyóngo ụnụ tí, ndìrò nyi nyuguya kpatsìbhá ngbángba, nyadù ɔvòna

nóvò Yèsù tí. ³² Ka ni'iya ádrùngbǎle, ndirò ka kanziya ka kóró dhu dǒ arí'ì Kàgàwà t'ídhùnà tí. Ndirò, Ádrùngbǎle Kàgàwà náadùya kèlì ràdì abhunà, kamà Dàwudì bhà tombi dǒ. ³³ Kǒnyuya idzi Yàkòbhò-dhú dǒ, ndirò kàbhà idzi ni'iya dhòdhódhóngà tó.» ³⁴ Ní, Màriyà níivú dhu màlàyikà-tšǔ, ndàtì: «Wò dhu rǎkǎ ìngbǎ dhu bhěyi idù, yà inzà ma màpè kpatsìbhále núnǎ rò?» ³⁵ Ní, màlàyikà náadù dhu àdu kà tò ndàtì: «Ìlǎ-Àlafí rǐfo dùnú, ndirò kóró dhu dǒ arí Kàgàwà rǐ nyatsì p̀b̀ndà ádrùngbǎnga tó òbì nǐ sísì bhěyi. Ní ndì dhu-okú dò rò, nyi nyúguna ngbángba ni'iya Kàgàwà ópì f̀ndà, ndirò ka kanziya ka Kàgàwà t'ídhùnà tí. ³⁶ Kòní, a'ènu Èlìzàbetì rǐ'ì azà àbǐ tó òna nà, àzèmbè iwà ka katì ndì ìngò-àyi tí rórò. Kà rǐ kpatsìbhíngba núgu mùlà dǒ rò, ³⁷ ìmbǎ Kàgàwà lèma nónzi rí dhu náarí'ì nídhunǎ.» ³⁸ Nírò ní ndì Màriyà náadù àtìna màlàyikà nǐ: «Ma ní Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ino-àyi. Ní, ítse ndì dhu rónzi ndì yà nyi nyùnò ka dhu bhěyi.» Wò dhu-dzidǒ, màlàyikà náadù ndìvà ndàrà kà-tí rò.

Màriyà rǎrà Èlìzàbetì nándà dhu

³⁹ Wò ndì kàsùmì ǒ tí, Màriyà náadù ndìvà ndàrà kòmbómbì, yà Yùdhà bhà p̀b̀irì ǒ arí p̀b̀irì-akpá nzinzi ǒ atdí kígò ò. ⁴⁰ Ní ányì, kǎtsù Zàkàriyà bhà idza, ndàdù kàbhà tsìbhále Èlìzàbetì nátsè. ⁴¹ Èlìzàbetì níitdègu Màriyà nátsè ndì dhu níri, ní kà-fitsù ò rí'ì ngbángba náadù ndòpè ndùbě nga kà'ò. Ndirò, Kàgàwà

náadù Èlizàbeti níra Hlĭlă-Afína nĭ. ⁴² Ní, Èlizàbeti náadù ndòpè ndòtè ɔrú tŭna nyú nà, ndàti Màriyà nĭ: «Kàgàwà náso wà nyi atdíđǒ ròsè kóró vèbhále dònă. Ndirò, kàso wà finu-tsù ò rí'ì ngbángba átò. ⁴³ Ingbà dhu-bvùtí dhu yà, pbàkà Ádrùngbăle Kàgàwà-tsánà nyú náarírà mandà nĭ? ⁴⁴ Ándà, nyi nyàtsè ma dhu nítdègu ìsĭ bĭdu ò, ní ànyìrǒ rò tí, yà fidu-tsù ò rí'ì ngbángba nádù ndòpè ndùbĕ nga fidu-tsù ò, ádrùngbă dhèdhe-okú dò rò. ⁴⁵ Inyi, nyi nyònzì wà hirò, yà Ádrùngbăle Kàgàwà núnò indù dhu rĭ ndònzì ònzì dhu nyi nyà'ù dhu-okú dò rò.»

Màriyà rĭ Kàgàwà nĭlè dhu
(1Sà 2.1-10; Zàb 113)

⁴⁶ Nírò ní ndi Màriyà ati: «Ma mí Ádrùngbăle Kàgàwà nĭlè atdyúdu nyú nà, ⁴⁷ ndirò afidu rĭ'ì ádrùngbă dhèdhe nyú ǒ, Kàgàwà pbàkà Ɔgùba ò. ⁴⁸ Kàgàwà nĭrè ma, yà ìnzĭ ìndrŭ rădù òzùna dhu tí pbìndà ìno-àyi. Obhó tí, ròpè ndì kombí, kóró ale rǒngo matì hirò nónzì tsìbhíngba tí. ⁴⁹ Kóró dhu dǒ arí'ì ɔbi nà Kàgàwà nónzì ádròdrǒ dhu nyú idù. Kǒvò ní ĭlĭlă ɔvo. ⁵⁰ Ndirò, yà ɔdòna ònzì arí ale dǒ kărí izu nába bìlĭnganà. ⁵¹ Kăvi ɔbìna nyú, ndòpfòlò yà idzítá tó afiyya nà arí'ì ale-ǒnga. ⁵² Kĭfo ádròdrǒ kámá fiyyó ádròdrǒnga tó tombi dǒ rò, ndàdù yà ìnzĭ ka karózu na dhu tí ale nídzì, ndùlĭ ádròdrǒ ngari ǒ. ⁵³ Kăbhu ìmbă dhu arí'ì foyá ale rònzì atdíđǒ, ndàdù ònzònzì ale nítu, ndòdì ròwù ɔsúyya-kpa nà. ⁵⁴ Kònzì pbìndà ìno, Pbàisràyélí dzùna, ndàdù pbìndà izu nĭrè dòyá, ⁵⁵ àdhàdhì yà angyangyi ndì ndavò àlĕ t'ábána,

Àbràhamù mà, pbìndà pbàdzukurù màná tò, bìlǐnganà ndì ndongó tí ònzìnà dhu bhěyi.» ⁵⁶ Ní Màriyà mà náadù òko atdíkpá Èlizàbetì màná, ràrà àhù mbèmbè ìbhù àbǐ tí. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndìvà, ndàdu ndì pbìndà.

*Bàtizò nubhónà Yùwanì núgu ka kí dhu
(Luk 1.13-17; 3.4-9)*

⁵⁷ Èlizàbetì rǐ ndùgu òná kàsùmì níitdègu àkǎ, ní kǎdù kpatsìbhá ngbángba núgù. ⁵⁸ Ní, Èlizàbetì mà aróko màná atdíkpá pbanga ǒ ale mà, kà mà t'ídzá-bhà màná níitdègu Ádrùngbǎle Kàgàwà nábà izù Èlizàbetì dǒ, rùgù ngbángba dhu tó màkǔrù níri, ní abádhí-idhè níika ndì atdíkpá Èlizàbetì màná. ⁵⁹ Ní, wò ngbángba nónzì atdí yengè rò, abádhí iwú, kadù kònzǐnga nóbhòlò. Ndirò, abádhí azè kilì àbanà Zàkàriyà-ovò kà-dǒ. ⁶⁰ Pbétù, wò ngbángba-tsánà Èlizàbetì náadù àtìnà: «ǐnzǐ ní wò dhu bhěyi. Kàkǎ kovò ovòna Yùwanì tí.» ⁶¹ Ní, kǒkò Èlizàbetì mà rǐ'ì màná ale náadù àtìnà kà nǐ: «ǐmbǎ Yùwanì tí kátina ovò náarí ì'ì pbùkù idzá-bhà nzínzì ǒ ale dǒ.» ⁶² Ní, abádhí adù dhu ivu kà t'ábanà-tsù ɔtsúya nǐ, ndíní ì unì tí kà ròzè kovò pbìndà ingba-ovò àdhi tí. ⁶³ Ní, Zàkàriyà adù dhu àndǐ karí dòná odu-afǎ-ngba nónzì ɔtsúna nǐ kiwǔ nà, ndàdù yàrí dhu àndi dòná: «Kǒvò ní Yùwanì.» Ní idho adù kòrí ale núko kóró. ⁶⁴ Ní ànyìrò rò tí Zàkàriyà-tsù náadù ndàngbe, Zàkàriyà ràdù ndòpè ndòtè, ndàmbe Kàgàwà nílè dǒ ɔrú tǔna nyú nà. ⁶⁵ Ɔdɔ níisí kóró ànyìrò arí'ì kyèròkyèrò pbanga ǒ ale ò. Ndirò,

Yùdeyà tó pbìrì ǒ arí'ì pbìrì-akpá nzínzì ǒ pbanga ǒ, ìndrũ nóowúnà wò ndì nònzì kóró dhu tó màkürù kèlě náwe rǒ. ⁶⁶ Ní, kǒkò ì nònzì kóró dhu dǒ ka kúnɔna dhu nìrì ale náadò ì dhu afiýa ǒ, 'adù àmbɛ àtìnà dǒ: «Yàrí ngbángba ní'íya ìngbà dhu bhěyi ngbángba-tidò?» Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi ní'ì ndi ngbángba nà.

Zàkàriyà rǐ Kàgàwà nílè, Kàgàwà bhà nabi bhěyi dhu

⁶⁷ Wò dhu-dzidǒ, Kàgàwà nírá Zàkàriyà, wòrì ngbángba t'ábanà, ìlǐlǎ-Alafí nǎ. Ní, Zàkàriyà adù ndòpè ndòtè Kàgàwà bhà nabi bhěyi, ndàti:

⁶⁸ «Ìlèta náká kabɥ Ádrùngbǎle, Pbàisràyélí tó Kàgàwà tò,

kǐrà pbìndà ale nánda, ndàdù ùwɔnà nídhunǐ.

⁶⁹ Kádù obhónánga tó ɥwɔta níbhò àlě tò, pbìndà ìnɔ-akpà Dàwudì bhà idzá-bhà tírò.

⁷⁰ Kàgàwà náavò dhu angyí nyú pbìndà ìlǐlǎ pbànábí-otù ǒ, ndàti:

⁷¹ Ndì rigúya àlě àlě tó òmvũ-fó rò,

ndìrò ndì rigúya àlě kóró ale yà àlě nóndrò-fó rò.

⁷² Ndi dhu bhěyi ní ndi kǐtè pbìndà izɥ àlě t'ábána tò,

ndàdù abádhí tò ndi ndanzì pbìndà ìlǐlǎ ungbòta tó làká níré.

⁷³ Kǎnzì ndi dhu àdhàdhì yà àlě t'ábanà Àbráhamù tò ndi ndatsò dhu bhěyi.

⁷⁴ Kǎti, ndi rigúya àlě àlě tó òmvũ-fó rò,

ndínǐ àlě kongó tí kàsɔna nónzì ìnzì àlě kí ɔdò ònzì rórò.

⁷⁵ Ndi dhu bhěyi ní ndi, àě kokoya ìlǐǎ ale tí Kàgàwà-nyìkpó ǒ, ndirò obhónángatále tí, kóró kàsùmì yà òko àě kòko àě-nyìkpó nà òná ǒ.

⁷⁶ Ndirò ìnyi pbànǎngbá, ìnyi ní'iya kóró dhu dǒ arí'ì Kàgàwà bhà nabi.

Obhó tí, nyi nyadìya angyi Ádrùngbǎle tò, otu nyi nyobholo tí kà tò.

⁷⁷ Ndirò, nyi nyadùya dhu òvò kàbhà ale tò, ndínǎ abádhí unì tí dhu, kà rǎrǎ ìrà ì nígu, ndàdù fíyó nzérenga núbà fíyò.

⁷⁸ Obhó tí, àě tó Kàgàwà ní atdíđǒ arí ìndrǔ-izù nǎlǎ Kàgàwà:

kǎbhùya òrǔ-akpà ǒ awáwù rǎwù àě-dǒnga, àdhàdhì ndìto rí adyifò náarí ale-dǒnga nǎwù dhu bhěyi.

⁷⁹ Kǎbhùya yà ìnò ǒ aróko, yà òve-sisì níibvú ndì dòyá ale-nyǎnga rǎwù.

Ndi dhu adùya àě àbhu àě rùngu màrùngà tó otu.»

⁸⁰ Wòrí ngbángba náambénà òvi dǒ, afína ràdù àmbè obi òtsì dǒ. Kǒngónà àdi rùngù ò, rǎrà àhu Pbàìsràyélí-ònzǎ ndì ndaraya ndàvi kpanjangba òná idho ò.

2

Màriyà rǎ Yěsù núgu dhu

(Màt 1.18-25; 5.1-2; Ìsa 9.5)

¹ Ndi idho ǒ, ádròdrǒ kámá dǒ kamà Kàyìsarà Ògústò náabhù uyátá ndàti, pbìndà pbìrì ǒ aróko kóró ale rǎkǎ kandì fìsì ò. ² Wò ndì wemberè tó andítá náanzì ndì yà Kùrèniyò ní'ì

lìwalì tí Siriyà tó pbìrì dǒ nínganí. ³ Kóró ale náawù ì àndi, ngǎtsi ale ràrà ndàndi fíyó pbanga nyú ò. ⁴ Ní, Yòzefù níivà ndì átò, ndùpò Gàlilayà tó pbìrì ǒ pbanga, Nàzàretì tí kátina ò rò, ndàrà Yùdeyà tó pbìrì ò, ndàrà àhụ Bètèlèhemù, ádrùngbǎ kamà Dàwudì ka kùgụ ònà pbanga ò. Kǎrà ányì Dàwudì-dhú bvě ale tí ndì ndí'ì nídhunǎ. ⁵ Àbadhi mà náawù ányì yà ndì ndórì pbìndà tsìbhále Màriyà nà, òna nà rí'ì rórò, ndínǎ ka kandí tí ì fìsì ò. ⁶ Ní ányì ì òwù ùvò rò, Màriyà rǎ ndùgụ ònà idhò náaká. ⁷ Ní, kùgụ pbìndà sengba tó kpatsìbhá ngbángba, ndàdù ngbǒna nákpòrò mberù nǎ. Kǎdù ndì ngbángba nǎlì ràyi ìzǎ arí dhu ònyu ònà kìwalì ò, ìmbǎ ngari rǎ'ì olo-dzà ò abádhí tò nídhunǎ.

*Màlàyíká rǎ 'àvǐ mètungà t'úndatátále tò dhu
(Màt 2.1-15; Ìsa 41.27)*

⁸ Ndi pbìrì ǒ, mètungà t'úndatátále ní'ì fíyó tàrà tó màhò nódo ì'ì kùbhingá irí ǒ ró. ⁹ Ní, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyíkà níto ndì abádhí tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù ràdù ndàtsì abádhí dǒ. Ní odo níisí abádhí-afí ò atídí. ¹⁰ Pbétù, màlàyíkà náadù àtìna abádhí nǎ: «Ìnzǎ nyònzì odo, ma mìrà kóró ale-idhè rǎ ndìkǎ nǎ ídzì màkùrù nà fùkù nídhunǎ. ¹¹ Indo yàrí iku ǒ, ka kùgụ ǒgùba fùkù, Dàwudì bhà kigò ǒ. Ndi ǒgùba ní Krístò Ádrùngbǎle. ¹² Ndirò, kǎnǎ kùnǎ nyí nyí róná dhu: nyí nyí iré-ngba nótù mberù ò ka kàkpòrò ngbǒna, kadù ìlìnà ràyi ìzǎ náarí dhu ònyu ònà kìwalì ò ró.»

13 Ányìrǒ rò tí ní ndi, òrù-akpà ǒ màlàyíkà tó ihé-
yà náandu ì wòrí màlàyíkà rǒ, ì rìlè Kàgàwà, àti:
14 «Ilèta náká kabhu òrù-akpà ò arí'ì Kàgàwà tò!
Ndirò, màrùngà náká ndì'ì yà adzi dǒ ídzi affiya
nà ale tò!»

Mùtungà t'úndatatále rǒwu Bètèlèhemù dhu

15 Màlàyíkà níwà ì tiyá rò, 'àdu ì òrù-akpà ò
rò, mùtungà t'úndatatále náatè nzínziya ǒ 'àti:
«Kòwu Bètèlèhemù, ndínǎ àlě kala tí ányì ndì
nònzì dhu, yà Ádrùngbǎle Kàgàwà núnò àlě tò
dhu.» 16 Ní, abádhí náawù ányì tsàkàtsàkà, 'àdù
Màriyà mà nótù Yòzefù mànà, ndirò ngbángba
ràdù ì'ì ìzǎ arí dhu ònyu òná kèwalì ò ndì ndàyi
ró. 17 Ndi ngbángba ì àla rò, abádhí náawe
yà màlàyíkà núnòná fíyò kà-dǒ dhu. 18 Ní kóró
ale, yà mùtungà t'úndatatále rǎnǎna dhu nìrì ní
idho núuko wò abádhí rǎnǎna dhu dǒ. 19 Pbétù,
Màriyà náadò wò dhu kóró affina ò, ndàdù àmbe
inga nírè dǒ dóná atdídǒ. 20 Wò dhu-dzidǒ,
mùtungà t'úndatatále náadù ì Kàgàwà nífǔ ì'í,
'àdù àmbe ilènà dǒ rórò, kóró dhu-tsí yà ì ìrì,
'àdù àlanà nònzì ì yà abádhí tò màlàyíkà núnòná
dhu bhèyi tí nídhunǎ.

Yèsù tó ngbángba-ǎvò nóvò ka kí dhu

21 Atdí yengè níitdègu àká wò ngbángba ka
kúgù dhu-dzidǒ, ní ka kadù kònzǎnga nóbhòlò.
Ka kadù ndi ngbángba-ǎvò nóvò Yèsù tí, àdhàdhì
yà màlàyíkà núuno inzà kà-tsánà àpè òngo òna
tí rórò dhu bhèyi.

*Yěsù tó ngbángba nítè ka kówu Kàgàwà tò
Kàgàwà bhà idzá rò dhu
(Law 12)*

²² Yòzefù mà, Màriyà nà rǐ 'ù'ǒ 'ìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ òná idho náaká àdhàdhì Músà bhà Ʋyátá núnò ka dhu bhěyi. Ní abádhí idyi Yěsù tó ngbángba 'òwù nà Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù ìtènà Ádrùngbǎle Kàgàwà tò. ²³ Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ʋyátá ò ka kandí dhu kati, sengba tí ka kùgù kpatsìbhíngba nópì ka rārōngo Ádrùngbǎle Kàgàwà tò. ²⁴ Ní abádhí náadù yà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ʋyátá núnò perè núbho átò. I perè ní'ì óyǒ aliri, ngǎtsi nǐ óyǒ àmbǒ-nzo. ²⁵ Wò ndi kàsùmì ǒ, atdí ale, Sìmiyonì tí kátina ní'ì inè Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ndi ale ní'ì ídzì ale nyú. Ka ní'ì obhónángatále, ndirò Kàgàwà ní'ǔ arí atdíídǒ ale. Ndirò, kǒngónà Pbàìsràyélì ndi ndigú tí rírà ale nódò. Ní Kàgàwà ní'rá ka pbìndà Ʋlǐlǎ-Alafí nǐ, ²⁶ ndi Ʋlǐlǎ-Alafí ràdù dhu òvò angyangyi kà tò ndàti: ìnzǐ kà rovéya inzà ndi ndàla Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐvina Krístò rórò. ²⁷ Ní, Ʋlǐlǎ-Alafí rǐ ndùnda rò, kǎrà òtsù Kàgàwà bhà idza. Nírò ní ndi Màriyà mà, Yòzefù nà níiwú Yěsù tó ngbángba nà, ndínǐ yà Ʋyátá núnò dhu náaká tí. ²⁸ Ní, Sìmiyonì náakò ngbángba ndàtdù, ndàdù òtsò nábhù Kàgàwà tò, ndàti:

²⁹ «Ádrùngbǎle Kàgàwǎ, kòmbí nyi nyí mbǎ
pbùkù ino-akpà núbha ròvè,

àdhàdhì yà angyangyi nyi nyavò idù dhu bhěyi.

³⁰ Obhó tí, ma màla wà pbùkù rò ìrà ògù nyìkpódu nyú nǎ.

³¹ Ndi ògù ní yà nyi nyú nyi nyabhòlò kóró ale tò.

³² Ka ní yà inzá àpè nyunǎ kóró yà adzi ǒ ale-nyíngá nàwù rí awáwù.

Ndirò ka ní ádrùngbǎnga tó awáwù pbùkù ale Pbàìsràyélí tò* .»

Sìmiyonì rǎ Yěsù onziya dhu nóvo angyangyi, Kàgàwà bhà nabi bhěyi dhu

³³ Yěsù t'ábanà mà, kà-tsánà màná idho núuko atdíǒ, wò Sìmiyonì rùnona Yěsù tó ngbángba nǎ dhu níri ì'í rò. ³⁴ Sìmiyonì náaso abádhí, ndàdù àtìna kà-tsánà Màriyà nǎ: «Yàrí ngbángba rǎ Pbàìsràyélí nzínzì ǒ ábhǒ ale nábhǔ ràwà ì, ndàdù ábhǒ ale nídì. Ndirò, ka ní ize yà indrú ábhǔ rí ràgò ì nzínziya ǒ, ³⁵ ndínǎ yà ábhǒ ale núuru afíya ò irèta núuvì tí ì kpanya. Ndirò inyi Màriyá, pbùkù àpbè rǎ ndìlǎ ìla tó obhi-akpa ka kòdù, ròsù afina ale bhà àpbè bhěyi.»

Tsìbhá nabi Anà rǒte Yěsù tó ngbángba dǒ dhu

³⁶ Wò ndi kàsùmì ǒ tí, Kàgàwà bhà atdí tsìbhá nabi, Anà tí kátina, ní'ì inè átò. Anà ní'ì Àserìdhú-bvǔ ale, Fànoli t'ívànà. Ka ní'ì mùlà-àyi-ngba nyú. Abádhí náakò yà tsìbhíngba tí rò ì umbá ì nà ale nà àrùbhù ato kèlě tí, ndi ale ràdù òvè. ³⁷ Ní, kǎdù àdi abvo-àyi tí, ràrà àhù àrù kumì dóná ìfo nà ato nónzi ndì ndí dhu ò. Kóngónà nzi àhù iri Kàgàwà bhà idzá rò. Pbétù, kóngónà Kàgàwà bhà idzá kasu kèlě nónzì adyìhengá màtí ndirò kùbhíngá màtí.

* 2:32 2.32 Ìsa 42.6; 49.6; 52.10

Kǒngónà àdù ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì, ndàdù àmbe ndìtsò dǒ. ³⁸ Ní, ndì tsìbhá nabi Anà níto ndì wò Simiyoni rǒte òná kàsùmì ǒ, ndàdù ndòpè ndàbhù òtsò Kàgàwà tò. Ndirò, kǎdù ndòpè ndàwe dhu Yèsù tó ngbángba dǒ, yà Kàgàwà rǐ Yèrùsàlemà núwǔ dhu nódo arí kóró ale tò.

Yèsù tó ngbángba nà ka kóngo Nàzàretì dhu

³⁹ Yèsù t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà nítdègu kóró dhu nónzì yà Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Úyátá núnò ka dhu bhěyi, ní abádhí adù 'àdu Yèsù tó ngbángba nà Gálilayà tó pbìrì ǒ fiyó kigò, Nàzàretì tí kátina ò. ⁴⁰ Ní, Yèsù tó ngbángba adù àdi ndàmbe ovi dǒ, ndàdù àmbe obi àbà dǒ. Kàgàwà nírá ka dhu-ǒnga t'óvòta tó irèta nǐ, kóró kà rǒnzina dhu ràdù Kàgàwà-nyìkpó nófò atdídò.

Yèsù rǐ ì Kàgàwà bhà idzá, atdí kumì dòná óyǒ nà ato nà dhu

(Luk 2.41; 1Sà 1.3,7,21-28)

⁴¹ Yà ato náarírà dhu bhěyi, Yèsù t'ábanà mà kà-tsánà mà nà nóongónà òwu Yèrùsàlemà tó kigò ò, Pásìka tó mùhendù ò. ⁴² Ní, Yèsù nítdègu atdí kumì dòná óyǒ nà ato nísě, ní abádhí náawù atdíkpá Yèsù tó ngbángba mà nà àdhàdhì yà angyi ì aróonzina dhu bhěyi. ⁴³ Ní, mùhendù ìku rò, Yèsù t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà náadù ì, 'òngò ìbha. Pbétù, Yèsù tó ngbángba náadù àdi Yèrùsàlemà tó kigò ò, ìnzá àbanà mà, íyànà mà nà núnì rórò. ⁴⁴ Abádhí adù Yèsù àtì ìnè rí ì ǒdhína mà nà ì ùbhi atdíkpá ró dhu tí. Nírò ní ndì iwà ì ùbhi, ròpè ndì kútsingánǎ, ràrà àhù pbítsòngǎ rórò, abádhí apè 'òmè Yèsù, fiyó ale

mà, ɔdhiya mànà nzínzi ǒ. ⁴⁵ Pbétù, abádhí náadù nzá kàla. Ní, ndi dhu-okú dò rò, abádhí náadù ì tdítǎ Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù kòmè. ⁴⁶ Ní, ìbhɛ idhɔ dzidǎ ní ndi, abádhí náawù kòtù Kàgàwà bhà idzá àdi Hyátá tó màlímó nzínzi ǒ ró. Kǎmbénà Hyátá tó màlímó rǎnɔna dhu níri dǎ, ndàdù àrà dhu òngù rǎ abádhí-tsǔ. ⁴⁷ Kóró ale, yà kà rǎnɔna dhu níri rí núkò rǎ idhɔ aránà atdíǎ, kàbhà inga t'únita mà, kà rǎrà tsùnà ka kivǔ dhu nádu rǎ tí dhu mànà dhu dǎ. ⁴⁸ Ní, kà t'ábanà mà kà-tsánà mànà níitdègu kàlǎ, ní idhɔ núkò atdíǎ. Ní, kà-tsánà adù àtìnà kà nǐ: «Pbànǎgbá, ádhu wò nyi nyònzì ròká? Ándà pé, ima, àbanɛ mànà, mà mònè nyi ádrùngbǎ izɛ nyú nà.» ⁴⁹ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ádhu nyǐ nyúbhi mòmè rǎ fǐndà? Nyǐ nyèni tí nzá dhu ma rǎrǐ Ì Abadu bhà idzá ma mónzina kasɛ nà?» ⁵⁰ Pbétù, wò Yèsù núnò dhu náadù nzá kà t'ábanà mà, kà-tsánà mànà-dò nálɛ. ⁵¹ Ní, Yèsù mà náadù ì àdu abádhí mànà 'òwù Nàzàretì. Kǒngónà abádhí-tsǔ dhu níri atdíǎ, ndirò kà-tsánà ongónà àdù kǒkò dhu nódò kóró afína ò tí. ⁵² Ndirò, Yèsù tó ngbàngba náadì ndàmbe òvi dǎ ngbǎna ò rò, dhu-ɔnga t'òvòta tó pbìndà irèta ràdù àmbe ndise dǎ. Kǒngónà àdù Kàgàwà-nyìkpó nófò rí dhu nónzì, ndàdù ìndrǔ-nyìkpó nófò rí dhu nónzì átò.

3

Bàtizò nubhónà ìndrǔ tò Yùwanì núɔnɔ Ídzì Mákǔrǔ
(Màt 3.1-12; Mrk 1.1-8; Yùw 1.6-8,19-28)

1 Tibèriyò Kàyìsarà ni'ì Pbarómá tó pbìrì ǒ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà. Ní, atdí kumì dóná imbò nà ató tí kǒnyù idzi ró ató náhu rórò, Pòtiyò Pilatò ni'ì Yùdeyà tó pbìrì ǒ lèwalì. Ndirò, Hèròdè ni'ì Gàlìlayà tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà, Hèròdè t'ádònà, Filipò ràdù ì'ì Itùriyò mà, Tràkònitì mànà tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà. Ndirò, Lisàniyà ni'ì Àbilenì tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà. 2 Wò ndi kàsùmì ǒ, Anà mà Kàyafà mànà ni'ì pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kámá. Ní, rùngù ǒ Zàkàriyà t'ídhùnà Yùwanì rǐ'ì rórò, Kàgàwà náavò pbìndà ǒtè kà tò. 3 Wò dhu-dzidǒ, Yùwanì náadù ndòpè ndùbhi Yòròdanì tó idha-akpà-bidǒ arí'ì kóró pbìrì òna nǎ. Kǎránà indrǔ núnzi rǒ bàtizò tò, ndàrà àtìnà rǒ: «Nyùgèrè nyǐ nyǔbhà fùkù nzérénga, nyǎdù bàtizò náhu. Ní, Kàgàwà ràdù fùkù nzérénga núbà fùkù.» 4 Wò dhu bhèyi ní ndi, nabi Ìsayà náandí pbìndà bhùkù ǒ dhu náaká. Kǎti:

«Kòní atdí ale-tù rǐ ndìri rùngù ǒ:

ǎNyòbholo Àdrùngbǎle Kàgàwà bhà ngudhà,
nyùtǒ kà rǔbhi òná otu.

5 Ìbhù rǐ'ì òyá ngari náká nyǔtro adzi òyá rùlè,
nyǎdù pbìri-akpá mà pbìri-nzo mànà núgolo,
nyòhù ròngò kyèngyèrè tí.

Ì nǎtdya otu náká nyùtǒ rìkò túrútúrú,
ndirò, kulukulu arí'ì òyá ngari náká nyòhù
mbèyi.

6 Ndirò ní ndi, kóró ale rǐ Kàgàwà rǐ indrǔ níngǔ
tí dhu náǎ.»

7 Ní, ihé-yà nóowúnà ìwu rǒ Yùwanì-ti'ò, ndínǐ
Yùwanì núubhò tí bàtizò fǐyò. Ní, Yùwanì aránà

àtìna rǒ abádhí nǐ: «Nyǐ ní ámvò tó osu-tsè! Ádhi ndi dhu nóvò fùkù ndàti, nyǐ rǎrǐ ùgu yà rǐrà Kàgàwà bhà anya t'ítàtá ǒ rǒ? ⁸ Nyònzì iwà nyǐ nyùgèrè nyǐ, nyǔbhà fùkù nzére mètso dhu návì rí dhu. Ndirò, àpé nyèrè nga afìkù ò nyǎmbe àtìna dǒ: «Àbràhamù ní abhukà.» Ma mí dhu nùno fùkù: Kàgàwà rǎdù kǎrì odu mà nùgèrè ròngò Àbràhamù t'ídhúna tí. ⁹ Àlǒ ka kiyǎ wà kili itsu-pfò rǒ. Ní kóró itsu, yà ìnzì arí ídzì itsu-kpǒ ní'ǒ, nùkèrě ka kí, kadù àwàna kàzù ò.» ¹⁰ Ní ihé-yà níivú dhu Yùwanì-tsǔ 'àti: «Mǎ mí dhu ònzì ìngbǎ tí?» ¹¹ Ní, kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Oyo rí'ì mùdzarù nà ale, nǎkǎ ndàbhu ka atdí yà ìmbǎ rí'ì kà nà ale tò. Ndirò, ònyù rǐ'ì foná ale nǎkǎ ndùndò ka ìmbǎ rí'ì kà nà ale tò.» ¹² Pàratà tó pbàndómbé níivú átò, ndíni ì alú tí bàtizò. Ní abádhí níivú dhu Yùwanì-tsǔ, 'àti: «Màlimò, mǎ mí dhu ònzì ìngbàtí?» ¹³ Ní, kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Àpé nyòwu pàratà t'úfótá tó fùrangà-bvu nótdì rǒ orú nyú, ròsè yà uyátá ò ka kótàtì ka tí dhu dònǎ.» ¹⁴ Ndirò, pbànowí níivú dhu átò Yùwanì-tsǔ 'àti: «Olu mǎ'í na, mǎ mí dhu ònzì ìngbàtí?» Ní, Yùwanì adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Àpé nyòwu atdí ale-fó fùrangà mà nídha rǒ obi nǐ. Ndirò, àpé nyòwu ìndrù nóbhù rǒ tìtò dǒ, nyǎdù foná fùrangà náko. Pbétù, nyòwu yà àbǐ dǒ ka kǎrì nyǔbhò nǐ fùkù mùkimbà kèlě nódo rǒ nyǎlǔ.»

¹⁵ Uró ì'ì ale kóró náambénà ndònzì rí dhu nódo dǒ atdyúya nyú nà, ndíni ì ala tí. Ndirò abádhí kóró náambénà nga nírè dǒ afiyya ò ngàtsi nǐ Yùwanì rǎrǐ ndi Krístò. ¹⁶ Ní, Yùwanì adù

àtìna kóró i ale nǎ: «Ìma, ma mí bàtizò núbhò fùkù idha nǎ. Pbétù, dzidu dǒ rírà ale rǐ'ì obi nà ròsè dùdu nǎ. Ma màkǎ nzá munga kàpfò rǒ kàyitò-mbǐ mà. Ndi ale náaraya bàtizò núbho rǒ fùkù Hǐlǎ-Alafí nǎ, ndirò kàzɛ nǎ. ¹⁷ Kàlǔ ònyà-ǒnga t'ílèta tó kanyà-tidò foná, ndínǎ ndipfo tí nganù-kpǒ nǎ kéléna ò rò. Ní, kǔnduya nganù-kpǒ-tsù pbìndà óngòlǐ ò, ndàdù dzéngéléna núbì ìnzì aráve ádrùngbǎ kàzɛ ò.»

¹⁸ Wò dhu bhéyi ní ndi, Yùwanì náaranà Ídzi Màkùrù núnò rǒ ìndrù tò, Kǎránà ìndrù àkǎ 'òkò tí dhu nóvò rǒ ìndrù tò. ¹⁹ Nírò ní ndi Yùwanì adù lǐwalì Hèròdè bhà nzérenga nóvò kà tò, adònà-ve Hèròdiyà kǎko dhu-okú dò rò, ndirò abho kǔfǎ ngǎkpà dhu-okú dò rò. ²⁰ Ní, Hèròdè adù dhu àfa tǎtǎdǒ atdídǒ nyú ròsè, ndàbhù Yùwanì kosò imbi ò.

*Yèsù rǐ bàtizò nálǔ dhu
(Màt 3.13-17; Mrk 1.9-11; Yùw 1.32-34)*

²¹ Kóró ale nítdègu bàtizò nálǔ, ní Yèsù adù bàtizò nálǔ átò. Ní, Yèsù rǐ ndìtsò ònà kàsùmì ǒ, òrù-akpà-tsù náangbe ndì, ²² Hǐlǎ-Alafí ràdù ifo ɔrù rò, àmbò tó ɔfò ǒ, ndàdi kàdǒ. Ndirò, ale-tù náadù ndirò òrù-akpà ò rò, ndàti: «Nyì ní Idhùdu, atdídǒ ma mózè, nyìkpòdu nòfò dhu ònzi arí ale.»

*Yèsù t'ábhúna-ɔvò
(Opt 5; 11.10-27; Màt 1.1-17)*

²³ Yèsù rǐ pbìndà kasu nópè ònà kàsùmì ǒ, kàbhà ato ní'ì mbèmbè ìbhù kumì tí ndì ndáhù ró. Ní ìndrù ongónà dhu ìrè Yèsù ràrǐ Yòzefù t'ídhùnà. Yòzefù ní'ì Heli t'ídhùnà.

24 Heli ni'ì Måtati t'ídhùnà. Måtati ni'ì Lawi t'ídhùnà. Lawi ni'ì Mèlekì t'ídhùnà. Mèlekì ni'ì Yanà t'ídhùnà. Yanà ni'ì Yòzefù t'ídhùnà.
 25 Yòzefù ni'ì Måtatiyà t'ídhùnà. Måtatiyà ni'ì Àmosè t'ídhùnà. Àmosè ni'ì Nàhumù t'ídhùnà. Nàhumù ni'ì Èsili t'ídhùnà. Èsili ni'ì Nàgayi t'ídhùnà. 26 Nàgayi ni'ì Matì t'ídhùnà. Matì ni'ì Måtatiyà t'ídhùnà. Måtatiyà ni'ì Simeyi t'ídhùnà. Simeyi ni'ì Yòsè t'ídhùnà. Yòsè ni'ì Yudhà t'ídhùnà. 27 Yudhà ni'ì Yòwanà t'ídhùnà. Yòwanà ni'ì Resà t'ídhùnà. Resà ni'ì Zèrùbàbeli t'ídhùnà. Zèrùbàbeli ni'ì Sàrtiyele t'ídhùnà. Sàrtiyele ni'ì Neri t'ídhùnà. 28 Neri ni'ì Mèlekì t'ídhùnà. Mèlekì ni'ì Adì t'ídhùnà. Adì ni'ì Kòsamà t'ídhùnà. Kòsamà ni'ì Èlimàdamù t'ídhùnà. Èlimàdamù ni'ì Eri t'ídhùnà. 29 Eri ni'ì Yèsuwà t'ídhùnà. Yèsuwà ni'ì Èliyèzeri t'ídhùnà. Èliyèzeri ni'ì Yòrimù t'ídhùnà. Yòrimù ni'ì Måtata t'ídhùnà. Måtati ni'ì Lawi t'ídhùnà. 30 Lawi ni'ì Simiyoni t'ídhùnà. Simiyoni ni'ì Yudhà t'ídhùnà. Yudhà ni'ì Yòzefù t'ídhùnà. Yòzefù ni'ì Yònamà t'ídhùnà. Yònamà ni'ì Èliyàkimù t'ídhùnà. 31 Èliyàkimù ni'ì Mèleyà t'ídhùnà. Mèleyà ni'ì Ménà t'ídhùnà. Ménà ni'ì Måtata t'ídhùnà. Måtata ni'ì Nàtanà t'ídhùnà. Nàtanà ni'ì Dàwudì t'ídhùnà. 32 Dàwudì ni'ì Yèsè t'ídhùnà. Yèsè ni'ì Ɔbedè t'ídhùnà. Ɔbedè ni'ì Bòazà t'ídhùnà. Bòazà ni'ì Sàlmōni t'ídhùnà. Sàlmōni ni'ì Nàsōni t'ídhùnà. 33 Nàsōni ni'ì Àmìnàdabhù t'ídhùnà. Àmìnàdabhù ni'ì Àdìminì t'ídhùnà. Àdìminì ni'ì Arnì t'ídhùnà. Arnì ni'ì Hèsrōmì t'ídhùnà. Hèsrōmì ni'ì Pàrezi t'ídhùnà. Pàrezi ni'ì Yudhà t'ídhùnà. 34 Yudhà ni'ì Yàkōbhò t'ídhùnà. Yàkōbhò ni'ì Ìsakà t'ídhùnà. Ìsakà ni'ì Àbràhamù t'ídhùnà.

Àbràhamù ni'ì Terà t'ídhùnà. Terà ni'ì Nàhori t'ídhùnà. ³⁵ Nàhori ni'ì Sèrugù t'ídhùnà. Sèrugù ni'ì Rewù t'ídhùnà. Rewù ni'ì Pèlegì t'ídhùnà. Pèlegì ni'ì Èberì t'ídhùnà. Èberì ni'ì Selà t'ídhùnà. ³⁶ Selà ni'ì Kàyinanà t'ídhùnà. Kàyinanà ni'ì Àrùfàsadi t'ídhùnà. Àrùfàsadi ni'ì Semù t'ídhùnà. Semù ni'ì Nwà t'ídhùnà. Nwà ni'ì Làmekì t'ídhùnà. ³⁷ Làmekì ni'ì Mètùsilà t'ídhùnà. Mètùsilà ni'ì Ènokà t'ídhùnà. Ènokà ni'ì Yèredè t'ídhùnà. Yèredè ni'ì Màmèlèlì t'ídhùnà. Màmèlèlì ni'ì Kàyinanà t'ídhùnà. ³⁸ Kàyinanà ni'ì Ènosà t'ídhùnà. Ènosà ni'ì Setì t'ídhùnà. Setì ni'ì Àdamù t'ídhùnà. Àdamù nabhòlò ni'ì Kàgàwà.

4

Pfòmvo rĭ Yĕsù-afĭ nŭmvŭ dhu (*Opt 3.1-6; Măt 4.1-11; Mrk 1.12-13*)

¹ Hĭlĭ-Àlafĭ nĭrĭ ndĭ rórò, Yĕsù náadù ndĭ Yòròdanì tó idha-akpà ò rò, ndĭ Hĭlĭ-Àlafĭ ràdù ndùndà ndàrà rùngù ò. ² Nĭ ànyĭ, Pfòmvo nŭmvŭ kà-afĭ ìfò kumì idhò tí. Kòkòrí idhó-yà nŭudà ìnzĭ kà rònyù atdí dhu mà, àwù ràdù kàlŭ atdíđ. ³ Nĭ ndĭ kàsùmì ǒ, Pfòmvo náati Yĕsù nĭ: «Nyi nyapè ì'ì Kàgàwà t'ídhùnà tí, nĭ úgèrè pé wòrí odu ròngò m̀gati tí.» ⁴ Nĭ, Yĕsù adù dhu àdu kà tò, ndati: «Kàgàwà bhà Andítá rătina: <Ìnzĭ nĭ m̀gati kèlĕ ndĭ ìndrŭ bhà ìpĭr̀ngà òdò ràdù.>» ⁵ Pfòmvo náadù kàbhŭ r̀ràrà ɔrŭ nyú ndĭ nángbe ngari ò, ndadù kàbhŭ r̀ràndà yà adzi đđ ádròdrđ kámá tó pbìrì kóró áké kàsùmì ǒ tí. ⁶ Kàdù àtìnà Yĕsù nĭ: «Ma mí nyabhŭ nyɔnyù idzi kóró k̀k̀arĭ pbìrì đđ, nyadù àdi ì pbìrì tó

ádròdrõnga mà, òyá ònzì màrà dõ kóró. Ka kibho wà ka idù, ní ma mádù kàbhù ma mòzè ałe tò. ⁷ Nírò, nyi nyapé nyòkò ɔnzidù, nyifu ima, ní ma mí kòkòrí dhu núbhò kóró indù.» ⁸ Ní Yèsù adù ɔte àdu kà tò, ndàti: «Andítá rătina: <Dhu àkă nyifu Ádrùngbăle, pbùkù Kàgàwà, nyadù kà kèlě núle atdíró.» ⁹ Tdítdõ, Pfòmvo adù Yèsù àbhù rərə Yèrùsàlemà tó kigò ò, rərə àhù Kàgàwà bhà idza tó m̀narà dò. Kádù àtìnà Yèsù nĩ: «Nyi nyapé ì'ì Kàgàwà t'íd̀hùnà tí, ní óbè nyi iró rò nyisì obvò. ¹⁰ Andítá rătina: <Kàgàwà rǎdù pb̀ndà màlàyikà návi ròdò ngbõn.»

¹¹ Ndirò, ndi Andítá rătina tdítđõ:

<Abádhí rĩ nyitdù ɔtsúya-tsíró,

akye odu abhùna pfõnù ràvo nĩ*.>

¹² Ní, Yèsù adù dhu àdu Pfòmvo tò, ndàti: «Kàgàwà bhà Andítá rătina: <Inzá dhu àkă nyumvũ Ádrùngbăle pbùkù Kàgàwà-afĩ*.>

¹³ Ní Pfòmvo níitdègu Yèsù-afí númvũ kóró otu ò, ní kádù àrà itse Yèsù-tí rò, rərə àhù ngătsi kàsùmì nàaraya ndìbhò dhu ò.

Yèsù rĩ ndòpè ndùdhe dhu indrũ tò Gàlìlayà tó pbìrì ò dhu

(Ìsa 61.1-3; M̀t 4.12-17; Mrk 1.1-15)

¹⁴ Wò dhu-dzidõ, Yèsù náadù ndì Gàlìlayà tó pbìrì ò, iwà Hlǎ-Alafí nĩrà ndì pb̀ndà ádrùngbãnga tó ɔbì nĩ rórò. Ní kà rǔnzina dhu-òyĩ núugà ndi kóró ndi pbìrì ò. ¹⁵ Kǎránà dhu

* **4:11** 4.11 Zàb 91.11-12 * **4:12** 4.12 Tòr 6.16

núdhe rǒ ìndrǔ tò Pbàyàhúdí tó unduta-dzà ǒ rò, kóró ale ràdù òwu ndì kèlě nífu rǒ.

Nàzàretì ǒ bhà rǐ 'ùvǒ ìnzǐ 'a'u tí Yěsù dhu (Mât 13.53-58; Mrk 6.1-6)

¹⁶ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náarà Nàzàretì tó pbanga yà ndì nyú ndì ndavì òná ò. Ní, sàbatù-ìdhò ǒ, kǎtsù unduta-dzà ò, yà bilí ndì ndarí ònzina dhu bhěyi. Ní, kǐvà ndì ndidè, ndínǐ ndì ndozú tí Kàgàwà bhà Andítá. ¹⁷ Ní, ka kadù nabi Ìsayà náandí bhǔkù nábhu kà-fó. Ní, kǎngbe ndì bhǔkù, ndàdù ìsì yà dhu bhěyi ka kándí dhu òná ngari dǒ:

¹⁸ «Ádrùngbǎle bhà Ìlǐlǎ-Alafí rǐ'ì dùdú.

Kǔtri ima, ndínǐ ma mɛno tí pbìndà Ídzì Màkǎrù nǎkùtǎle tò.

Kǐvì ima, ndínǐ ma mɛno tí imbi ò ka kúsǒ ale nǔkòlǒ ka kǐ dhu ì ale tò,

madù ndùmùndúmú-nyìkpó rǐ ì nùngbě dhu nówò ì ndùmùndúmú tò.

Kǐvì ima, ndínǐ ma mɛkolo tí yà ròyá ka karávu ale, ino-kàsǔ ǒ rò,

¹⁹ madù ndì, Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐ pbìndà ìdzìnga návì ìndrǔ tò òná ato nówò ìndrǔ tò*.»

²⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù wòrì Andítá nǎpbi, ndàdù àdunà unduta-dzà ǒ arí kasu ònzì ale-fò ò, ndàdù àdì obvò. Ní wò unduta-dzà ǒ ì kóró ale náadù nyìkpóya núdi Yěsù rǒ tí. ²¹ Nírò ní ndì Yěsù adù ote òpè, ndàti abádhí nǐ: «Wò nyǐ nyìrì ma mózàna ró Andítá nǎkǎ wà indo.»

* **4:19** 4.19 Ìsa 61.1-2

22 Ní kóró ale náa'u wò Yěsù rǎnɔna dhu, idho ràdù ì ùko kà-li'ò rò ráhu ídzì ɔte níri ì'í rò. Abádhí ambénà àtìna dǒ: «Tí obhó Yòzefù t'ídhùnà nyú wò?» 23 Ní, Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Obhó tí, nyǐ nyínè ì'ì nyǔnò yàrí mbàyì idù, nyǎti: <Mùngangǎ, ígǔ pé nyi nyi-tírò.> Ndirò, nyǐ nyínè ì'ì nyǎti ima nǐ átò: <Mǎ mǐrì wà Kàpèrnàwumù tó kigò ǒ nyi nyónzì kóró dhu. Nírò, ónzi pé i dhu átò yà fùkù kigò ǒ.>» 24 Wò dhu-dzidǒ, kǎdù àtìna: «Ma mí kùno kpanya fùkù, obhó dhu nyú ní ndi: Kàgàwà bhà atdí nabi mà náko ka karí nzǐ mběyi yà ndì nyú ka kùgù òná pbanga ǒ. 25 Ma mí obhó dhu núno fùkù: Nabi Èliya bhà ato ǒ, abvo-ayí ní'ì inè ibí nyú Pbàisràyélí tó pbìrì ǒ. Ndi ato ǒ, igye náadì ìnzǐ ndìkǒ ìbhu ato dóná azà àbǐ nà tí, ádrùngbǎ àgǎyì ràdù ìtsì kóró ndi pbìrì ǒ. 26 Ní, Kàgàwà náavì nzá nabi Èliya ràrà kóró i abvo-ayí-bvù. Pbétù, kǎdù kòvì ràrà pbìndà ní Sìdonà tó pbìrì ǒ Sàrèpatà tí kátina kigò ǒ atdí abvo-ayi kèlě. 27 Ndirò, Kàgàwà bhà nabi Èlisà bhà ato ǒ, kíkítále ní'ì inè ibí nyú Pbàisràyélí tó pbìrì ǒ. Ní, abádhí nzínzì ǒ atdí ale mà rò kíkí náagù nzá. Pbétù, róná kíkí náagù ní Sìriyà tó pbìrì ǒ atdí ale, Nàmanì tí kátina kèlě*.»

28 Ní, wò Yěsù ùnò dhu ì ìrì rò, kóró wò Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ǒ ì'ì ale náakó atdídǒ. 29 Ní abádhí adù 'ìvǎ, 'àdhà Yěsù, 'ìpfo kigò ò rò. Ndi dhu-dzidǒ abádhí adù ùpo kà nà ndi kigò ka kòsì dóná pbìrì dò-tsirò ò, ndínǐ 'ìdzì tí ka ròbòlò pbìrì-ɔngò rò, ràrà ìtsì pbìrì-pfò ò. 30 Pbétù, Yěsù

* 4:27 4.27 2Ká 5.1-14

adù ndàwili abádhí nzínzi ǒ rò, ndàdù àrà fíndá dhu nǎ.

*Yěsù rǎ nzéɛ-alafí náarávu róná ale níǵǵ dhu
(Màt 4.13-16; 8.14-18; Mrk 1.21-39)*

³¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náarà Kàpèrnàwumù tó kigò ò, Gàlilayà tó pbirì ò. Ní ànyì káǵì, ndàmbe dhu núdhe dǒ ìndrù tò sàbatù-idhò ǒ. ³² Ní kóró ale idhò núuko atdíǒ, kà rǎ dhu núdhé ádrùngbǎle bhéyi nídhunǎ. ³³ Ndirò, nzéɛ-alafí náarávu róná atdí ale ní'ì unduta-dzà ǒ. Ní, ndì ale akù àrǎ nyú tí ndàti: ³⁴ «Áà! Ádhu nyì nyòzè mà nà Yěsù, Nàzàretì tó kigò ǒ alé? Nyì nyìrà tí tséka nyì nyòtdí tí? Ma m̀nì wà dhu mbéyi nyú nyì rǎrǎ àdhi. Nyì ní Kàgàwà bhà Ìlǎle ale.» ³⁵ Ní, Yěsù náarù ɔrú tǔna nyú nà wò ale ò rǎ'ì nzéɛ-alafí dǒ, ndàti: «Ínè! Áhǔ wò ale ò rò!» Ní wò nzéɛ-alafí níibvú wò ale-ǒnga kóró ale-ònzǎ, ndàdù àhù kà-ò rò inzà ndì ndònzì atdí nzéɛ dhu mà kà-rǒ rórò. ³⁶ Ní, kóró ale idhò núuko atdíǒ, 'àdù àmbe ɔte dǒ nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Íngbà dhu bhéyi ɔte-tidò wò? Wò ale rǎ dhu núyǎ nzéɛ-alafí tò ádrùngbǎle bhéyi, ndirò ádrùngbǎnga tó ɔbi nyú nà, ì nzéɛ-alafí ràdù ùvò ìndrù ò rò!» ³⁷ Ní, Yěsù-òyǎ náadù ndùgà kóró Gàlilayà tó pbirì ǒ.

*Yěsù rǎ ábhǒ ale níǵǵ fǎyó andì ǒ rò dhu
(Màt 8.14-17; Mrk 1.29-34)*

³⁸ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náahù unduta-dzà ò rò, ndàdù àrà Sìmonì bhà idza. Ànyì idzá, Sìmonì bhà aguna-àyi ní'ì atdíǒ kàzù ùtò ndì òna nǎ ró. Ní, ka kadù Yěsù návi, ndínǎ ka níǵú tí. ³⁹ Ní,

ányì-dza ndì ndòtsù rò, Yěsù náagú ndì aguna-àyi dǒ, ndàdù òrù ɔrú tǔna nyú nà kàbhà andi dǒ, ndi andi ràdù ògù. Ní, wò aguna-àyi adù ndìvà ányìrǒ rò tí ndòyè ònyù ìndrǔ tò. ⁴⁰ Adyifò rǒtsù rórò, yà dhèdhèrò andi-tidò nà ale nà rí'ì idzàya ònǎ kóró ale, níwú i anditále nà Yěsù-ti'ò. Ní, Yěsù núuli ɔtsúna i anditále dǒ, i ale ràdù ùgù. ⁴¹ Nzéɛ-alafí náadù ùvò átò ibí anditále ò rò, 'àdù òwu ùkǔ rǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Nyì ní Kàgàwà t'ídhùnà!» Pbéù, Yěsù náarána òrù rǒ i nzéɛ-alafí dǒ, ìnzǐ ndàdù abádhí à'ù ròtè, iwà abádhí núnì ndì rǎrǐ Krístò nídhunǐ!

Yěsù rǐ Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núno Yùdeyà tó pbìrì ò dhu

(Màt 4.23; Mrk 1.35-39)

⁴² Ìnga níitdègu ubho, ní Yěsù ahù Kàpèrnàwumù tó kigò ò rò, ndàdù àrà atdí ngari lèngèlèngè rí'ì ò. Ní, ihé-yà adù 'òpè òmè ka. Abádhí níitdègu owu kòtù, ní abádhí adù 'ùvo kàrǒ ìnzǐ ara tí nzínziya ò rò. ⁴³ Pbéù, Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ma ka kivi, ndínǐ ma muno tí òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzi Màkǔrù kóró kigò ònǎ. Ní ndi dhu-okú dò rò, dhu àkǎ marà kùnò átò ngǔkpà kigò ò.» ⁴⁴ Ní kǎdù ndòpè ndùnò ka Yùdeyà tó pbìrì ò unduta-dzà ònǎ.

5

Yěsù rǐ pbìndà ábhàlǐ nópè ndùnzi dhu

(Màt 4.18-22; Mrk 1.16-20; Yùw 1.35-51; 21.1-11)

¹ Atdíku, Yěsù idè Gènèzàretì tó rèrù-bidǒ. Ní, ihé-yà adù 'àndu íkyèrǒ nyú kàtí, ndíní ì iri tí kà rǔnǒna Kàgàwà bhà Ɔte. ² Ní, Yěsù ala óyǒ ibhú rèrù-bidǒ. I ibhú ò ì'ì àwèrù náadù ifo, 'àmbe fíyó ìbhè-mbí nú'ò dǒ. ³ Ní, Yěsù adù ùpo ì ibhú nzínzì ǒ atdí ibhú ò. Ndi ibhú ní'ì Simonì bhà ibhú. Ní kǎdù Simonì àvi ròtù ibhu rèrù-bidǒ rò, ròndri ake idha ò. Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àdì ibhú ò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ihé-yà tò. ⁴ Ní, Yěsù itdègu ndì ndúbhi ùdhenà rǒ dhu nító, ní kǎdù àtìna Simonì nǐ: «Ɔtù ibhú, ròndri ádzì idha rǐ'ì ró.» Wò dhu-dzidǒ, nyàdù nyùpe fùkú ìbhè-mbí idha ò. ⁵ Ní, Simonì adù àtìna Yěsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, mǎ mònzì kasu kurà, ìnzì mǎbà atdí dhu mà. Pbéttù, nyi nyàvi ka dhu bhèyi, ma mí kùpè ùpè.» ⁶ Ní, ìbhè-mbí ì ùpe rò, Simonì mà ɔdhína màna náadù ábhǒ ìbhè-íyà nyú nòtsì, abádhí tó ìbhè-mbí ràdù 'òpè 'ùdru ì ìbhè à'è ndì dhu nǐ. ⁷ Simonì mà adù ngǎtsi ibhú ò ì'ì ɔdhíya nánzì, rìwǔ dzùnàya ònzì. Ní, ì abádhí t'ódhíya níiwú, 'àdù kǒkò óyǒ ibhú níra ìbhè nǐ. I ibhú náadù 'òpè 'àmbe usu dǒ idha ò, ìbhè ná'è ì atdí dǒ òyà nídhunǐ. ⁸ Simonì Péterù níitdègu wò dhu àlǎ, ní kǎdù ndòkò ɔtdyàna dǒ Yěsù-ònzì, ndàdù àtìna kà nǐ: «Índrǐ nyi itse tidú rò, Ádrùngbǎlé, ima ní nzérengatále nídhunǐ.» ⁹ Obhó tí, ɔdɔ níisí atdí dǒ nyú Simonì mà, yà atdíkpá ì í'ì màna kórɔ ɔdhína màna ò yà abho nyú ì òkyè ìbhè dhu-okú dò rò. ¹⁰ Simonì t'ódhína: Yàkòbhò mà, Yùwanì màna ò ɔdɔ níisí ndì dhu bhèyi tí. I kà t'ódhína ní'ì Zèbèdayò bhà inzo. Pbéttù, Yěsù adù àtìna Simonì nǐ: «Ínzì onzi

oḁo, Simonĩ! Ròpè ndì indo, nyi nyóngo ìndrù tó àwèrù tí.» ¹¹ Nírò ní ndi abádhí náawù fíyó ibhú nà inga-kpa dò, 'àdù kóró foyá ì'ì dhu núbhà ányìrò, ndi dhu-dzidò 'àdù Yèsù-owù núngu.

Yèsù rí kíkí nà atdí ale nígù dhu

(Màt 8.1-4; Mrk 1.40-45; Luk 17.12-19)

¹² Atdíku, Yèsù ní'ì Gàlilayà tó pbìrì ǒ atdí kigò ò. Ní, kíkí álù ngbóna kóró atdí ale níto ndì, ndàdù Yèsù nála. Ní kíra, ndìtsì ndìbvù Yèsù-ònzì, ndàpbà nyìna adzikpa nyú rǒ, ndàdù ndìtsò Yèsù rǒ ndàti: «Ádrùngbálé, nyi nyòzè ka nǐ, dhu òfò nga nyígù ma.» ¹³ Ní Yèsù agba ɔtsúna, ndàpbálá kàngbò, ndàdù àtìna kà nǐ: «Íwà ma mòzè ka. Ní ógù nà!» Ní ányìrò rò tí, wòrí ale rǒ kíkí náadù ndàwu. ¹⁴ Wò dhu-dzidò Yèsù adù dhu ùya wò ale tò, ndàti: «Àpé nyuno wò dhu atdí ale tò màtí. Pbétù, àrà nyitè nyi nyògù dhu kùhanì tò, nyadù yà Músà bhà Úyatá núuno perè nábhu Kàgàwà tò, ndíní iwà nyi nyògù dhu navi tí kóró ale tò.» ¹⁵ Wò Yèsù ònzì dhu-òyí núugà ndì atdí. Ní, ihé-yà náadù àndu Yèsù tí, ndíní ì iri tí kà rùnɔna dhu, ndìrò ndíní kígù tí nyuyatsì rí'ì andi. ¹⁶ Pbétù, Yèsù adúnà àrà ndìvà rǒ, ndàrà àdì lèngèlèngè rí'ì ngari ò, ndàdù àmbe ndìtsò dǒ ányì.

Yèsù rí ngbóna ùve ale nígù dhu

(Zàb 103.3; Màt 9.1-8; Mrk 2.1-12)

¹⁷ Atdíku Yèsù adì ndàmbe dhu núdhe dǒ ìndrù tò. Ní, Pbàfàrisáyó mà, Úyatá tó màlímó mànà níiwú, 'òkò Yèsù tí. Abádhí níiwú Gàlilayà mà Yùdeyà mànà tó pbìrì ǒ kóró pbanga ònǎ rò,

ndirò Yèrùsàlemà tó kigò ònă rò màtí. Ndirò, yà Yèsù rǐì nà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi náarànà kàbhũ rǒ rìgũ andi nà ale fiyó andi ǒ rò. ¹⁸ Nírò ní ndi ìndrũ níiwú ngbǒna úve atdí ale nà ótdù dǒ ì ànò rórò. Abádhí ambénà dhu ònzì dǒ idza ì itsu tí ka, 'àdù ìlinà Yèsù-ònzì. ¹⁹ Pbétù, abádhí rǐ kítsù tí ányì-dza dhu níìì obi tí, ihé-yà-okú dò rò. Ní, abádhí núupò kà nà idza dò, 'àdù idza dò-tsirò núngbe, 'ifo wò ale pbìndà ótdù mànà imbi rǒ ònà, 'àdù ìlinà ihé-yà nzinzi ǒ Yèsù-ònzì. ²⁰ Ní, Yèsù itdègu kòrí ale rǐì nà a'uta nálă, ní kǎdù àtìnà wò ngbǒna úve ale nǐ: «Yà alé, pbùkù nzérenga núbà wà ndì.» ²¹ Ní, Úyátá tó màlímó mà, Pbàfàrisáyó mànà náadù òko 'àmbe inga nírè dǒ afíya ò, 'àmbe àtìnà dǒ: «Ádhi pbá ale wò wò dhu bhěyi rí dhu ùnɔ nzére nyú Kàgàwà nǐ? Ádhi ndi ìndrũ tó nzérenga núbà rádù inzà ní Kàgàwà kèlě atdíró núbà ka rò?» ²² Ní, Yèsù asù abádhí tó irèta, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Ádhu nyǐ nyǐì wòrí irèta-tidò nà afíkũ ò nǐ? ²³ Ádhu ndi isó ró'ɔ ùnɔna ka kí rò? Tí kati: <Pbùkù nzérenga núbà wà ndì>, ndirò tí kati: <fva nyi, nyubhi?> ²⁴ Pbétù ma mòzè nyěni dhu ìnè Ìndrũ t'ídhùnà rǎrǐì ádrùngbǎnga tó obi nà yà adzi dǒ, ndùbà ìndrũ tó nzérenga.» Nírò ní ndi kǎdù àtìnà wò ngbǒna úve ale nǐ: «Ma mátina inyi nǐ: <fva nyi, nyitdù indú ótdù, nyadù àrà pbùkù!» ²⁵ Ní ányirǒ rò tí, wòrí ale níivà ndi ndidè, kóró ale-ònzì, ndàdù yà ndi ka kànònà dònà ótdù nídyi, ndàdù àràna pbìndà Kàgàwà nílè rǒ ndi ndàrà rórò. ²⁶ Ní kóró ale idhɔ núukɔ atdíđ. Abádhí ambénà Kàgàwà

nílè dǒ atdíđǒ, ùlè tí ì ùlè ɔɔɔ nǐ rórò, 'àdù àmbè àtìna dǒ: «Indo mà màla dhu ní idho rǐ ìndrǔ ùkǒ nǐ dhu!»

*Yēsù rǐ Lawì nánzi dhu
(Màt 9.9-13; Mrk 2.13-22)*

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yēsù ahù idza rò, ndàdù pàratà tó atdí ndombè, Lawì tí kátina nála pàratà t'úfótá tó bìrɔ ǒ àdi ró. Ní, Yēsù adù àtìna kà nǐ: «Írà owùdu ǒ.» ²⁸ Ní Lawì adù ndìvà, ndùbhà kóró fóná ìì dhu-tsí, ndàdù àrà kǒwù ǒ.

²⁹ Wò dhu-dzidǒ, Lawì adù ádràngbǎ mǎhendù nónzì Yēsù tò pbìndà dzá. Ányì-dzá, abádhí ní'ì ònyè-tsùnǎ atdíkpá pàratà t'úfótá tó ibí pbàndómbé màna, ndìrò ngǔkpá ale màna. ³⁰ Ní, Pbàfàrisáyó mà, fiyó Úyátá tó màlímó màna náambénà ònu dǒ nzínziya ǒ. Ní, abádhí ivú dhu Yēsù bhà ábhàlǐ-tsù 'àti: «Ádhu nyǐ nyí dhu ònyè, nyǎdù dhu òmvù atdíkpá pàratà t'úfótá tó pbàndómbé mà, ndìrò nzéreatále màna nǐ?» ³¹ Ní, Yēsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ìmbǎ rí'ì andi nà ale náarí nzǐ mǎngàngà-atdyú nóho. Pbétù kǎtdyú òho arí ní andi nà rí'ì ale kèlè. ³² Ma mǐrà nzá ídzì ale núnzì. Pbétù, ma mǐrà ùnzìnà ní nzéreatále, ndínǐ ì nǔgèrè tí 'ùbhà fiyó nzérenga.»

*Yēsù bhà irèta ònyè t'ónyeta-tsù t'útsita dǒ
(Màt 9.14-17; Mrk 2.18-22)*

³³ Wò dhu-dzidǒ, Pbàfàrisáyó mà, nzínziya ǒ Úyátá tó màlímó màna náati Yēsù nǐ: «Bàtizò nùbhǒ arí Yùwanì bhà ábhàlǐ mà, fàkǎ ábhàlǐ màna náarí ònyè t'ónyeta-tsù nùtsi, 'àdù àmbè

'ìtsò dǒ àpàpì. Pbéù, pbùkù ábhàlǐ kèlě náarádù òko 'àmbe dhu ònyù dǒ, 'àdù àmbe dhu òmvù dǒ.» ³⁴ Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyǐ nyìrè tí dhu nyǐ ràràdù àdhìngbǎ ka kùndà nǐ m̀hèndù ò iwũ ale nágo obi nǐ ìnzǐ ònyù nɔnyu tí, àzèmbè ìnè ì ní'ì atdíkpá akpa-tsi mànà ònà kàsùmì ǒ? ³⁵ Pbéù, idho ní'íya ìnè, yà akpa-tsi níva ka kí abádhí nzínzi ǒ rò ònà. I idho ǒ ní ndi, abádhí nùutsiya ònyù t'ònyuta-tsù.»

³⁶ Yěsù adù yàrí mbóli náwe átò abádhí tò. Kǎti: «Ìnzǐ atdí ale mà ràdù kèlèmù tí ndi ndílina dhu nífa mberù-owútá ǒ rò, ndàdù àpbanà mberù-ayí ǒ. Kǎpe kònzì ndi dhu bhéyi, ní ràdù ndi mberù-owútá nínza ìnzǎ tí. Ndirò, ndi kèlèmù mà rǐ nzǐ àdù ì àko mberù-ayí nà. ³⁷ Ndirò, ìnzǐ ka kádù ònyù-owútá nùdho andu-ayí ò, akye ndi ònyù nívwana i andu-ayí ò, ràdù i andu nótrè, ndi ònyù ràdù ndùfù obvò nǐ. ³⁸ Nírò, dhu òfò nga kudho ònyù-owútá andu-owútá ò. ³⁹ Ndirò, ìnzǐ ònyù-ayí òmvù ale ràdù ndòzè òmvù ònyù-owútá tdítǒ, kà ràdù àtìnà ònyù-ayí rǎrǐ ndi òvòvù nídhunǐ.»

6

Yěsù bhà irèta sàbatù-idhò dǒ

(Màt 12.1-14; Mrk 2.23-3.6; Luk 13.10-17; 14.1-6)

¹ Atdíku, sàbatù-idhò ǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náakò 'àmbe owu dǒ nganù tó inga òna nǎ údà otu ǒ. Ní kàbhà ábhàlǐ náadù 'òpè 'òwù otu-igì dǒ rǐ'ì nganù náfa rǒ, 'àdù òwu ìnyìnà rǒ otsúya-tsíró, 'àdù kpǒna nùka. ² Ní, ngúfe

Pbàfàrisáyó náadù dhu ìvu Yèsù bhà ábhàlǐ-tsǔ 'àti: «Ádhu nyǐ nyí inzá àlě tó Ʋyátá návi kǒnzì sàbatù-idhò ǒ dhu nónzi ní?» ³ Ní, Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàti: «Nyǐ nyàpè tí obhó Dàwudì anzì atdíku, àwù nà ì í'ì róná ale mànà rò dhu nózù?» ⁴ Àbadhi náatsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbho Kàgàwà tò mùgatì nùgù ndònyù. Kàdù kùbhà átò róná ale tò, àzembè àlě tó Ʋyátá nóongó àtìnà ndì mùgatì ònyù rádù ràrǐ pbàkùhání kèlě vǐya dǒ rò?» ⁵ Yèsù adù àtìnà tdítǒ abádhí nǐ: «Ìndrǔ t'ídhùnà, ní sàbatù-idhò dǒ ádrùngbǎle.»

*Yèsù rǐ ɔtsúna ótsù ale nígǔ dhu
(Màt 12.9-14; Mrk 3.1-6)*

⁶ Ngàtsi nínganí sàbatù-idhò ǒ, Yèsù náatsù unduta-dzà ò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ìndrǔ tò. Ní, atdí ale, fangà tó ɔtsúna ótsù ní'ì ànyì-dzá. ⁷ Ní Músà bhà Ʋyátá tó màlímó mà, Pbàfàrisáyó mànà náambénà Yèsù nándà dǒ atdyúya nyú nà, ndínǐ ì ala tí kàrà tí àdù wò ale nígǔ ìgǔ sàbatù-idhò ǒ. Obhó tí, abádhí azè 'àbà kùbhù ì ádù dòná dhu. ⁸ Pbétù, Yèsù núuni abádhí rǐrèna dhu. Ní, kàdù àtìnà wò ɔtsúna ótsù ale nǐ: «Ívà nyi, nyidè ndoró kóró ale-ònzǐ.» Ní, wò ale adù ndìvà, ndidè wò Yèsù ìtè ró. ⁹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Ma mí dhu níwǔ tsàkú: àlě tó Ʋyátá návi tí àvǐ kǒnzì ídzì dhu mà, ndirò ngàtsi nǐ kǒnzì nzére dhu mà ìndrǔ tò? Ndirò, kǎvi tí àvǐ kígǔ ìndrǔ bhà ípìrǒnga, ndirò ngàtsi nǐ, kùbhà ndì ale ròvè?» ¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù andà kóró

kòrì ale dò nga, ndàdù àtìná wò ɔtsúna ótsù ale nǐ: «Ígba ɔtsúná!» Wò ale náadù ɔtsúna nígbà: ndì ɔtsúna ràdù ndàto, ndògù. ¹¹ Pbéù, abádhí náakó atdíǎ, 'àdù 'òpè 'àgò ì nzínziya ǎ, àdhu mà àkǎ ì rònzì Yèsù-rǎ dhu dǎ.

Yèsù rǎ p̀b̀ndà atdí kumì dòná ɔyǎ nà uvitatále nòvò dhu

(Màt 10.1-4; Mrk 3.13-19; Kas 1.13)

¹² Atdíku Yèsù núupò p̀b̀irì dò, ndàrà ndìtsò. Ní, kǎdì ányì, ndìtsò ndì kurà Kàgàwà rò. ¹³ Ní inga núbho rò, Yèsù núunzi p̀b̀ndà ábhàlǐ, ndàdù atdí kumì dòná ɔyǎ nà ale nòvò nzínziya ǎ rò. Kǎdù abádhí ɔvò nòvò uvitatále tí. Yàrí ní ndì ì ale-ɔvò: ¹⁴ Sìmonì, yà Yèsù adù ɔvòna nòvò átò Péterù tí mà, adònà Àndèreyà mànà. Yàkòbhò mà Yùwanì nà. Filipò mà Bàrtòlòmàyò nà. ¹⁵ Màtayò mà, Tùmasì nà. Yàkòbhò, Àlùfayò t'ídhùnà mà, Sìmonì, yà atdíǎ ndì nuyénà fíyó p̀b̀irì dǎ ale mànà. ¹⁶ Yudhà, Yàkòbhò t'ídhùnà mà, Yudhà Ìskàriyotà, yà Yèsù nipfo ndàbhù òmvǔ-fó mànà.

Yèsù rǎ dhu núdhě, ndàdù àrà andì nà ale nígu rǎ dhu

(Màt 4.23-25; 5.2-12; Mrk 3.7-13)

¹⁷ Wò dhu-dzidǎ, Yèsù mà, p̀b̀ndà atdí kumì dòná ɔyǎ nà uvitatále mànà náawú p̀b̀irì dò rò, 'ìwǔ ùvò kyèngyèrè dǎ, yà ábhǎ ngǔkpà p̀b̀ndà ábhàlǐ rǎ'ì ró. Ányìrǎ, ábhǎ ihé-yà ní'ì átò. Ì ale níwú Yùdeyà tó p̀b̀irì ò rò, Yèrùsàlemà tó kigò ò rò, ndìrò ádrùngbǎ rèrè-bidǎ arí'ì kigò, Tìrò mà Sìdonà nà tí kátina ò rò. ¹⁸ Abádhí

níiwú, ndíní ì iri tí Yèsù rǎnɔna dhu, ndirò, ndíní kǎgú tí nzínziya ǒ rí'ì andi nà ale. Ní Yèsù adù abádhí nzínzi ǒ nzére-alafí náarávu ròyá ale nígu. ¹⁹ Kóró ale, yà andi nà rí'ì, nóowúnà 'òzè rǒ 'àpbalǎ Yèsù-ngbò. Obhó tí, kà-nyutsi rò ráhu ádrùngbǎnga tó obi náarána kóró ale nígu rǒ fíyó andi ǒ rò.

*Hirò nɔnziya ale mà, àpbè ǒ okoya ale màna
(Màt 5.1-12)*

²⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù pbindà ábhàlǐ dò nga àndà, ndàdù àtìnà i ábhàlǐ ní:

«Nyǐ nyònzì wà hirò yà nǎkù tí nyǐ nyí'ì rò,
Kàgàwà nóonyuya idzi dǔkú nídhunǐ.

²¹ Nyǐ nyònzì wà hirò yà àwù nà nyǐ nyarí'ì
kòmbí rò,

nyǐ nyulèya ònyù nǐ nídhunǐ.

Nyǐ nyònzì wà hirò yà nyǐ nyarí ǒdzi kòmbí rò,
nyǐ nyokoya ɔgbótá ǒ nídhunǐ.

²² Nyǐ nyònzì wà hirò yà ìndrǔ nóndrò nyǐ, 'àdù nyǐtu nzínziya ǒ rò, 'àdù òwu dhu ànò rǒ nyǐ nǐ, ndirò 'àdù òwu nyǒzù rǒ nzére ale tí Ìndrǔ t'ídhùnà-okú dò rò rò.

²³ Nyàbhɔ idhèkɔ ríka ndì, ndirò nyòbhè nyǐ dhèdhe-okú dò rò, fùkú perè ní'íya ádrùngbǎ nyú òrù-akpà ò nídhunǐ. Obhó tí wò dhu bhéyi tí abádhí t'ábáya náavù pbànábí rǒ.

²⁴ Phétù, nyǐ nyí'ì àpbè ǒ, nyǐ ònzítále tí rò,
nyǐ nyábà wà nyǎbhǔ rí nyònzì hirò dhu nídhunǐ.

²⁵ Nyǐ nyí'ì àpbè ǒ yà kòmbí nyǐ nyarí'ì ònyù nà abhàbhó rò,

nyǐ nyokoya àwù nà nídhunǐ.

Nyĩ nyĩ'ì àpbè ǒ, yà kòmbí nyĩ nyarí òko ɔgbótá
 ǒ rò,
 nyĩ nyokoya izu ǒ, ndirò nyǎdù àmbe òdzi dǒ
 nídhunǐ.

²⁶ Nyĩ nyĩ'ì àpbè ǒ yà kóró ale náarí nyílè rò,
 ndi dhu bhěyi tí, abádhí t'ábhúya níilè tìtò tó
 pbànábí nídhunǐ*.»

*Yēsù rǐ dhu núdhě òmvũ nózè ka kí dhu dǒ dhu
 (Mát 5.38-48; 7.12a)*

²⁷ «Pbétù, nyĩ yà nyĩ nyĩ ma múnɔna dhu níri
 rò, ma mátiina nyĩ nǐ: Nyòzè fùkù òmvũ. Nyònzì
 ídzìnga yà nyĩ nóndrò ale tò. ²⁸ Nyàso nyòfù arí
 ale. Ndirò, nyìtsò nyĩ nyǎdhǔ arí ale dǒ. ²⁹ Atdí
 ale náapé atdídhená binu-bhu nópbi, ní ágèrě
 ngǎtsi kà ròpbi átò. Ndirò, atdí ale náapé pbùkù
 ɔrú mùdzarù nídyì, ní àpé nyúvò nyi ìnzǐ kà
 ridyì pbùkù sìmisì átò. ³⁰ Dhu nònzì fúnú ale
 tò dhu àkǎ nyarà ndi dhu àbhú rǒ. Ndirò, atdí
 ale náapé indú dhu nídyì, ní dhu àkǎ nzá nyudyǒ
 ka. ³¹ Ɔnzi dhu ngǔkpà ale tò àdhàdhì nyi nyòzè
 abádhí rònzì ka indù dhu bhěyi. ³² Nyĩ nyapé
 yà nyĩ nózè ale kèlě nózè, ní nyĩ nyìrè tí nga
 nyĩ rǎràdù ídzìnga nába àba? Nzérenatále mà
 nózè yà ì nózè ale átò! ³³ Ndirò nyĩ nyapé ídzìnga
 nónzì yà fùkù arí kònzì ale tò tí, ní nyĩ nyìrè tí nga
 nyĩ rǎràdù ídzìnga nába àba? Nzérenatále mà
 náarí dhu ònzì átò ndi dhu bhěyi tí! ³⁴ Nyĩ nyapé
 dhu ùwǔ yà nyĩ nyà'ù ndi dhu àdu rádù fùkù ale
 tò tí, ní nyĩ nyìrè tí nga nyĩ rǎràdù ídzìnga nába
 àba? Nzérenatále mà átò náarí dhu ùwǔwǔ yà

* 6:26 6.26 Ìsa 5.22

fíyò rádù kàdu ale tò! ³⁵ Pbétù nyí, nyòzè fùkú òmvù, nyàdù ídzìnga nónzì fíyò. Ndirò, nyàdù nyùwù dhu ìndrù tò, inzà nyí nyìrè nga abádhí rādùna fùkù dhu dǒ rórò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyabáya ádrùngbǎ perè. Ndirò Kàgàwà, yà kóró dhu dǒ arí'ì ale náanziya nyí pbìndà inzo tí. Obhó tí, kǎrí ídzìnga nónzi yà ìnzì arí fíyò ka kònzì dhu tó ídzìnga núnì ale tò, ndirò nzére dhu ònzì arí ale tò màtí átò. ³⁶ Nyàvi fùkú ídzìnga ìndrù tò, àdhàdhì Àbaku Kàgàwà náarí kàvì dhu bhèyi.»

Yèsù rí dhu núdhě ìndrù-ànyǎ t'ítàtá dǒ dhu (Màt 7.1-5)

³⁷ «Dhu àkǎ nzá nyǎnò ìndrù-ànyǎ, akye Kàgàwà náaraya ànyǎku ùnò nǎ. Dhu àkǎ nzá nyítàì anya ìndrù dǒ, akye Kàgàwà náaraya anya itàì dùkú nǎ. Dhu àkǎ nyùbà dhu ìndrù tò, ndínì Kàgàwà náadùya tí dhu ùbà fùkù. ³⁸ Dhu àkǎ nyǎbhù fùkú rí'ì dhu ìndrù tò, ndínì Kàgàwà adùya tí dhu àbhù fùkù. Ka kitròya dhu fùkú ísòwù ò ídzì mǔgèrè ǒ, ràlè, ròyì ndì, kadù òsònà, kape, kadù ìranà mbèyi nyú. Obhó tí, ka kudhèya dhu fùkù àdhàdhì yà nyí nyarí dhu núdhě ngǎkpà ale tò ònà mǔgèrè ǒ.»

³⁹ Yèsù adù yàrí mbóli ùnò átò abádhí tò, ndàti: «Atdí ndùmùndùmú t'ádù ngǎtsi ndùmùndùmú núnà ùnda? Ìnzì akekpa màtí: abádhí rādù 'àwà óyǒ kóró ibhu ò. ⁴⁰ Ìnzì atdí ábhàlì bhà irèta mà náaróse pbìndà màlimò bhà irèta dònǎ. Pbétù, mbèyi ka kùdhe dhu fíndà ábhàlì bhà irèta rādù àkǎkǎ pbìndà màlimò bhà irèta nà.

41 Ádhu nyi nyádù nyoze nyala odhìnu-nyìkpó ò ìtsì kíkò-ngba kèlě, ìnzì nyadù nyìkpónu ò ìtsì itsukpó-tsùdó-ngba nyú nínè nǐ? 42 Nyi nyádù àtìna ìngbà dhu bhěyi odhìnu nǐ: <Ɔdhí, ìtsè midyi nyìkpónu ò rí'ì kíkò,> àzèmbè nyi nyongó ì'ì ìnzì nyi nyí nyìkpónu ò rí'ì itsukpó-tsùdó-ngba nyú nínè ró? Ìnyi, ɔɔɔɔ idàna nà alé, ìdyi pé nyìkpónu ò rí'ì itsukpó-tsùdó-ngba angyi, ndirò ní ndi nyi nyádù odhìnu-nyìkpó ò rí'ì kíkò nídyi nyi nyí tí dhu nála mběyi.»

Yèsù rǐ dhu núdhě itsu núnǐ ka karí kpǒna rǒ dhu dǒ dhu

(Màt 7.16-20; 12.33-35)

43 Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù àtìna: «Ìnzì ìdзи itsu-tidò rǎdù nzéɛ itsu-kpǒ ní'ɔ. Ndirò, ìnzì nzéɛ itsu-tidò rǎdù ìdзи itsu-kpǒ ní'ɔ. 44 Kóró itsu-tidò núnǐ ka karí kpǒna nyú rǒ. Ìnzì ka kádù mùtini-kpǒ nópè ilé dǒ, ndirò ìnzì ka kádù vǐnyò-kpǒ nópè okpèna nà itsu dǒ. 45 Ìdзи afína nà ale náafí ò rò aráhù dhu ní ìdзи dhu. Ndirò, nzéɛ afína nà ale náafí ò rò aráhù dhu ní nzéɛ dhu. Ale-tsù náarí òrina dhu ní ale-afí rùbhi ìrèna rǒ atdídǒ dhu.»

Jyǒ idza-tidò tó mbólí

(Màt 7.24-27)

46 «Ádhu nyí nyáarí mǐtdè, nyámbe àtìna dǒ: <Ádrùngbǎlè! Ádrùngbǎlè,> ìnzì nyádù ma múnona fùkù dhu ònzì ní? 47 Ma mí pé tidu ò rírà ale, ndirò ma múnona dhu, ndádù ndi dhu ònzì, ní rǎdù ndòfò nà ale nítè fùkù. 48 Ndi ale níli ndì yà pbìndà idza napè ndòsì ale bhěyi. Kǎgyè

pbìndà idza-bhu mběyi nyú ndàrà ìsì bhalabhala dǒ, ndàdù idza-pfò nórù ndi bhalabhala dǒ. Ní, igye níkǒ, idha rùtù nǐ rò, idha náakpà ndi idza-pfò, ìnzǐ ngbǒna mà ràdù ndàyà, mběyi nyú ka kasì ndi idza nídhunǐ. ⁴⁹ Pbétù, ma múnɔna dhu níri rí, ìnzǐ ndàdù ndi dhu nónzì ale, níli ndi yà adzi-ví ǒ pbìndà idza nasì inzà ndi ndògyè bhùna rórò ale bhěyi. Igye níkǒ, idha rùtù nǐ rò, idha náakpà ndi idza-pfò, ràdù ndùgòlò ányìrǒ rò tí, ràdrù ndi atdíǒ.»

7

Yèsù rǐ pbànowí tó ádrùngbǎle bhà kasutále nígǔ dhu

(Màt 8.5-13; Yùw 4.46-54)

¹ Yèsù nítdègu yà ndi ndúbhi ùnɔnà rǒ ìndrù tò dhu t'únɔta níto, ní kǎdù àrà Kàpèrnàwumù tó kigò ò. ² Ányì, Pbàró má tó pbìri ǒ atdí miyà pbànowí dǒ ádrùngbǎle bhà kasutále ní'ì afína rǒ ka kóɔna ró. Ndirò ndi kasutále ní'ì atdíǒ kǒzè. ³ Ní wò ádrùngbǎle nítdègu Yèsù dǒ ka kúnɔna dhu níri, ní kǎvì Pbàyàhúdì nzínzì ǒ ngúfe pbàkùrǔ ròwù Yèsù nánzì, ndínǐ ira tí pbìndà kasutále nígu. ⁴ Kǒkò pbàkùrǔ náawù ùvò Yèsù-ti'ò, 'adù 'òpè 'ìtsò ì atdíǒ Yèsù rǒ, 'àti: «Yà mà nivì tinu ò ádrùngbǎle nǎkǎ wà nyɔnzì dzùnàna. ⁵ Àbadhi nózè tikàɔ atdíǒ. Ndirò, ka ní ndi fáká unduta-dzà nábhu kòsì.» ⁶ Ní, Yèsù mà náadù òwu atdíkpá kǒkò pbàkùrǔ mànà. Ní, íkyèrǒ abádhí òkò wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle bhà idza-li'ò ì owu tí ùvò rórò, ndi ádrùngbǎle náadù ɔdhína nóvì ròwù dhu ùnò

Yěsù tò, 'àti: «Pbànowí dǒ ádrùngbǎle rǎtina nyi nǐ: <Ádrùngbǎlé, nzítù afínɛ! Inzá ma mìli ma nyi nyádù òtsù pbìndà idza ale bhěyi.> ⁷ Ndi dhu-okú dò rò átò ní ndi, ma màdinà ìnzǐ marà matírò tinɛ ò. Pbétù, òrì atdí dhu kèlě, ní pbàkà kasutále rǎdù ògù ògù. ⁸ Ima nyú, yà ma mí'ì rò, ma mí'ì ìnè dùdu-tsíró ádròdrò ale nà. Ndirò, ma mí'ì ìnè ma marúvina pbànowí nà. Ma mapé àtina atdí mùnowì nǐ <Árà!> Ní kà rǎdù àrà. Ndirò ma mapé àtina ngǎtsi nǐ <frà!>, ní ndi tsí rǎdù ìrà. Ndirò, ma mapé àtina pbàkà kasutále nǐ <Ŋzi yà dhu!>, ní kà rǎdù kònzì.» ⁹ Ní Yěsù níitdègu wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle núnò dhu ìri, ní idhò núukò atdí dǒ. Ní, Yěsù adù ndàgere ndàti yà owùna ǒ rúbhi iwu rǒ ihé-yà nǐ: «Ma mátina nyí nǐ: inzá ma màpè yà dhu bhěyi a'uta-tidò nà ale nálǎ Pbàìsràyélí tó pbirì ǒ màtí.» ¹⁰ Kǒkò pbànowí dǒ ádrùngbǎle nóvinà Yěsù-tí'ò ɔdhína níitdègu 'adù, 'iwú ùvò idza, ní abádhí náatù wò andi nà ì'ìnà kasutále iwà ògù ró.

Yěsù rǐ atdí abvo-àyi bhà ingba níkyě dhu

¹¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náarà Nàyinà tí kátina pbanga ò. Kàbhà ábhàlǐ, ábhǒ ihé-yà mànà náadù kùndà ànyì. ¹² Ní, pbanga ò kótsù ró kàrà àhɛ rò ní ndi, ka kubhína òwu rǒ atdí abvo nà, ndínǐ ka kowu tí ɔtdùnà. Ndi abvo ní'ì atdí tí arí'ì atdí abvo-àyi-fó ngbángba-abvò. Ndi pbanga ǒ ábhǒ ale nyú ní'ì atdíkpá ì ówu ndi abvo-àyi mànà kàbhùli ò ró. ¹³ Ní ka ndi ndàla rò, Ádrùngbǎle Yěsù náabà izɛ atdí dǒ kàdǒ, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Nzòdzi iyá!» ¹⁴ Ní

kădù indri ndălǔ ótdù-ngbò, ka nàndò ale ràdù iko. Ní Yěsù adù àtìnà: «Mǔlě-ngbá, ma mátìna nyi nǐ: ívà nyi.» ¹⁵ Ní wò òvòvèná ale níivà ndì, ndàdi sùnátù dǔ, ndàdù ɔte nópè. Ní Yěsù adù kàdu íyànà-fɔ ò. ¹⁶ Wò dhu-dzidǔ, ɔɔo nǐsǐ kóró ale ò. Ní, abádhí níilè Kàgàwà, 'àdù àtìnà: «Kàgàwà bhà ádrùngbǎ Nabì náhu wà àlě-nzínzi ǔ, ndirò Kàgàwà nírà iwà pbindà ale-kùmbà nónzi.» ¹⁷ Wò Yěsù ònzì dhu-òyǐ náadù àkǎ kóró Yùdeyà tó pbìrì ǔ, tiná arí'ì ngǔkpà pbanga mànà.

Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ábhàlǐ ròwù dhu ìvu Yěsù-tsǔ dhu (Mát 11.2-19)

¹⁸ Wò dhu-dzidǔ, Yùwanì bhà ábhàlǐ náadù wò Yěsù ònzì dhu náwe kóró fíyó màlimò tò. Ní, Yùwanì náanzi óyǔ ale abádhí nzínzi ǔ, ¹⁹ ndàdù òvìnà ròwù dhu ìvu Ádrùngbǎle Yěsù-tsǔ 'àti: «Nyi tí yà mǎ marí òdona, ndínǐ ira tí ale? Ndirò mǎ màkǎ tí mǔdò vurò ale?» ²⁰ Kǔkò Yùwanì níivì ale níitdègu iwu ùvò Yěsù-tí'ò, ní abádhí níivú dhu Yěsù-tsǔ 'àti: «Bàtizò nubhò arí Yùwanì níivì mǎ mǐwù dhu ìvu tsùnù, nyi ràtì yà mǎ marí òdona, ndínǐ ira tí ale, ndirò mǎ rǎkǎ tí mǔdò vurò ale?» ²¹ Wò ndi kàsùmì ǔ tí, Yěsù níigú ibí ale nyé fíyó andi mà, nzére arí ì ònzi dhu mànà ǔ rò. Kǎránà nzére-alafí nípfo rǔ indrǔ ò rò, ndàdù ibí ndùmùndùmú-nyìkpó nábhù rùngbe ì. ²² Nírò ní ndi kădù dhu àdu Yùwanì ìvìnà ale tò, ndàti: «Nyòwu nyàwe yà nyǐ nyálǎna dhu mà, yà nyǐ nyírìna dhu mànà Yùwanì tò. Kà tò nyǐ nyáwěna dhu ní: ndùmùndùmú-nyìkpó ràròwu

'ùngbe rǒ, 'àdù inga àla. Òtsótsù ale rārōwu ùgu rǒ, 'àdù ùbhi mbéyi. Kíkí nà ale rārōwu ùgǔ rǒ, iwí rādù òwu inga nírì rǒ. Ùvǔve ale rārōwu ìkye rǒ, ùtdǔ ka kùtdǔ ale rādù 'ùngbe. Ndirò, nǎkùtále rārōwu Ídzi Màkǔrù nírì rǒ. ²³ Hirò nǒnziya ale ní yà ìnzǐ rí 'àwà okúdu dò rò ale.»

²⁴ Kǒkò Yùwanì ìvinà ale níitdègu 'ìvà 'òwù, ní Yèsù adù ndòpè ndàwe dhu ihé-yà tò Yùwanì dǒ. Kǎpè ndòngù dhu abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhi nyǐ nyawù àndànà rùngù ò? Tí awe rǐ ònànga nútǔyá ízò? ²⁵ Ádhi nyú nyǐ nyawù àndànà? Tí ɔrú odziya nà mùdzarù nǎfǒ ale? Pbétù, ɔrú odziya nà mùdzarù nǎfǒ ale, 'àdù òko ònzì ǒ, nótù nyǐ nyádù ádròdrǒ kámá-idzà ǒ. ²⁶ Ní ádhi nyú nyǐ nyawù àndànà olu? Tí Kàgàwà bhà nabì? Obhó tí, nyǐ nyawù Kàgàwà bhà nabì nándà. Pbétù ma mátina nyǐ nǐ, iwà kà ròsè nabì dònǎ màtí. ²⁷ Kǒkú dò rò nga ní ndi ka kandí dhu kati:

«Kòñǐ ma mòvì pbàkà mùkèngyè angyi indù, ndínǐ nyi nyúbhi òná otu nǒbholo tí*.»

²⁸ Ma mátina nyǐ nǐ, yà tsibhále nyú núugu yà adzi dǒ ale nzínzì ǒ, Yùwanì dònǎ òsè ale rǐ'ì mbá. Pbétù, yà ákě ale tí ka kálána ɔrù-akpa ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǒ ale, nòsè wà Yùwanì dònǎ.

²⁹ Yùwanì rǎnɔna dhu nírì kóró ale, pàratà tó pbàndómbé mànà, náa'u Kàgàwà ózè ì rònzi dhu, 'àdù bàtizò àlǔ Yùwanì-fó. ³⁰ Pbétù, Pbàfàrisáyó mà, Ùyátá tó màlímó mànà náadhò

* **7:27** 7.27 Uvt 23.20; Màl 3.1

Kàgàwà òzè 'ònzì dhu. Ní ndi dhu-okú dò rò, abádhí náadù nzá 'òzè 'àlǔ bàtizò Yùwanì-fò.

³¹ Yà indo arí ale nyú núdhe ma mádù àdhà bhà rǒ? Abádhí núli ì àdhà bhà bhěyi? ³² Abádhí núli ì yà pbanga-tsidǒ ì nùndu nzónzo bhěyi. Atdídhená rǎdù òwu òdhíya núnzi rǒ ikǔ ǒ, 'àti: <Mǎ mǎmǎ mbǎ ǒbé tó adyi rǎgě ǒ mǎtǎ fǔkǔ, ní nyǐ nyàdù nzá ǒbè. Ndirò, mǎ mǎyù mbǎ lànǎyí tó adyi mà fǔkǔ, ní nyǐ nyàdù nzá ǒdzi.> ³³ Obhó tí, bàtizò nubhónà Yùwanì níra, ìnzǐ ndàrà ònyù nónyù rǒ, ìnzǐ ndàdù dhu mà nómǎ. Ní, nyǐ nyàdù àtìna, nzére-alafí rǎrǐ ì kǎ-ò. ³⁴ Ndi dhu bhěyi tí, Ìndrǔ t'ídhùnà níra, ndàrà dhu ònyù rǒ, ndàdù dhu òmǎ. Ní, nyǐ nyaràdù kàtì òna óvò ale, ndirò atdídǒ arí ndómǎ ale tí. Ndirò, nyǐ nyaràdù kàtì pàratà tó pbàndómbé mà nzérengatále màna ì nózè ale tí. ³⁵ Pbétù, dhu-ǒnga t'óvòta tó obhóna náarí ndàvǐ kǎ-nyutsi rò àhǎ dhu-otù ǒ.»

*Yēsù rǐ dhu nǎbà nzérenga tó tsìbhále tó dhu
(Màt 26.6-13; Mrk 14.3-9; Yùw 12.1-8)*

³⁶ Atdí Mǎfàrisayò náanzi Yēsù 'òwù dhu ònyù màna pbìndà. Ní, Yēsù arà, ndòtsù kǎbhà idza, ndàdù àdi ndàmbe dhu ònyù dǒ. ³⁷ Ní kòmbómbí tí, ndi kigò ǒ nzérenga tó atdí tsìbhále níri Yēsù rǐ dhu ònyù Mǎfàrisayò bhà idzá rò dhu. Ní kǎdù ìrà àlùbatrò tí kátina odu nǐ ka kóbhòlò tsúpà nǎ foná Yēsù-tí'ò. Ndi tsúpà ǒ ì'ì dhu ní ndrùù róngǎ akye. ³⁸ Ní, kǐtsi ìde Yēsù tí olù nǎ rò, ndàdù ndòpè ndòdzì. Ní ǒdzi ndì ndòdzì rórò, kǎdù ndàgu ndàmbe Yēsù-pfò-ngbò

nímo dǒ nyìna-dha nǐ, ndàdù ùndonà dònaká nǐ. Tdítdǒ, kǎdù Yěsù-pfò námbo, ndàdù ndrùù róngu akye núdho dǒyá. ³⁹ Ní wò Yěsù nànzìnà ònyù tò Mùfàrìsayò níitdègu wò dhu nǎlǎ, náadù ndòpè ndàmbe àtìnà dǒ affina ò: «Yàrí ale í'íná gukyè Kàgàwà bhà nabì nyú tí, ní kàmbènà pé wò ngbǒna núlǔ rí tsibhále rǎrǐ àdhi dhu núní. Kàmbènà pé dhu núní íyàdhíyà rǎrǐ nzérenga tó tsibhále.» ⁴⁰ Ní, Yěsù apè ɔte ndàti wò Mùfàrìsayò nǐ: «Sìmonǐ, ma mòzè múnò atdí dhu indù.» Ní Sìmonì adù àtìnà: «Màlimǒ, úno nà ndi dhu.» ⁴¹ Ní Yěsù adù àtìnà: «Atdí ale náabhù fùrangà óyǒ ale rùwù fóná: atdí ale tò kǎbhù imbò miyà fùrangà-kpǒ, ndirò ngátsi ale tò kǎbhù imbò kumì fùrangà-kpǒ. ⁴² Ní ìmbǎ kǒkò óyǒ ale rǐ'ì kóró, wò ì uwù fùrangà nádù í'í nǐ fangà nà rò, wò ale náadù dhu ùbà óyǒ kóró abádhí tò, ìnzǐ rùbho fíyó wànzá. Ní, ádhi ndi nyi nyùnì rò, kǒkò óyǒ ale nzínzi ǒ atdí dǒ rádù wò fùrangà nùwù fíndà ale nózè?» ⁴³ Sìmonì adù dhu àdu Yěsù tò, ndàti: «Ma múnì rò, atdí dǒ rádù wò ale òzè ale ní yà ábhǒ fùrangà tó wànzá ka kùbà fíndà ale.» Ní, Yěsù adù àtìnà Sìmonì nǐ: «Nyi nyùnò wà obhó dhu nyú.» ⁴⁴ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù ndàgere, ndàndà wò tsibhále, ndàdù àtìnà Sìmonì nǐ: «Nyi nyàla tí wà wò tsibhále, Sìmonǐ? Ándà, ma mìtsù pbùkù idza, ní nyi nyìbhò nzá ale-pfò tó idha mà idù. Pbétù, wò tsibhále nú'o pfòdu nyìna-dha nyú nǐ, ndàdù ngbǒna núndo dònaká nyú nǐ. ⁴⁵ Nyi nyàmbònà nzá ima, nyi nyí makǒ rò. Pbétù, yà pbùkù idza ma mìtsùnà rò, íyàdhíyà rǐ'ì inè pfòdu námbo

rõ ndì ndàrà ró. ⁴⁶ Nyi nyìtdě̀nà nzá akye mà dùdu-tsí ró. Pbétù, íyàdhiyà nùdho ndrùù róngu akye nyú pfõdu dõ. ⁴⁷ Ndi dhu-okú dõ rò ní ndi, ma mí dhu nóvo k pangba indù. Wò tsibhále návi ádrùngbã àzè nyú idù. Ní, ndi dhu-okú dõ rò, ma mùbà wà kabhà nzéřenga kóró. Pbétù, akekpa dhu ka kùbà fìndà ale bhà àzè narí áké kèlě̀ yà fìndà dhu mùbà ale tò.» ⁴⁸ Yě̀sù adù àtìnà wò tsibhále nĩ: «Ma mùbà wà pbùkù nzéřenga.»

⁴⁹ Ní kòkò Yě̀sù mà rùbhi dhu ònyà rõ mànà ale náadù 'òpè 'àmbe àtìnà dõ afíya ò: «Íngbà ale-tidò yà indrù bhà nzéřenga mà nùbà rádù indrù tò?» ⁵⁰ Pbétù, Yě̀sù adù àtìnà wò tsibhále nĩ: «Pbùkù a'uta nígũ wà nyi. Ní àrà mbě̀yi.»

8

Yě̀sù-owù ǒ ubhì vèbhále

¹ Wò dhu-dzidõ, Yě̀sù núubhi kigò ònã, ndirò pbanga ònã màtí. Kàránà Ídzi Màkürù núnò rõ, ndàdù àrà òrù-akpà ǒ Ádrùngbã kamà Kàgàwà bhà idzi tó màkürù nóvò rõ indrù tò. Ní, atdí kumì dòná óyõ nà kabhà ábhàlĩ mà, ² yà kípfo nzéře-alafí òyà rò, ndirò yà kígú fíyó andi ǒ rò ngúfe vèbhále mànà, nóowúnà ùbhi rõ atdíkpá kà mànà. Yàrí ní i vèbhále-òvò: Màgàdalà tó kigò ǒ Màriyà, yà àrùbhù nzéře-alafí Yě̀sù ipfo ònà rò, ³ Zànì, Kuzà bhà ingba-tsánà. Ndi Kuzà ní'ì Hèròdè bhà malì nòdónà ale. Ndirò ní'ì Sùzanà mà, ibí ngùkpá vèbhále mànà. I vèbhále ní yà Yě̀sù mà pbìndà ábhàlĩ mànà ní dzùnà ònzì rõ owúnà foyá dhu nĩ vèbhále.

*Ɔnyù-tse òre rí ale tó mbólí
(Màt 13.1-9; Mrk 4.1-9)*

⁴ Atdíku, ìndrű níiwú Yěsù-tí'ò dhèdhèrò pbanga òná rò. Ní, ádrùngbă ihé-yà náandu ì'ì Yěsù-tí. Nírò ní ndi kădù yàrí mbólí náwe abádhí tò, ndàtì: ⁵ «Atdí ale níivà ndì, ndàrà ònyù-tse nórè pbìndà inga ǒ. Ní yà ònyù-tse nóre kà rǐ inga ǒ òná kàsùmì ǒ, atdídhená itse náawà ì ndi inga-gină údà otu ǒ, ìndrű ràdù òyánga nótsi pfǒya nǐ. Ndirò, àrè adù iwu, 'ùbhǐ ì itse otu ǒ rò. ⁶ Ngǔkpà-tsí náawà ì ìmbă adzi rǐ'ì dóná abho odu-kengerè dǒ. Ní, ì tsí níinga, adyifò ràdù ìtdyunà, ìmbă òdòdù adzi rǐ'ì abho dǒyá dhu-okú dò rò. ⁷ Ndirò, ngǔkpà itse náawà ì okpèya nà itsukpó-vé rǐ'ì òná adzi ǒ. Ní, ì okpèya nà itsu-kpó náadù àta, 'òvì atdíkpá kò ìngingà ònyù mànà, 'àdù ì òvi róvi ònyù nùtsi ìnzǐ ràdù ò'ò. ⁸ Pbétù, ngǔkpà itse náawà ì ìdzì adzi ǒ. Ní, ì tsí níinga, 'òvì, 'àdù ò'ò, ngǎtsi ràrà atdí miyà itse nódhì rǒ.» Yěsù adù àtìnà ihé-yà nǐ tdítǒ: «Inga t'írìta tó bǐkɛ nà nyǐ nyapé ì'ì, ní nyǐri nga mběyi!»

*Ádhu Yěsù náaránà òte rǒ mbólí ǒ nǐ?
(Màt 13.10-17; Mrk 4.10-12)*

⁹ Ní wòrí mbólí ì ìrì dhu-lutină, Yěsù bhà ábhàlǐ níiwú ndi mbólí-tì kà-tsǔ. ¹⁰ Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Nyǐ nyé, nyǐ nyúni wà òrù-akpà ǒ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà idzi-nyutsi ndì nórù dhu. Pbétù, ngǔkpà ale tò ka karí kàwé mbólí tó ófò ǒ, ndínǐ abádhí owu tí inga àndà rǒ, pbétù ìnzǐ 'àdù atdí dhu mà nála,

'àdù òwu inga níri rǒ, pbétù ìnzǐ atdí dhu mà
ràdù dòya nálu*.»

*Yēsù rǐ ònyù-tse tó mbólí-tì nàwě dhu
(Màt 13.18-23; Mrk 4.13-20)*

¹¹ «Yàrí ní ndi wòrí mbólí-tì: Ònyù-tse ní
Kàgàwà bhà ɔte. ¹² Atdídhená ale nùli ì yà
itse náawà ì òná otu bhěyi. Kàgàwà bhà ɔte
abádhí ìrì rò, Pfòmvo rǎdù ìrà, ndípfo ndi ɔte
abádhí-afí ò rò, ìnzǐ abádhí a'ú tí dhu, 'àdù ùgu.
¹³ Ngǔkpà ale nùli ì yà ìmbǎ adzi rǐ'ì dòná abho
odu-kengere-do bhěyi. Kàgàwà bhà ɔte ì ìrì rò,
abádhí rǐ kà'ú dhèdhe nyú nà. Pbétù, abádhí
rǐ 'àpbǎ ákě kàsúmì kèlě tí Kàgàwà bhà ɔte rǒ,
ìnzǐ 'àdù kàbhù ivéna ròdì ndì afíya ò. Ní, ale-afí
ùmvù rí dhu-tidò nópè ndì rò, abádhí rǎdù fiyó
a'uta nùbhà atdíđ. ¹⁴ Okpèna nà itsu-vé nà adzi
bhěyi ì nùli ale ní, yà Kàgàwà bhà ɔte níri arí,
ìnzǐ yà ì ìrìnà ɔte ràdù itse nódhì. Obhó tí, yà
adzi ǒ dhu-tsí tó irèta mà, yà adzi đ ònzì mà,
ndirò yà adzi đ ka kóko dhu tó dhèdhe mànà,
náaràdù abádhí-afí nùtsì. ¹⁵ Ídzì adzi bhěyi ì nùli
ale ní, yà Kàgàwà bhà ɔte níri arí atdí afíya nyú
nà, 'àdù òdònà afíya ò, 'àdù 'àpba ròná ale.»

*Tarà tó mbólí
(Mrk 4.21-25)*

¹⁶ Wò dhu-dzidò, Yēsù adù àtìnà: «Atdí ale mà
rǐ nzǐ àdù tarà nóbì, ndàdù àtsì nà ìtǎ-tsi. Ndirò,
kà rǐ nzǐ àdù kòbì, ndàdù ìlinà ara-tsi. Pbétù,
ka kádù kòbì kili ɔrú, ndínǐ idza rítsù ale-nyínga
nawù tí. ¹⁷ Kóró dhu tsí, yà ùru ì nuru núuviya

* 8:10 8.10 Ìsa 6.9

ì k pangba. Ndirò, kóró dhu-tsí yà òdhě ò aróko, ní ka kuniya kóró, ràdù 'ùvi k pangba awáwù ò.
 18 Nyàndà nga mbéyi yà fùkù ka kúnona dhu níri nyí nyáí tí dhu nà. Obhó tí, dhu nà arí'ì abho ale náabáya dhu abho nyú ròsè. Ndirò, ìmbă arí'ì kà nà ale-fó rò ka kakòya yà kărí ìrèna ndì ndí'ì nà dhu tí dhu mà.»

*Yèsù-tsánà mà Yèsù t'ádóna mànà
 (Màt 12.46-50; Mrk 3.31-35)*

19 Wò dhu-dzidò, Yèsù-tsánà mà, kà t'ádóna mànà níwú Yèsù rí'ì i. Pbétù, abádhí rǒwu ùvò kà-tí dhu ní'ì obi tí ihé-yà-okú dǒ rò. 20 Ní, ka kadù dhu òvò Yèsù tò, kati: «Íyànù mà adónù mànà níkò irí. Ní, abádhí òzè 'àla ngbǒnù.»
 21 Pbétù, Yèsù adù àtìnà yà tiná ì'ì kóró ale ní: «Íyadu mà, adódu mànà ní yà Kàgàwà bhà Ote níri arí, 'adù kùnò dhu ònzì ale.»

*Yèsù rí àpùpú nábhě ridè dhu
 (Màt 8.18,23-27; Mrk 4.35-41)*

22 Atdíku, Yèsù mà, pbìndà ábhàlǐ mànà núupò atdí ibhú ò. Ní, kǎti abádhí nǐ: «Kàda rèrù-adzè.» Ní, abádhí adù abhi òpè 'òwù ányì. 23 Ní idha dǒ ì ówu rórò, Yèsù náayi, idho ròdyi ndì. Ní, kòmbómbí tí àpùpú náapè ndòpìlì rèrù dǒ, idha ràdù ndòpè ndòtsù ibhú ò. Ní, ibhú ì'ì íkyèrǒ ndínǐ ndì ndabì tí abádhí nà idha ò. 24 Nírò ní ndì ábhàlǐ náandrì Yèsù-tí'ò, 'ìnga ka idho ò rò, 'adù àtìnà: «Ádrùngbǎlé, Ádrùngbǎlé, àlě kiku wà!» Ní, Yèsù níivà ndì, ndisǒ awe mà, mùkurà mànà rikò. Ányìrǒ rò tí, awe núubhà opilita, idha ràdù ìnè bhì. 25 Nírò ní ndì kǎdù àtìnà pbìndà ábhàlǐ

nǎ: «Nyǎ nyàpè tí obhó ì'ì a'uta nà?» Ní odo níisí abádhí ò, idho ràdù 'ùko. Abádhí ambénà òte dǎ nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǎ: «Íngbà dhu bhěyi ale-tidò yà? Kǎróte awe mà, idha mànà dhu dǎ, ràdù tsàná dhu ìrì!»

Yěsù rǐ nzéε-alafí náarí àvu róná atdí ale nígǔ dhu
(Màt 8.28-34; Mrk 5.1-20)

²⁶ Yěsù mà, pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Pbàgèrasi tó pbìrì ò. Ndi pbìrì ní'ì Gàlìlayà tó rèrù-adzèná rò. ²⁷ Ní, ibhú ò rò Yěsù ifò, ndàhù idha-bidò rò, kigò ǒ atdí ale níira àhù kònzǐ. Ndi ale ní'ì ibí nzéε-alafí náarí'ì ònà. Ndirò, kǐ'ì mbǎ mberù nà róná ábhǒ idho nyú tí. Kǒngónà nzǐ àdi atdí idza ǒ màtí. Pbétù, kǒngónà àdi kàbhùlì ò. ²⁸ Ní, Yěsù ndì ndàla rò, kǎkù, ndàdù ìrà ndibvu obvò Yěsù-ònzǐ. Ndirò, kǎdù dhu òvò Yěsù tò orú-tùna nyú nà, ndàti: «Hù! Àdhu àlě nzínzi ǒ rǐ'ì Yěsù, yà kóró dhu dǎ arí'ì Kàgàwà t'Ídhùnǎ? Ma mìtsò ma ìtsò tí nyú rùnù, nzǐ àvù rùdú.» ²⁹ Obhó tí, Yěsù adù àdi ndàmbe dhu núya dǎ wò ale ò rǐ'ì nzéε-alafí tò, ndínì àhù tí kà ò rò. Ndirò, ibí-gùna ndi nzéε-alafí ongónà dhu ìvǎ kà rǒ. Ní, ka kongónà àdù ndi ale nódò àdràmbǐ nǐ ka kùtsì rórò, ndirò sngà-mbǐ nǐ ka kùtsì pǎona mà rórò. Pbétù, kǒngónà kǒkò ndi ka kùtsì nǐ imbi nátdì kóró. Ndirò, kà'ò rǐ'ì nzéε-alafí nóongónà àdù kídzi ràrà ìmbǎ ìndrù arí'ì i nanǎ. ³⁰ Ní, Yěsù níivú dhu wò ale-tsǔ, ndàti: «Ovònu ní àdhi?» Ní, kǎdù dhu àdu Yěsù tò, ndàti: «Ovòdu ní <Ihé-yà.» Obhó tí, ibí nzéε-alafí nyú náatsù

kà ò. ³¹ Ndirò, ì nzére-alafí nńtsò ì Yèsù rǒ, ìnzǐ dhu nuyá tí fǐyò 'òwù òyǐ ò.

³² Wò ndi kàsùmì ǒ, àdù tó màhò nń'ì ìnè ànyìrǒ ì ànyu pbirì-ongò rǒ ró. Ní, kǒkò nzére-alafí náadù 'ítsò Yèsù rǒ, ndínǐ rusà nufà tí fǐyò, 'òwù òtsù ì àdù ò. Ní, kǎdù ndi rusà ùfà abádhí tò. ³³ Kǒkò nzére-alafí náadù 'ùnyà wò ì í'ì ònà ale ò rò, 'àdù òwu òtsù àdù ò. Nírò ní ndi ì àdù tó màhò náadù àdrú pbirì-ongò rǒ rò, 'òwù 'ùpba ndi pbirì-pfò ò rǐ'ì rèrù ò, tséya ròtdì ì. ³⁴ Wò ndi nònzì dhu ì àla rò, kǒkò àdù nńndà rǒ rǔbhi ale náatsè kóró, 'àdù ndi dhu òyǐ nńgà kigò ǒ bhà tò, ndirò pbanga ònǎ màtí. ³⁵ Ìndrú náawù wò ndi nònzì dhu nńndà. Ní abádhí adù òwu Yèsù-tí'ò, 'àdù wò nzére-alafí núvò ònà rò ale nótù kà-tí nyú àdi róná mberù mànà, ndirò ídzì rǒ rò nyú ró. Ní, ɔɔɔ náadù isǐ atdíǒ abádhí ò. ³⁶ Wò ì nònzì kóró dhu nàla ale náawe wò nzére-alafí náari àvu róná ale nógù tí dhu kǒkò iwú iwú ale tò. ³⁷ Ní Pbàgèrasì tó pbirì ǒ ale kóró náadù Yèsù nónzi rìvà ndi fíràbvǔ rò, atdíǒ ì'ì ɔɔɔ nónzi nídhunǐ. Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù ùpo ibhú ò, ndàdù ndàdu abádhí-bvù rò. ³⁸ Wò nzére-alafí núvònà ònà rò ale nńtsò ndi, ndínǐ ì owu tí atdíkpá Yèsù mànà. Pbétù, Yèsù àdù ndùvo ùvò tí kàrǒ, ndàtì: ³⁹ «Ádǔ nyi pbùkù nyadù Kàgàwà ònzì rùnù kóró dhu náwe.» Nírò ní ndi wò ale náadù àrà, ndàdù àmbe Yèsù ònzì fíndà dhu náwe dǒ ìndrú tò kigò ǒ kóró ngari ǒ.

Yèsù rǐ Yàhirò bhà tsìbhíngba mà atdí tsìbhále mànà nígǔ dhu

(Màt 9.18-26; Mrk 5.21-43)

40 Yèsù níitdègu ndàdũ, ndàdà rèrù-adzè, ní ànyì ihé-yà nyú náadù kàkò, angyangyi ì úbhi kòdò rǒ nídhunǐ. 41 Ní kombómbí tí, Yàhirò tí kátina atdí ale níira àhụ ányìrò. Ka ní'ì Pbàyàhúdí tó unduta-dzà ǒ ádrùngbǎle. Ní, kǐbvú ndì Yèsù-ònzǐ, ndàdù ndìtsò kàrǒ, ndínǐ ara tí pbìndà. 42 Kǐtsò ndì ndi dhu bhěyi, yà atdí tí arí'ì fóná tsibhíngba rǐ'ì afína rǒ ka kódoná ró dhu-okú dò rò. Wò ndì tsibhíngba í'ì mbèmbè atdí kumì doná óyǒ nà ato nà. Ní, Yàhirò bhà Yèsù rǎrà òná kàsùmì ǒ, ihé-yà nyú níibòlò ì kà-rǒ, 'ìpbǒ ka átsǐ. 43 Ndirò, atdí tsibhále, yà vèbhále tó ogóbhà tó azu náarí ìrà róná, ràrà àhụ atdí kumì doná óyǒ nà ato tí, ní'ì ìnè abádí nzínzì ǒ. Ka ní'ì iwà fóná ongyéngá-tse nótđì pbàngángá doná ndì ndarí ùbhi ró. Pbétù, atdí m̀̀ngàngà mà náadù nzá kǐgụ. 44 Ní, wò tsibhále náawè ndì Yèsù-dzidò nǎ rò, ndàpbàlǎ kàrǒ mùdzarù-bidò-ngbò. Ní ányìrǒ rò tí wò tsibhále rǒ arí ìrà azu náadù ide. 45 Ní, Yèsù ivú dhu ihé-yà-tsǔ ndàti: «Ádhi ngbǒdu nàpbàlǎ?» Ní kóró ale adù 'àgò àgò tí. Pbétù, Péterù adù dhu òvò Yèsù tò ndàti: «Hòkò M̀̀limò, ihé-yà nyú ní ndì ngbǒnụ nàkpòrò, 'ìpbǒ nyì átsǐ!» 46 Ní Yèsù adù àtìná kà nǐ: «Íwà atdí ale nàpbàlǎ ngbǒdu! Ma m̀̀ni wà dhu mběyi nyú, atdí obi ràhụ wà nyudutsì rò.» 47 Ní, wò tsibhále níitdègu iwà Yèsù nósù wò ndì ndònzì dhu dhu nálǎ, nǐ kǎdù ìrà iví ndì ndívi rórò, ndìbvú ndì Yèsù-ònzǐ: Ní, kóró ale-ònzǐ rò, kǎdù Yèsù rǒ mùdzarù-bidò-ngbò ndì ndàpbàlǎ okúna dò rò dhu mà, ndirò ndì ndògù ányìrǒ rò tí dhu màná dhu náwe. 48 Ní

Yěsù ádù àtìnà íyàdhiyà nǎ: «Pbà nǎ tsibhíngbá, iwà pbùkù a'uta nígǔ nyi! Ní árà màràngà ǎ.»

⁴⁹ Àzèmbè Yěsù rǒte ònà kàsùmì ǎ, atdí ale níira Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ǎ atdí ádrùngbǎle, Yàhirò tí kátina bhà rò. Ní, kǐtsi àtìnà ndì Yàhirò nǎ: «Ádrùngbǎlé, ivànú-ngba nóvè wà! Ní nǎ àvǎ Málìmò-tsi.» ⁵⁰ Pbétù, Yěsù níitdègu wò Yàhirò tò ka kùnò dhu níri, ní kǎdù àtìnà ndì Yàhirò nǎ: «Nǎ ǎnǎ ǎnǎ! Í'ì a'uta nà tí! Ní pbùkù tsibhíngba rǒgù ògù.» ⁵¹ Ní Yàhirò bhà ndì ndàrà àhǎ rò, Yěsù nǎa'ú nǎ atdí ale mà ròtsù idza owùna ǎ. Pbétù, kǎ'ú ní Péterù mà, Yùwanì mà, Yàkòbhò mà, wò ngbángba t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà kèlě. ⁵² Ányìrǒ ì'ì kóró ale náambénà òdzi dǎ, izǎ ràdù 'ùka atdí dǎ wò ngbángba bhà ǎve-okú dǎ rò. Pbétù, Yěsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Ínǎ nyòdzi, inzà wò ngbángba nóvè! Kòdhò òdhò tí.» ⁵³ Ní ìndrù adù Yěsù rǎnǎna dhu ùgbò ùgbǎ tí, ì ùnì dhu iwà wò tsibhíngba rǒvè nídhunǎ. ⁵⁴ Pbétù, Yěsù adù wò tsibhíngba nálǎ ǎtsúna rǎ, ndàdù dhu òvò fǐndà ǎrú tǔna nyá nà, ndàti: «Pbàhíngbá, ívǎ nyi!» ⁵⁵ Ní, kà-afí náadù ìngo, ndàdù ndìvǎ ndì kàsùmì ǎ tí. Ní Yěsù adù ònyè àvi kabhǎ kà tò. ⁵⁶ Ní wò tsibhíngba t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà nùkò ìdho adù atdí dǎ. Ndirò, Yěsù adù abádhí nǎ ǎ ìnǎ wò ndì nǎnǎ dhu nǎnǎ tí atdí ale tò màtí.

9

*Yěsù rǎ atdí kumì dǎnǎ ǎyǎ nà pbìndà ábhàlǎ nùvǐ dhu
(Màt 10.5-15; Mrk 6.7-13)*

1 Yěsù andu atdí kumì dòná óyǒ nà p̀bìndà ábhàlì-tsù, ndàbhù ádr̀ungbãnga tó obi fiyò. Ndi obi ni'ì kóró nzéε-alafí nípfo abádhí rãdù nì ìndr̀ù ò rò, 'àdù dhèdhèrò andi-tidò nà ale nígu nì ádr̀ungbãnga tó obi. 2 Ní, kǔví abádhí r̀òwù òr̀ù-akpà ǒ Ádr̀ungbã kamà Kàgàwà bhà idzi tó màk̀ur̀ù núnò ìndr̀ù tò, 'àdù andi nà ale nígu. 3 Kǔyá dhu abádhí tò ndàti: «Àpé nyìdyi atdí dhu mà abhi tò. Àpé nyùgu mùgò mà, bhòlo mà, mùgatì mà, ndirò f̀uràngà mànà. Ndirò, àpé nyùgu mberù oyòyó. 4 Nyí ka kàko ònà idza ǒ, nyí nyowuna òko r̀ò, r̀àrà àhù ányìr̀ò rò nyí nyí nyìv̀à nyòwù dhu ò. 5 Ndirò, inzà ka kàko nyí ònà kigò ǒ rò, nyí nyowuna ùvò r̀ò, nyãdè pf̀òku-tsítsirò àhù nó'ò ányìr̀ò, ndíni abádhí tó afátá nitè tí abádhí tò.» 6 Ní kòkò ábhàlì níivà ì 'òwù, ì r̀ubhi dhèdhèrò pbanga òna nà, 'àmbe Ídzì Màk̀ur̀ù núnò dǒ, 'àdù òwu ìndr̀ù nígu r̀ò kóró ngari ònà.

*Hèròdè-dò r̀ì ndìnzã Yěsù r̀onzina dhu ìri ndì ndí r̀ò dhu
(Màt 14.1-12; Mrk 6.14-29)*

7 Ádr̀ungbã kamà Hèròdè níiri Yěsù r̀onzina dhu-òyí. Ní ndi dhu adù kàdò àbhù r̀inza ndì atdí. Atdíhená ale nóowúnà àtìnà r̀ò, bàtizò ùbho r̀ò arúbhi Yùwanì r̀ingbè wà ndì. 8 Ngǔkpà ale adúnà òwu àtìnà r̀ò, Èliyà r̀arí wò ndì nitò. Ndirò ngǔkpà-tsí náadúnà òwu àtìnà r̀ò, yà angyí uvè pbánábí nzínzì ǒ atdí ale r̀arí wò ndì nìngbè. 9 P̀bètù, Hèròdè adù àtìnà: «Ma mávi wà bàtizò ùbho r̀ò arúbhi Yùwanì-dò kòkèrè. Nírò,

ádhi pbá ale nyú wò ma mára ònzina rí dhu-òyí nírì rǒ?» Nírò ní ndi Hèròdè adù ndòzè ndàla Yèsù.

Yèsù rǐ imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Mrk 6.30-44; Yùw 6.1-15)

¹⁰ Yèsù bhà uvitatále níitdègu 'àdù, ní abádhí adù ì ònzi dhu àwe Yèsù tò kóró. Ní, Yèsù mà, ì ábhàlǐ mànà adù ùvò atdíkpá, 'òwù lèngèlèngè rǐ'ì ngari ò, Bètèsàyidà tí kátina kigò-tí'ò. ¹¹ Pbétù ihé-yà níitdègu abádhí òwù ndi ngari ò dhu ìri, ní ihé-yà adù òwu ányì átò. Ní, ányì ì òwù ùvò rò, Yèsù adù abádhí àkò, ndàdù ɔte òpè ndàwe fíyò òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi dǒ. Ndirò, kǎdù ì nòzè ndìgù ì ale nígu átò. ¹² Ní inga níitdègu ndòpè ndàti, ní Yèsù bhà ábhàlǐ náadù iwu kà-tí'ò. Ní abádhí adù dhu òvò kà tò, 'àti: «Írò àlé kí'ì rùngù ò. Ní, óvì ihé-yà ròwù kyèròkyèrò rǐ'ì pbanga mà, inga òbhi ka karí òyá ngari mànà ònǎ. Ányì nga ní ndi abádhí rǐ ònyù mà, idho tó ngari mànà dhu nábà nǎ.» ¹³ Pbétù, Yèsù adù àtìna abádhí nǎ: «Nyàbhù ònyù abádhí tò nyǐ-tírò!» Ní, ábhàlǐ adù dhu àdu kà tò 'àti: «Mǎ mí imbò mǔgati mà óyǒ ìbhè kèlě mànà nà. Ní, nyì nyòzè tí mǒwù ònyù ùdzi mǎ-tírò kǒkò alé-yà tò kóró!» ¹⁴ Ányìrǒ kpabhále ì'ì mbèmbè imbò lufù tí. Ní, Yèsù adù pbìndà ábhàlǐ àvi ràbhù kǒkò ale, ròkò obvò, ìmbìmbó kumì rò tsùna tí. ¹⁵ Í ábhàlǐ adù dhu ònzi ndi dhu bhéyi tí, 'àbhù kóró ale ròkò obvò. ¹⁶ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù ugu kǒkò imbò mǔgati mà, óyǒ ìbhè mànà, ndùlǔ foná. Ní, kǎdù ɔrù-akpà-ònga àndà, ndàdù wòrí ònyù náso. Tdítdǒ,

kădù m̀gati-ŏnga nũko, ndũbho pb̀inda ábhàlĩ-fó, ndĩnĩ abádhĩ nũundo tí ihé-yà tò. ¹⁷ Ní, kóró ale náadù dhu ònyù 'ùlè nĩ. Yěsù bhà ábhàlĩ náadù òdòdì m̀gati-go mà, ìbhè-go mànà-tsub̀ nũndu, 'àdù atdí kumì dòná óyŏ nà sěngè níra nĩ.

*Péterù rĩ Yěsù náti Kàgàwà bhà Krístò tí dhu
(Màt 16.13-19; Mrk 8.27-30; Yùw 6.66-71)*

¹⁸ Atdíku, Yěsù núubhínà ndĩtsò rŏ atdíró, ìnè pb̀inda ábhàlĩ rĩ'ì tiná rórò. Ní, kǐvú dhu abádhĩ-tsũ, ndàti: «Yà ìndrũ rŏte d̀dú rò, abádhĩ náaróngo àtìnà ma ràrĩ àdhi?» ¹⁹ Ní abádhĩ náadù òte kà tò 'àti: «Atdídhená ale náarátina nyi ràrĩ yà bàtizò nubhónà Yùwanì. Ngũkpà ale náarátina nyi ràrĩ Èliyà. Ndirò, ngũkpà ale-tsi náarádù àtìnà nyi ràrĩ angyí uvè pb̀anábí nzínzi ŏ rò ndì níngbè atdí ale.» ²⁰ Ní, kădù dhu ìvu abádhĩ-tsũ, ndàti: «Olu, nyĩ nyú, nyĩ nyarátina ma ràrĩ àdhi?» Ní, Péterù adù dhu àdu, ndàti: «Nyì ní Kàgàwà bhà Krístò.»

*Yěsù rĩ ndì ndovéya kotdù ndì, ndàdù ndìngbè
dhu nóvo dhu
(Màt 16.20-28)*

²¹ Yěsù adù abádhĩ nĩso ɔbi nyú nà ìnzĩ ndi dhu nũno tí atdí ale tò màtí. ²² Kadù àtìnà pb̀inda ábhàlĩ nĩ tdítdŏ: «Dhu àkă Ìndrũ t'ídhùnà ràbà àpbè atdíđŏ. Pbanga ŏ pb̀akũrũ mà, pb̀akũhání tó ádròdrŏ ale mà, Uyatá tó màlímó mànà dhu nóodhoya ka. Ka kohoya ka, kadù òtdùnà. Ndirò, ìbhũ idho ŏ, kădùya ndìngbè.»

*Yēsù-owù nángǔ ka kǐ tí dhu
(Mrk 8.30-9.1)*

²³ Tdítdǒ, Yēsù adù àtìna ànyìrǒ ì'ì kóró ale nǐ: «Ndì nòzè ndùbhi owùdu ǒ ale náká ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò pbìndà m̀sàlabhà kóró kàsùmì ǒ, ndàdù owùdu nángu. ²⁴ Pbìndà ìpìrǒnga nòzè ndòdò fìndà ale níwíya ka. Pbétù, okúdu dò rò rí pbìndà ìpìrǒnga níwí ale, nígúya ka. ²⁵ Ìndrǔ rǐ yà adzi ǒ kóró ònzì nábà, pbìndà ìpìrǒnga ràdù ndìnza, ngǎtsi nǐ ndì nyú ndàdù àwí dhu tó ìdzìnga ní àdhu? ²⁶ Ìndrǔ-nyì náapé ìwɔ okúdu dò rò, ndìrò pbàkà ɔte-okú dò rò màtí, ní Ìndrǔ t'ídhùnà-nyì níwɔya átò kǒkú dò rò ndì ndítsi ìrà pbìndà ádr̀ngbǎnga tó awáwù mà Àbanà bhà awáwù mà ndìrò ìlìlǎ màlàyíká tó ádr̀ngbǎnga tó awáwù màna ǒ nínganí. ²⁷ Ma mí obhó dhu núnɔ fǔkù: ngǔkpà ale, yà ìrò rǐ'ì ale nzínzì ǒ, núnvèya nǐ inzá ì àla Kàgàwà rǐ idzi nónyà ìndrǔ dǒ dhu rórò.»

*Yēsù-wòyǒ rǐ nd̀g̀g̀èè dhu
(Màt 17.1-9; Mrk 9.2-10)*

²⁸ Mbèmbè àrù idho dzidǒ, wò dhu ndì ndótè rórò, Yēsù náanzi Péterù mà, Yùwanì mà, Yàkòbhò màna, 'àdù ùpo nà pbìrì dò, ndínì ì itsò tí ì. ²⁹ Ní, Yēsù rǐ ndítsò òná kàsùmì ǒ, kà-nyì-wòyǒ ǹg̀g̀èè ndì, kà-rǒ mùdzarù ràdù òwɔ, ndàmbe ùmbìlì dǒ ale-nyìkpó nóho rí dhu bhèyi. ³⁰ Ní ànyìrǒ, óyǒ ale núnɔ ì, 'àmbe ɔte dǒ Yēsù màna. I ale ní'ì Músà mà Èliyà nà. ³¹ Ní ádr̀ngbǎnga tó awáwù ǒ ì ùtò ì rò, abádí nàambénà ɔte dǒ Yèrùsàlemà Yēsù rǎrà pbìndà

kasu nùtsà nǐ abhi dǒ. ³² Péterù mà, ɔdhína màná níí'ì iwà idho nùdà nà atdídǒ ró. Ní, idho ò rò ì iwà ì rò, abádhí náala Yěsù bhà ádrùngbǎnga tó awáwù, kǒkò tiná ikò óyǒ ale màná. ³³ Ní, kǒkòrí ale rǐ Yěsù nùbha òná kàsùmì ǒ, Péterù náadù àtìnà Yěsù ní: «Màlimǒ, dhu òfò nga àě ròkò iró. Kùdǐ ìbhù hemě-dzà, atdí indù, ngǎtsi Músà tò, ndirò ngǎtsi Èliyà tò.» (Péterù nùuni inzà àdhu mà nùno ndì ndí dhu.) ³⁴ Wò dhu nóte kà rǐ rórò ní ndì, ádrùngbǎ àpbù níibvú ndì, ndàtsi abádhí sisina nǐ. Ní ɔdò nǐsì Yěsù bhà ábhàlǐ ò, wò àpbù rǐ ndàtsi dòyá dhu ì àla rò. ³⁵ Wò àpbù ò rò, atdí ale-tù níiri ndì, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, idù ma mópì ale. Ní, nyìri kà-tsǔ dhu.» ³⁶ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náadù ndòtù atdíró tí ànyìrò. Kàbhà ábhàlǐ náadù wò ì àla dhu nódo afíya ò tí, ìnzǐ àdù atdí dhu mà nùno ìndrǔ tò.

Yěsù rí nzéɛ-alafí náaràvu ròná ngbángba nígǔ dhu

(Màt 17.14-21; Mrk 9.14-29)

³⁷ Tsútsǎ nínganí, Yěsù mà, kǒkò ìbhù pbìndà ábhàlǐ màná náawú pbìrì dò rò. Ní, ihé-yà náadù iwu Yěsù tí ò. ³⁸ Ní, i ihé-yà nzínzì ǒ atdí ale náavò dhu ɔrú tǔna nyú nà Yěsù tò, ndàti: «Màlimǒ, ma mìtsò mà ìtsò tí nyú rùnù, ágèré pé nyi nyàndà idhùdu. Obhó tí àbadhi arí'ì atdíró tí fudú. ³⁹ Nzéɛ-alafí òtsù kà ò rò, ní ànyìrò rò tí kǎrókù, ndì nzéɛ-alafí ràdù ònánga níyà ɔbi nyú nà, isó-yà ràdù ndùpbò liná. Ndì nzéɛ-alafí náarí àrà kùbhà pbǎ ngboró rò, iwà ndì ndàbhù ka rìngyě ndì, ndàvě kpàna atdídǒ nyú

rórò. ⁴⁰ Ní, ma mìtsò ma pbùkù ábhàlì rǒ, ndíní wò nzéɛ-alafí nípfo tí kà ǒ rò. Pbétù, abádhí àdù nzá kà-lèmà ònzì.» ⁴¹ Ní, Yěsù adù àtìnà: «Hàkà! Nyí indo arí'ì ale tí rò, nyí ní ìmbá arí'ì a'uta nà ale! Ndirò, nyí ní nzéɛ ale! Àlě kokoya atdíkpá nyí mànà ife kàsùmì tí? Ndirò, ma mondúya fùkú dhu-dzi ràrà àhɛ ife idhɔ tí?» Nírò ní ndi Yěsù adù àtìnà wò ngbángba t'ábanà ní: «fàrà ndi idhùnɛ nà iró!» ⁴² Ní, Yěsù-tí'ò ndi ngbángba rǒndri òná kàsùmì ǒ, nzéɛ-alafí níibvú kà-ǒnga obvò, ndàdù kà-ǒnga níyà ɔbi nyú nà. Pbétù, Yěsù náadù ǒrù wò nzéɛ-alafí dǒ, wò ngbángba ràdù ǒgù. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndi ngbángba nádu àbanà-fɔ ǒ. ⁴³ Ní, idhɔ nùuko ɛrɔ ì'ì kóró ale atdíǒ, Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi ì àla rò.

*Yěsù rǐ ndì ndóvè, kǒtdù ndì, ndàdù ndìngbè
dhu nóvo tdítǒ dhu
(Màt 17.22-23; Mrk 9.30-32)*

Òko ìndrǔ òko idhɔ rǐ 'ùkǒ Yěsù ònzì dhu dǒ rórò, ní kǎdù dhu ǒvò pbìndà ábhàlì tò. ⁴⁴ Kǎtí: «Nyùdǐ bǐku nyírì yà fùkù ma múnona ɔte mběyi: Obhó tí, ka kí Ìndrǔ t'ídhùnà nípfǒ kabhɛ ìndrǔ-yà-fó.» ⁴⁵ Pbétù, wò ɔte náadù nzá abádhí-dɔ àlɛ. Obhó tí, ndi ɔte-tì náarù ndi ǒru tí abádhí rǒ ìnzǐ abádhí ɛni tí. Ndirò, abádhí adù Yěsù-tsù ì'ì ndi ɔte-tì nívú dhu-ɔdò nónzì ònzì tí.

*Ádrùngbǎle nyú ròsè ní àdhi
(Màt 18.1-5; Mrk 9.33-37)*

⁴⁶ Í ábhàlì náadù 'òpè 'àgò ì nzínziya ǒ. Abádhí ambénà dhu òngù dǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe

àtìna dǒ: «Àlě nzínzì ǒ ádrùngbǎle nyú ròsè ní ádhi?» ⁴⁷ Pbéù, Yèsù núnì abádhí tó irèta angyangyi. Ní, kǎdù ákě ngbángba nídyì ndìlì ridè tiná nyú, ⁴⁸ ndàdù dhu òvò p̀b̀indà ábhàlǐ tò, ndàti: «Yàrí ngbángba nàkò ɔ̀vòdu rǒ ale nákò wà ma. Ndirò, ima nàkò ale nákò wà yà ima nívi ale. Obhó tí, nzínzìkù ǒ kóró, ákě ale tí rǐ'ì ale ní ndì ádrùngbǎle.»

Ìnzǐ ndì ale náapé ì'ì àlě tó òmvù tí, ní ndì ale ní àlě nzínzì ò ale
(Mrk 9.38-41)

⁴⁹ Yùwanì adù dhu òvò Yèsù tò, ndàti: «Màlimǒ, mǎ màla atdí ale ɔ̀vònu rǒ rǐ nzére-alafí nípfò ìndrù ò rò ró. Ní mǎ mìsǒ ka ìnzǐ kǎrǐ ùbhi atdíkpá mǎ mànà owùnù ǒ dhu-okú dò rò.»
⁵⁰ Pbéù, Yèsù adù dhu òvò kà tò, ndàti: «Ìnzǐ nyìsǒ ndì dhu kà tò. Obhó tí, ìnzǐ ndì ale náapé ì'ì àlě tó òmvù tí, ní ndì ale ní àlě nzínzì ò ale.»

Sàmàrìyà ǒ bhà rǐ 'ùvò ìnzǐ 'àkò Yèsù dhu

⁵¹ Yèsù rǒdzì yà adzi ǒ rò, ndàrà òrù-akpà ò òná idhò ní'ì iwà ndì ndindù ndì ró. Ní ndì dhu-okú dò rò, kǎkà ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵² Ní, kǎdù p̀b̀indà mùkèngyè nóvì ròwù angyi f̀indà. Ní i ale uvò 'òwù, 'òwù òtsù P̀b̀àsàmàrìyà tó atdí pbanga ò, ndín'ì ì ɔ̀bhòlò tí kàkǒ ka kí tí dhu. ⁵³ Pbéù, ndì pbanga ǒ bhà adù nzá Yèsù àkò firábvǔ, Yèrùsàlemà tó kigò ò kà rǎrà dhu-okú dò rò. ⁵⁴ Ní, Yèsù bhà ábhàlǐ, Yàkòbhò mà Yùwanì mànà níitdègu wò dhu àlǎ, ní abádhí adù dhu òvò Yèsù tò, 'àti: «Ádrùngbǎlé, nyì nyòzè tí wà mǒnzì kàzù rìfò òrù-akpà ò rò, ròtdì kǒkò ale-tsè?» ⁵⁵ Pbéù, Yèsù adù ndàgere ndàndà abádhí

dò nga, ndàdù òrù abádhí dǒ. ⁵⁶ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náadù ùvò, 'òwù ngǎtsi pbanga ò.

Yěsù-owù nòzè 'ùngu ale

(Màt 8.19-22)

⁵⁷ Otu ǒ kǒkò ale rǒwu rórò, atdí ale náavò dhu Yěsù tò ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mǒngo ùbhi owùnɯ ǒ, kóró ngari ǒ nyi nyúbhi i nanǎ.» ⁵⁸ Ní, Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ayíwě mà náarí'ì inè bhǔya nà. Ndirò, yà ɔrú arángìlì àrè mà náarí'ì inè idzàya nà. Pbétù, Ìndrǔ t'ídhùnà, rǐ ndòkò, ndìlì dóna obvò róngà mà náarí'ì ìmbǎ.» ⁵⁹ Ndirò, Yěsù adù àtìnà ngǎtsi ale nǐ: «Írà owùdu ǒ!» Pbétù, ndi ale adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, úfà rúsà idù, marà pé àbadu ɔtdù angyi.» ⁶⁰ Ní, Yěsù adù dhu òvò kà tò, ndàti: «Ébhà kǒkò abvo rùtdǔ fǐyó abvo. Pbétù, ára nyunò òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi tó Màkǔrù ìndrǔ tò.» ⁶¹ Ngǎtsi ale náati tdítǒ Yěsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, ma mòzè mungu owùnɯ. Pbétù, úfà pé rúsà angyi idù, marà pbàkà idzá-bhà nóvì.» ⁶² Ní, Yěsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Íwà inga nòpè ndòbhì ale náapé olunga àndà, ní ndi ale àkǎ nzá ndònzì kasu òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǒ.»

10

Yěsù rǐ pbìndà àrùbhù kumì dóná ɔyǒ nà ábhàlǐ núvǐ ɔyòyó rò dhu
(Màt 10.7-16)

1 Wò dhu-dzidǒ, Ádrùngbǎle Yèsù náavò àrùbhù kumì dóná óyǒ nà ngǔkpà ale. Kǎdù i ale núvi óyòyó rò ròwù angyi fíndà, yà ndi nyú ndítírò ndi ndákǎnà ndàrà òyà kóró kigò mà, kóró ngari mànà ò. 2 Tdǔ abádhí òwu rò, kǎdù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «Ònyè t'óguta-kàsǔ rǐ'ì abho nyú, pbétù ndi ònyè ògu rí ale rǐ'ì ngúfe. Ní nyìtsò nyǐ inga-àbadhi rǒ, ndínì ònyè t'óguta-kàsǔ t'ále-bvù nitró tí. 3 Nírò, nyòwu: Kòní ma mùvǐ nyǐ tàrà bhěyi tsamangéré nzínzi ò. 4 Àpé nyùgu ísòwǔ mà, bhòlo mànà. Ndirò, àpé nyùgu kàyitò. Àpé nyòwu ìko rǒ ìko tí otu ǒ, atdí ale mà nátse nyǐ nyí rò. 5 Atdí idza ò nyǐ nyòtsù rò, nyǐ nyowuna ányì idzá-bhà àtsè rǒ angyi nyǎti: «Màrùngà àkǎ ndi'ì àzú-dzá.» 6 Màrùngà nòzè atdí ale mà ní'ì ányì-dzá rò, ní wò nyǐ nyòzè rǐ'ì ányì-dzá màrùngà náarana ì'ì rǒ ndi ale tò. Pbétù, ìmbǎ nyǎkǒ rǐ màrùngà ǒ ale ní'ì rò, ndi màrùngà arana ndàdu rǒ fùkù ò. 7 Nyǐ ka kàkò òná idza ǒ, nyǐ nyowuna òko rǒ ányì-dzá tí. Ndirò nyǐ nyowuna fùkù ka kàbhù dhu kèlě nónyè rǒ, nyǎdù fùkù ka kàbhù dhu kèlě nómvu. Obhó tí kasutále nákǎ ndàbà pbìndà mùkìmbà. Àpé nyòwu ùda rǒ atdí idza ò rò ngǎtsi idza ò. 8 Atdí kigò ò nyǐ nyòtsù, kadù nyǎkò rò, nyǐ nyowuna fùkù ka kàbhù dhu nónyè rǒ ònyè. 9 Nyǐ nyowuna ndi kigò ǒ andi nà ale nígu rǒ, nyǎdù àtìnà ndi kigò ǒ bhà nǐ: «Kàgàwà rǐ idzi ònyè dùkú òná kàsùmì nínù wà ndi.» 10 Pbétù, atdí kigò ò nyǐ nyòtsù, ìnzǐ kadù nyǎkò rò, nyǐ nyowuna ùvò rǒ ndi kigò-tsidǒ ngǎdhà ò, nyǎdù

àtìnà ndi kigò ǒ bhà nǐ: ¹¹ <Kànǐ, mǎ mò'ò wà pfǒka-tsísíró ì nùpbǎ fùkú kigò ǒ àhù ròngò dùkù. Pbéù nyùnì dhu, Kàgàwà rǐ idzi nónyu ìndrǔ dǒ òná kàsùmì rìndù wà ndì.> ¹² Ma mí dhu ɔvɔ fùkù: Kàgàwà rǐ ìndrù-ànyǎ nítǔ nínganí, wòrí kigò dǒ kǒtdíya anya, ròsè Sòdòmò tó kigò dǒ ndì ndatdì anya dònǎ.»

*Ɔyá ale núvǒ ì ìnzǐ 'a'u tí Yèsù dhu
(Màt 11.20-24)*

¹³ Tdítǔ, Yèsù adù àtìnà: «Nyi nyí'ì àpbè ǒ Kòràzinì tó kigò, ndirò nyi nyí'ì àpbè ǒ Bètèsàyidà tó kigò! Obhó tí, yà ùkú ì nònzì wìwì ní'iyana gukyè Tirò mà, Sìdònà màná tó kigò ǒ ì nònzì dhu tí, ní ì kigò ǒ ale ní'iyana angyí nyú ì ugèrè ì, 'ùbhà fiyó nzére mùtso ró. Abádhí í'iyana iwà ì ɛfó gònǐyà mberù tí ròyá, 'adù ohu nùtro dòya ò ró. ¹⁴ Nírò, Kàgàwà rǐ ìndrù-ànyǎ nítǔ nínganí, kǐtdíya dhu dùkú abhàbhó nyú, ròsè Tirò mà Sìdònà màná tó kigò dǒ ndì ndítǔ dhu dònǎ. ¹⁵ Ndirò ìnyi Kàpèrnàwumù, nyi nyà'ù tí dhu ìdzǐ Kàgàwà rǐrǎdù nyidzi òrù-akpà ò? Pbéù kà rǐ nyifǒ obvò, ndàdù nyabhù nyarà àhù ɔve-bvù.»

¹⁶ Tsùkú dhu nírì ale nírì wà tsùdú dhu. Ndirò, ìnzá nyí nàkɔ ale nàkɔ nzá ima átò. Ndirò, ìnzá ima nàkɔ ale nàkɔ nzá yà ima nívi ale.»

Àrùbhù kumì dòná ɔyǒ nà ábhàlǐ rǐ ì àdǔ dhu

¹⁷ Kǒkò Yèsù ùvinà àrùbhù kumì dòná ɔyǒ nà pbìndà ábhàlǐ náadù ì atdíǔ nyú idhèya níka ì rórò. Ní, abádhí adù àtìnà Yèsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, nzére-alafí mà nírì tsàkà dhu, ɔvònu rǒ mǎ mòdì

ì rò!» 18 Ní Yěsù adù àtìna abádhí nǎ: «Ma màla àlǎ Sìtani òrù-akpà ò rò rítsì, ràm̀bìlì ɔ̀vo bhěyi ró. 19 Kòni ma màbhù wà ádr̀ngb̀nga tó ɔ̀bi f̀k̀k̀, ndíni nyí nyòbé tí osu mà áẁya nǎ arí ìndr̀ ùbì àẁ-̀tìd̀ mànà-̀ng̀a nǎ. Ndirò ma màbhù wà ɔ̀bi f̀k̀k̀ ndíni nyí nyonzi tí wò òmv̀ bhà kóró ɔ̀bi lè mà nǎ. Ndirò, nyonzi rí nzére atdí dhu mà rí'ì ìmbǎ. 20 Pbé̀t̀, dhu àkǎ nzá idhèk̀ rika ndi nzére-alafí r̀wu tsùk̀ dhu ìrì r̀ dhu-okú d̀ r̀. Dhu àkǎ kà rika ndi iwà ka kúndi ɔ̀v̀k̀ òrù-akpà ò dhu-okú d̀ r̀.»

*Yěsù-idhè rí ndìkǎ dhu
(Mát 11.25-27; 13.1-17)*

21 Wò ndi kàsùmì ɔ̀ tí, Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí náabhù Yěsù idhèna rika ndi atdí. Ní kǎti: «Òo Àba Kàgàwà, òrù-akpà mà yà adzi mànà ɔ̀ Ádr̀ngb̀alé, ma mìlè nyi atdí nyú, yà inga nùni, 'adù dhu-̀ng̀a t'òvòta nùni ale r̀ nyi nyarù dhu ní nyi nyábhù ìnzì ka kádù ̀z̀nà dhu tí ale nyú r̀ni dhu-okú d̀ r̀. Obhó tí Àbá, wò dhu bhěyi ní ndi nyi nyazè ndi dhu r̀nzì ndi. 22 Àbadu níibho wà kóró dhu fudú, ndirò atdí ale mà nùni nzá àdhi mà r̀r̀ Kàgàwà t'ídhùnà, pbé̀t̀ ka nùni ní kà t'Ábanà kèlè. Ndirò, atdí ale mà nùni nzá Àba r̀r̀ àdhi mà dhu, pbé̀t̀ ka nùni ní kà t'ídhùnà kèlè, ndirò yà kòzè nditè ka f̀ỳ ale mànà.»

23 Wò dhu-dzidò, Yěsù agéré ndi pbìndà ábhàlì d̀, ndàdù dhu ̀v̀ f̀ỳ tí ̀ỳ, ndàti: «Hirò ǹnzì ale ní yà nyí nyálàna dhu àlǎ rí ale. 24 Obhó tí, ma màtina nyí nǎ: ábhò pbànábí nyú, ábhò ádr̀dr̀ pbàkámá mànà ní'ì dhu-atdyú nà 'àla

yà nyí nyálǎna dhu, pbétù abádhí adù nzá i dhu nála. Ndirò, abádhí i'í dhu-atdyú ná 'írì yà nyí nyírìna dhu, pbétù abádhí adù nzá i dhu nírì.»

*Ídzi afina nà Mèsàmàriyà tó mbólí
(Màt 22.34-40; Mrk 12.28-34)*

²⁵ Ʋyátá tó atdí màlimò níwà ndì ndivũ dhu Yèsù-tsũ kà-afí ndì ndomvú tí nǐ, ndàti: «Màlimò, ádhu ndì àkǎkǎ mǎnzì, ndínǐ ma mabá tí dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá?» ²⁶ Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádhu àě tó Ʋyátá ò ka kándí? Ádhu kà ò nyi nyarí òzùna?» ²⁷ Wò ale náadù dhu àdu ndàti: «Dhu àkǎ nyoze pbùkù Ádrùngbǎle Kàgàwà kóró afínũ nyú nà, kóró atdyúnũ nà, kóró òbìnũ nà, ndirò kóró pbùkù irèta mǎnà. Ndirò, dhu àkǎ nyoze òdhìnũ yà nyi nyú nyi nyòzè nyi nyi-tírò dhu bhěyi.» ²⁸ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyi nyòtè mběyi nyú. Ʋnzi ka, ní nyi nyádù ípìrǒngá nábà.» ²⁹ Pbétù, wò Ʋyátá tó màlimò náazè ndòlè dhu fíndà. Ní kǎdù dhu ìvu Yèsù-tsũ, ndàti: «Òdhìdu ní àdhi?» ³⁰ Nírò ní ndì Yèsù adù yàrí mbólí náwe. Kǎti: «Atdí ale núubhínà àwũ rǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò rò, ndàmbe àrà dǒ Yèrikò tó kigò ò. Ní otu ǒ, ogbotále náakèrè ka, 'adù kòngbù, 'adù kàrǒ mùdzarè núdha, 'adù òwu fiyó dhu nǐ, 'ùbhà àbadhi iwà òve-ngbò nòfò ró. ³¹ Ní pbǎ ngbòró rò, atdí kùhanì núubhínà ùda rǒ wò otu ǒ. Ní ndì ale ndì ndàla rò, wò kùhanì núudà otu-igi dǒ, ndàdù àrà fíndá dhu nǐ. ³² Ndirò, atdí Mùlawì níra àhũ ànyìrǒ ndì dhu bhěyi tí. Ní, kǎndrì ndàla wòrí ale, ndàdù pbìndà otu nága

igi, ndàdù àrà. ³³ Pbéù, Sàmàriyà tó pbìrì ǒ atdí ale, wò ndì otu ǒ rárà, náarà àhù wò ngbǒna àvǒ ale tí. Ní ka ndì ndàla rò, àbadhi náadù izu àbà atdíǒ kǎdǒ. ³⁴ Ní, kǎdù òndri tdítǒ ìkyèǒ nyú kà-ti'ò, ndì rùdho akye, òvayì mànà kà-rǒ otú dǒ, ndàdù ndì otú nùtsì. Tdítdǒ, kǎdù kítù ndìlì pbìndà kayinò dǒ, ndàdù àràna olo-dzà ò. Anyì, kǎdù kàngbò nódò mběyi nyú. ³⁵ Tsútsǎ nínganí, kǎdi óyǒ fùrangà-kpǒ ndàbhù olo-dzà-àbadhi-fó, ndàdù àtìna kà nǐ: «Ǔdo yàrí ale mběyi. Tdítdǒ ma múda iró rò, ma mítsi kǒkú dò rò nyì nyiwí tdítǒ dhu núbho indù matírò.» ³⁶ Wòrí mbóli dzidǒ, Yèsù adù dhu ìvu ndàti: «Ádhi ndì kǒkò ìbhù ale nzínzì ǒ ndì nàvi nyìkpónù ǒ wò ogbotále angbù ale t'ódhìna tí?» ³⁷ Ní, Úyátá tó màlimò náadù dhu àdu, ndàti: «Yà ídzìnga nònzì kà tò ale.» Ní Yèsù adù àtìna kà nǐ: «Nyì nyú mà átò, àrà, nyadù dhu ònzì ndì dhu bhěyi.»

Yèsù rǐ'ì Màrità mà, Màriyà mànà mà t'ídzá dhu

³⁸ Yèsù mà, pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ'ì abhi ǒ rò, ní abádhí awù òtsù atdí pbanga ò. Ndi pbanga ǒ, Màrità tí kátina atdí tsibhále náakò abádhí pbì idzá. ³⁹ Ndi Màrità ní'ì ìnè Màriyà tí kátina awènà nà. Ní, ndi Màriyà náadì Ádrùngbǎle Yèsù tí ìkyèǒ nyú, ndàmbe kà rùnǒna dhu nírì dǒ. ⁴⁰ Pbéù, Màrità adù ì'ì atdíǒ idzá ábhǒ kasu náva tsina ró. Ní, íyàdhíyà arà Yèsù-ti'ò ndi dhu-okú dò rò. Kǎti: «Ádrùngbǎlé, wò awèdu ùbhà ìma, mambe kasu ònzì dǒ atdíró dhu nónzì tí nzá atdí dhu mà rùnù? Nírò, áví ka rìrà dzùnàdu

ònzì.» ⁴¹ Ní, Ádrùngbǎle Yěsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Màrità! Màrità! Nyi nyí inga ìrè abho, tsìnɛ ràdù ndàva ábhǒ dhu-okú dǒ rò. ⁴² Atdí dhu kélě ní ndi àkǎkǎ dhu tí rǐ'ì. Màriyà òvò idzi dhu nyí, yà ìnzì atdí ale mà ràdù àkòná foná rò.»

11

Yěsù rǐ ale itsò ka kádù tí dhu núdhě pbìndà ábhǎlǐ tò dhu

(Màt 6.9-13; 7.7-11)

¹ Atdíku Yěsù náadì ndámbe ndìtsò dǒ atdí ngari ǒ rò. Ní kǐtdègu itsòta nító, ní kàbhà ábhǎlǐ nzínzì ǒ atdí ale náati kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, údhě mǎ màkǎ mǒngò mǐtsò tí dhu fǎkà, àdhàdhì Bàtizò nubhónà Yùwanì núudhè ka pbìndà ábhǎlǐ tò dhu bhěyi.» ² Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐtsò nyí nyí rò, nyòngò àtìna:

<Ábakǎ,

ɔvònyu àkǎ kuni ìlǐlǎ ɔvo tí.

Ábhǔ dǒkǎ nyi nyí idzi ònyu òná idho rǎkǎ.

³ Óngò mǎ'ì nà rǎkǎ ònyu níbhò fǎkà bìlǐnganà.

⁴ Ûbà fǎkǎ nzérenga fǎkà,

átò mǎ marí dhu ùba ɔnzìkǎ dhu nùfǎ ale tò nídhunǐ.

Ndirò, àpé nyabhù mǎ mǒtsù umvútá ò.»

⁵ Tdítdǒ, kádù àtìna abádhí nǐ: «Atdí nzínzìku ǒ ale rǐ'ì ɔdhìnà nà, ndàdù ndìvǎ ndàrà iku-alíkpa ǒ ndi ɔdhìnà bhà, ndìtsì àtìna kà nǐ: <ɔdhí, ìbhò pé ìbhu mǔgati mǔwɛ funú, ⁶ atdí ɔdhìdu nírà àhu pbàkǎ, abhi ònǎ rò, ní ma mábhǔna kà rònyu dhu rǐ'ì ìmbǎ akekpa mǎtí fudú.> ⁷ Ní, idza nǎ rò wò ale náapé àdù dhu

àdu ndàti: «Inzì ávǎ tsìdu. Tsǎtsù ka kàpǎ wà. Mǎ mòyì wà pǎkà inzo mànà. Ní, ma mí nǐ mivà marà mǔgati àbhɛ indù.» ⁸ Ní ma mí dhu òvɔ kprangba fǔkù: wò ale rǐ mbǎ àdù àdi ìnzì ndìvǎ ndì, ndìrà mǔgati àbhɛ kà tò ɔdhìnà tí kà rǐ dhu-okú dò rò, pǎbétù kà rǎdù ndìvǎ, ndàdù kóró dhu yà kà rǐ atdyúna òho nábhu kà tò dhu ní, ìnzì ndì ndí ndìngyě rórò kà rǔbhi kònzì rǔ dhu.

⁹ Nírò, ma mátina nyǐ nǐ: dhu àkǎ nyǒnzì dhu, ndìrò ní ndì ka kádù kàbhɛ fǔkù. Dhu àkǎ nyǒnè dhu, ní ndì nyǐ nyádù kàbà. Ndirò dhu àkǎ nyǐtdǔ tsǎtsù, ní ka kádù kàpfò fǔkù. ¹⁰ Obhó tí, dhu nònzì ale tò ka kádù dhu àbhɛ. Dhu nònè ale, rǎdù dhu àbà. Ndirò, tsǎtsù nìtdǔ ale ní tò ka kádù tsǎtsù àpfò. ¹¹ Àdhi pǎá ale t'ábanà ndì idhùnà nónzì ìbhè fóná rò rǎdù osu nábhu kà tò? ¹² Ndirò ngǎtsi nǐ, idhùnà nónzì à'ǔ-bhǐ fóná rò, kà t'ádù áwina nǐ arí ìndrǔ ùbǐ àwǔ-tidò nábhu àbhɛ kà tò? ¹³ Nírò nyǐ nyú ngà, nzére ale tírò nyǐ nyárí ídzì dhu núbhǒ fùkú nzónzo tò rò, òrù-akpà ò arí Ì Abakù rǎdù àdi ìngbà dhu bhèyi ìnzì ndàbhɛ Ìlǎ-Alafí ka nònzì fóná ale tò?»

*Yèsù rǐ ɔte nádǔ ndì nòbhù ale tò dhu
(Mát 12.22-30; Mrk 3.22-27)*

¹⁴ Atdíku Yèsù adì ndàmbe atdí ale nábhu ròngò iwí tí nzére-alafí nípfo dǔ ndì ale ò rò. Ní nzére-alafí nítdègu àhɛ, ní ndì ale adù ndòpè ndòtè, idhɔ rǎdù ihé-yà nǔkɔ atdítdǔ. ¹⁵ Pǎbétù, ngúfe ale adù àtìnà: «Kàrǐ nzére-alafí nódi Bèlìzèbulì tí kátina nzére-alafí dǔ ádràngbǎle

bhà ɔbi nǎ.» ¹⁶ Ngǔkpàkà-tsí náazè 'òmvù Yèsù-afí. Ní, abádhí náavì ka rònzì atdí wíwì, ndíní òrù-akpà ò rò kàbhà ɔbi ìrà dhu navì tí. ¹⁷ Pbétù Yèsù núunì abádhí rìrèna dhu angyangyi. Ní kǎdù àtìna abádhí nǎ: «Atdí ádrùngbǎ kamà bhà p̀bìrì ǒ ale-ǒnga náapé àdù ndùndò, ní ndì ádrùngbǎ kamà bhà idzi-tsù rǎdù ndòdì òdì tí, òná idza rǎdù 'ùgolo, atdídhéná idza ràdrù ì ngǔkpà idza dǒ. ¹⁸ Ní P̀fòmvo náapé àmbe ndùgyè dǒ ndìtírò, ní kàbhà idzi rǎdù àdì ìngbà dhu bhèyi ìnzì tsùna ròdì ndì, wò nyí nyátina Bèlìzèbulì bhà ɔbi nǎ ma rarì nzéɛ-alafí nódì rò? ¹⁹ Ndirò, dhu apé ì'ì Bèlìzèbulì bhà ɔbi nǎ ma marì nzéɛ-alafí nódì dhu tí, ní fùkú ale náarádù kòdì àdhi bhà ɔbi nǎ? Ndi dhu-okú dǒ rò ní ndì, ì fùkú ale núunoyà ndì ànyǎkù. ²⁰ Pbétù, dhu apé ì'ì ma marì nzéɛ-alafí nípfǒ modì ìndrù ò rò Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi nǎ dhu tí, ní nyùnì dhu Kàgàwà rí idzi ònyà dùkú òná idhò náká wà.

²¹ ɔbi nà atdí ale, ndàdù ì'ì kóró fìndá màtsùmù nà, náapé àmbe p̀bìndà pbanga-ngbò nódò dǒ, ní kàbhà dhu-tsí rǎdù òko mbèyi, ìnzì kinza. ²² Pbétù ngǎtsi ale yà idzìdzò ròsè kà dònǎ náapé àdù ìrà àhù, ndàdù kà lèmà nónzì, ndùdhǎ yà kǎrì ndòyò ròyá kóró kà-fó màtsùmù, ní ndì ale rǎdù kà-fó rò ndì ndùdhǎ dhu núndò ɔdhína tò. ²³ Ìmbǎ rí'ì tídu òná rò ale ní p̀bàkà òmvù, ndirò ìnzì rí dhu-tsù ùndù atdíkpá ìma mànà ale ní rí dhu ìnda ìnda tí.»

Nzéɛ-alafí rǎdù ndàdu ndì ndahù òná rò ale-ò

*tdítđǎ dhu**(Màt 12.43-45)*

²⁴ Yěsù adù àtìná tdítđǎ: «Nzéré-alafí náapé àhù atdí ale ò rò, ní ndi nzéré-alafí náarí àrà, ndùbhi rùngù ònǎ màtí ndàmbe ndì ndàrà ndàso róngá nómè đǎ. Ní inzá ndì ndàbà ka rò, kà rǎdù àtìná: <Ma mí madǔ yà ma mahù ònà rò pbà idza ò.> ²⁵ Anyì ndì ndàrà àhù rò, kà rǐ anyì-dzá nga nótù iwà ka kàtsù, kadù nyìnati òhù mběyi nyú ró. ²⁶ Nírò ní ndi kà rǎdù àrà àrùbhù ngǔkpà nzéré-alafí, atdíđǎ fǐyó nzérenga-òbì ósè pbìndà òbì dóna nǎ núnzì, 'iwǔ òko mànà atdíkpá ndi ale ò. Ní wò dhu-dzidǎ, ndi ale bhà ófò rǎdù ì'ì nzéré nyú ròsè yà angyi ì'ì kàbhà ófò dóná màtí.»

Hirò nǎnziya ale

²⁷ Wò dhu bhěyi Yěsù rǎte òná kàsùmì ǎ, atdí tsìbhále náati kà nǐ ihé-yà nzínzì ò rò: «Ìndǔ ari ayò finatsù ò, nyadù ibàna òndò tsìbhále nónzì wà hirò.» ²⁸ Pbétù, Yěsù adù dhu àdu ndàti: «Hirò nyú nónzì ale ní yà Kàgàwà bhà Ɔte níri arí, 'àdù ndi Ɔte rǎnona dhu nónzì ale.»

*Yěsù rǎte ihé-yà nózè kǎnzì wìwì fǐyò dhu đǎ dhu**(Màt 12.38-42)*

²⁹ Ihé-yà níitdègu 'òpè 'àndu ì Yěsù tí, ní Yěsù adù Ɔte òpè ndàti: «Ìndo arí'ì ale narí'ì nzéré ale nyú. Abádhí nózè kǎnzì wìwì kèlě fǐyò. Pbétù, kà kí nǐ atdí ngǎtsi wìwì mà nítè abádhí tò, inzá ní Yǎnà rǎ ndì nanzì dhu kèlě nádi wìwì tí abádhí tò rò. ³⁰ Àdhàdhì yà nabì Yǎnà rǎ ndì nanzì dhu ní'ì wìwì tí Ninawè ǎ bhà tò dhu bhěyi, Ìndrǔ t'ídhùnà rǎ rí ndònzì dhu ní'ìya wìwì tí kǎkà

indo arí'ì ale tò. ³¹ Ndirò ìndrũ-ànyă nítdì ka kí nínganí, Sabà tó pbìrì ǒ ádrùngbă tsibhá kamà níivàya ndì, ndidè indo arí ale-nyìkpa rǒ, ndàdù abádhí-ànyă nítdì. Obhó tí, kǐra yà adzi-tsù adì ndì i rò, ndìrà dhu-ǒnga t'óvòta nuni ádrùngbă kamà Sòlòmònì rǎnɔna dhu níri. Ndirò nyùni dhu, yà ɔnzikú idè ale nósè wà Sòlòmònì dònă mâtí. ³² Ndirò, ìndrũ-ànyă nítdì ka kí nínganí, Nínawè ǒ bhà níivàya ì, 'ìkò kăkà indo arí ale-nyìkpa rǒ, 'àdù abádhí-ànyă nítdì. Obhó tí, Nínawè ǒ bhà núugèrè ì, 'ùbhà fíyó nzére mùtsɔ Yǒnà rǎnɔna dhu ì ìrì rò. Ndirò nyùni dhu iró rí'ì ale rùdà wà Yǒnà dònă mâtí.»

Ale-nyìkpó ní ale-ngbò rǒ tarà

(Màt 5.15; 6.22-23)

³³ Tdítdǒ Yèsù adù ɔte ìse ndàti: «Atdí ale mà rǐ nzi àdù tarà nóbì, ndàdù ìlinà ndì nórù ngari ǒ, ngătsi nǐ ndàdù àtsinà ìtă-tsi. Pbétù kà ràdù kòbì, ndàdù àgùrùnà ɔrú, ndíni idza rítsù ale-nyínga nawù tí. ³⁴ Nyìkpónu rǐ'ì àdhàdhì ngbǒnu náwù rí tarà bhěyi. Nyìkpónu náapè ì'ì idzi rǒ rò, ní kóró ngbǒnu ràdù ì'ì awáwù ǒ. Pbétù nyìkpónu náapè ì'ì mbă idzi rǒ rò, ní kóró ngbǒnu ràdù ì'ì ìnò ǒ. ³⁵ Ní dhu òfò nga nyòdò afínu ò rí'ì awáwù mběyi, ìnzì ongo tí ìnò tí. ³⁶ Ndirò kóró ngbǒnu náapè àwù, ìmbă rùnù atdí ngari mà rǐ'ì ìnò ǒ, ní kóró ngbǒnu ràdù àwù, àdhàdhì yà atdítdǒ ráwù tarà nátdyi ngbǒnu dhu bhěyi.»

Yèsù rǒrù Pbàfàrisáyó mà, Ƴyátá tó màlímó mànà dǒ dhu

(Màt 23.1-36; Mrk 12.38-40; Luk 20.45-47)

37 Wò Yěsù rǒte òná kàsùmì ǒ ní ndi, atdí Mùfàrìsayò náanzi ka ràrà ònyù nónyù pbìndà. Ní, Yěsù atsù kàbhà idza, ndàdi ònyù-tsànǎ. 38 Ní, idhɔ núukɔ wò Mùfàrìsayò atdíǎ nyú yà Yěsù rí ònyù nópè ndònyù inzà ndì ndù'ò ɔtsúna rórò dhu ndì ndàla rò. 39 Pbétù, Ádràngbǎle Yěsù adù àtìna kànǎ: «Nyǎ, Pbàfàrìsáyó tírò, Nyǎ nyárí kópà mà sǎnì màna ngbò kèlě nú'ò, pbétù afíku ònǎ rò nyǎdù ì'ì ùlè tí nyǎ nyùlè ogbo t'ónzita mà, nzérénga t'ónzita màna-atdyú ní ró. 40 Nyǎ ní ìmbǎ dòya nà ale. Kàgàwà, yà ale-ngbò nanzì, náanzi tí obhó ale-afí átò? 41 Ní dhu àkǎ nyùbho afíku nyú ò rò àhu dhu perè tí Kàgàwà tò. Ndi dhu bhèyi ní ndi nyǎ nyǎdù ìlǎ Kàgàwà-nyǎkpò ǒ.

42 Nyǎ Pbàfàrìsáyó tírò, nyǎ nyǎ'ì àpbè ǒ! Nyǎ nyárí ònyù nábhǔ arí ròvù irí-bǎ-tidò mà, kórò itò-tidò màna tó atdínga idre dǎ núbhǒ perè tí Kàgàwà tò, nyǎdù àdzo obhónánga ònzi nyǎ nyǎ dhu mà, Kàgàwà òzè nyǎ nyǎ dhu màna dhu rǒ rò. Kǒkò ní ì àkǎkǎnà nyǎnzì dhu, inzà nyǎ nyǎdzo kǒkò angyangyi nyǎ nyarónzina ngǔkpà dhu rǒ rò rórò. 43 Nyǎ Pbàfàrìsáyó tírò, nyǎ nyǎ'ì àpbè ǒ! Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ǒ, nyǎ nyárí nyǎzè nyǎkò angyinǎ rò rí'ì tombi dǎ, ndirò ìndrǔ arí 'ùndǔ òyá ngari ǒ, nyǎ nyárí nyǎzè kowù nyǎtsè rǒ ifuta nyú nà! 44 Nyǎ nyǎ'ì àpbè ǒ! Nyǎ nyǎli nyǎ ìnzǎ arí 'àlǎ adzido, yà ìndrǔ arúbhi dòyá inzà ì ùni rórò bhèyi.»

45 Tdítdǎ, Ʋyátá tó atdí màlimò náati Yěsù nǎ: «Màlimò, wò nyi nyótèna ɔte ǒ, nyi nyànò wà dhu mà nǎ átò.» 46 Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyǎ, Ʋyátá tó màlimó tírò, nyǎ nyǎ'ì àpbè

ǒ átò! Obhó tí, nyǐ nyárí odú ró'ò ànòna ka kí rò
 ànò núgbǎ ìndrù dǒ, ìnzǐ nyǎdù nyòzè nyǎpbalǎ
 ì ànò-ngbò ɔtsúku-dò nǐ màtí. ⁴⁷ Nyǐ nyí'ì àpbè
 ǒ! Nyǐ nyárí Kàgàwà bhà pbànábí-adzìdò nórɛ,
 àzèmbè pbání abákɛ kèlě náakyè abádhí rórò!
⁴⁸ Wò dhu bhěyi ní ndi nyǐ nyìtè dhu k pangba
 iwà nyǐ rà'ù abákɛ anzì dhu. Obhó tí, abádhí
 náakyè Kàgàwà bhà pbànábí, ndirò nyǐ nyarádù
 ì pbànábí-adzìdò nórɛ. ⁴⁹ Wò dhu-okú dò rò
 ní ndi, Kàgàwà náavò dhu k pangba dhu-ǒnga
 t'óvòta tó pbìndà irèta nǐ ndàti: <Ma mí pbàkà
 pbànábí mà, pbàkà uvitatále màna núvǐ abádhí
 nzínzì ò. Ní abádhí nókkyeya kǒkò ma mòvì ale
 nzínzì ǒ atdídhena ale, 'àdù àvu ngǔkpà-tsí rǒ.>
⁵⁰ Ndi dhu bhěyi ní ndi, Kàgàwà níitdiya yà indo
 arí'ì ale-ànyǎ, yà yà adzi Kàgàwà anzina rò ndi
 nufu Kàgàwà bhà pbànábí-azù-okú dò rò, ⁵¹ ròpè
 ndi Àbèlì-azù rǒ rǒ, ràrà àhu Zàkàriyà-azù ò. Ndi
 Zàkàriyà ka kahò Kàgàwà bhà idzá màzàbahù
 mà atdídǒ ìlǎ ngari màna nzínzì ǒ rò. Obhó tí,
 ma mí kùnɔ k pangba fǔkù, Kàgàwà níitdiya yà
 àkye ka kakyè ale-abvò-ànyǎ yà indo arí'ì ale dǒ.
⁵² Nyǐ, Hyátá tó màlímó tírò, nyǐ nyí'ì àpbè ǒ!
 Nyǐ nyíwà inga t'únita tó tsǎtsù tó fùngulà, ìnzǐ
 nyǎdù nyòzè nyòtsù nyǐ-tírò ndi tsǎtsù ǒ, ndirò
 nyǎdù nyùvo ì nòzè 'òtsù kà ǒ ale rǒ ìnzǐ ròtsù!»

⁵³ Yèsù níitdègu ndivà uró rò, ní Hyátá tó
 màlímó mà, Pbàfàrisáyó màna náakó atdídǒ
 kà rǒ, 'àdù 'òpè 'òngù ábhǒ dhu nyú kà-tsù.
⁵⁴ Abádhí nówúnà kà-afí nómvu rǒ ɔte nǐ ndíní
 ì idyi tí kà-idà-dò 'àdù kòbhù dóná.

12

Yěsù rě pbìndà ábhàlǐ-nyìkpó nítdyũ dhu (Màt 10.26-27)

¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, ábhǒ ihé-yà náandu ì Yěsù tí, 'àkpòrò kà-ngbò, ale-pfò kafó róngà mà ràwí. Nírò ní ndi Yěsù apè ndòtè pbìndà ábhàlǐ tò angyi, ndàti: «Nyòdo nyí mběyi Pbàfàrìsáyó tó afi rǒ rò. Ndi afi ní abádhí tó oyoyo ale-idà. ² Kóró dhu-tsí yà ì nuru núuniya ì kpangba. Ndirò kóró dhu-tsí yà òdhũ ǒ aróko núuniya ì kpangba. ³ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, yà ínò ǒ rò nyí nyòtè kúbhingá dhu náaraya ndìrì rǒ kpangba awáwè ǒ. Ndirò, yà bhèlũ ǒ nyí nyòtè kàluga ǒ rò dhu núku rǒ ka kowuya ikũ ǒ idza dǒ rò.»

Ádhi ndi àkǎkǎ kǎnzì ɔdòna? (Màt 10.28-31)

⁴ Yěsù adù àtìna tdítdǒ: «Odhídũ, ma mí yà dhu náno fǎkù: dhu àkǎ nzá nyǒnzì yà ngbǒku kèlě nóho rí, ndi dhu-dzidǒ ìmbǎ 'àdù ì'ì rùkú ì ónzina ngátsi dhu nà ale-ɔdò. ⁵ Ma mí ɔdòna àkǎ nyǒnzì ale nítè fǎkù. Nyí nyàkǎ nyǒnzì ɔdòna ale ní Kàgàwà, yà ìndrũ ndì ndòhò rò rádù ì'ì ádrùngbǎnga tó ɔbi nà ndòbvù ndi ale ìnzì aráve dhòdhóhonganà kàzu ò ale. Obhó tí, ma mátina nyí nǐ: ndi ale ní ndi nyí nyàkǎ nyǒnzì ɔdòna.

⁶ Imbò àrè-tútũ-nzo nódzi ka ka tí obhó óyǒ fùrangà-kpǒ-nzo rǒ tí? Pbétù, atdí kǒkò àrè-tútũ-nzo nzínzì ǒ mà náarí nzì àdzo Kàgàwà ònǎ rò ìnzì kà ròdò ngbǒna. ⁷ Ndirò Kàgàwà úni wà

dùku-ká-vé-bvù mà kóró. Ní ìnzí nyònzí odo! Obhó tí, fùkú ípìrõnga nósè wà ábhõ àrè-tútù-nzo tó ípìrõnga dònǎ màtí.»

Yēsù bhà ale tí ka kóko dhu mà, kòdho ka kí dhu màna

(Màt 10.32-33; 12.32)

⁸ Tdítdǒ kǎdù àtìna: «Ma màtina nyí nǐ: ndi ale náapé dhu ùno kpangba ábhõ ale-ònzí ndàtì ndì rǎrǐ pbàkà ale, ní Ìndrù t'ídhùnà náadùya àtìna átò Kàgàwà bhà màlàyíkà-ònzí, ndi ale rǎrǐ pbìndà ale. ⁹ Pbétù, modho rí ìndrù-ònzí ale ní ma modhoya átò Kàgàwà bhà màlàyíkà-ònzí. ¹⁰ Ndirò, Ìndrù t'ídhùnà nǐ rí dhu ùno nzére ale, náabáya àbà pbìndà nzérenga tó ùbàta. Pbétù Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí nǐ rí dhu ùno nzére ale, náabáya nǐ ùbàta akekpá màtí. ¹¹ Nyí nà ka kówu ànyǎku kitdì tí unduta-dzà ǒ rò màtí, pbàkámá-ònzí rò màtí, ndirò ngǎtsi nǐ pbanga ǒ ádròdrò ale-ònzí rò màtí rò, ní àpé nyòwuya afíku nítu rǒ nyí nyí rùkú dhu nísǒ tí dhu mà, ndirò nyí nyúnona dhu mà nǐ. ¹² Obhó tí, Ìlìlǎ-Alafí náaraya ndi nyí nyúnona ndi kàsùmì ǒ dhu núdhe rǒ fùkù.»

Kpóna ǒ iwí nà ònzitále tó mbólí

¹³ Ihé-yà nzínzì ǒ rò, atdí ale náati Yēsù nǐ: «Màlimõ, áví adòdu rùndò yà àbadu núubhà òvè ndì ndóvè rò dhu-ònga foká.» ¹⁴ Ní Yēsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Ádhi ndi ima níli ndíní mongó tí ànyǎku núndò, madù fùkú dhu núndò fùkú?» ¹⁵ Tdítdǒ, Yēsù adù àtìna kóró ale nǐ: «Nyàndà nga mbéyi! Nyòdo nyí ábhõ ongyéngá-atdyú òho

nyĩ nyí nyǎbà dhu rǒ rò. Obhó tí, ìnzĩ ní ábhǒ ongyéngá ndi ìndrũ tò rǎdù ípìrǒnga nábhũ.»

¹⁶ Nírò ní ndi Yēsù náadù yàrí mbólí náwe ihé-yà tò. Kǎti: «Ònzǒnzi atdí ale bhà inga ǒ ònyù náanzi, ndàdù ǒ'ò mběyi nyú. ¹⁷ Ní kǎdù ndòpè ndirè nga afína ò, ndàti: «Ádhu ndi àkǎ àkǎ mǎnzì yà ìmbǎ ma mí'ì pbàkà ònyù-tsè-tsù nùndũ ma mí òná ngari nà rò? ¹⁸ Kàní ma mǎnzina dhu: ma mí pbàkà óngòlǐ nùgòlǒ, madù ádròdrǒ ngǔkpà-tsí nùsi. Wò dhu-dzidǒ, ma mí kóró pbàkà ònyù-tsè mà, kóró pbàkà ngǔkpà ongyéngá mǎnà nùndũ mǎli i óngòlǐ ò. ¹⁹ Nírò ní ndi ma mí inga ìrè afídu ò mati: nyi nyí'ì ìnè nyodo rí ibí ato nyú tí ábhǒ dhu-tsí-yà nà. Ní ásǒ nyi, ónyu nyi, ómvù nyi, ndirò ónzi mùhendù.» ²⁰ Pbétù, Kàgàwà náadù àtina kàní: «Ìnyi, nyìkpóna ǒ iwí nà alé, indo yàrí iku ǒ, nyi nyí yàrí adzi núbha! Ní, yà nyi nyúndu nyodù dhú-yà núbhà nyi nyí àdhi tò?» ²¹ Wò dhu bhěyi tí ní ndi ndi dhu rí'ì yà dhu-tsù ùndũ arí fíndà, ìmbǎ ndàdù ì'ì ònzitále tí Kàgàwà-nyìkpó ǒ ale tò.»

*Kàgàwà arí pbìndà ale dzèná ònzi tí dhu
(Màt 6.25-34)*

²² Tdítdǒ Yēsù adù àtina pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Kòñǐ, wò dhu-okú dò rò ní ndi ma mátina nyĩ nǐ: dhu rǎkǎ nzá nyitù afíkũ fùkú ípìrǒnga-okú dò rò, ndirò ngbǒkũ-okú dò rò nyǎti, nyĩ rǎrǐ àdhu nónyu, ndirò nyĩ rǎrǐ àdhu nùfǒ rùkú. ²³ Obhó tí, ìndrũ bhà ípìrǒnga nósè wà ònyù dònǎ, ndirò ale-ngbò nósè wà mùdzarù dònǎ. ²⁴ Nyàndà pé

àkürù! Abádhí náarí nzǐ dhu òzò, ndirò abádhí náarí nzǐ ònyù ògu onzi-bvǔ rò. Ndirò abádhí-fó, ònyù òdo ka karí òyà àrǒ mà, óngòlǐ mànà náarí'ì mbá. Pbétù Kàgàwà náarí ndi abádhí nóngù! Nírò, fùkú ípìrǒnga nósè wà atdíđǒ kǒkòrí àrè tó ípìrǒnga dònǎ! ²⁵ Ádhi-pbá ale ndi nzínzikǔ ǒ, wò afína ndi ditǔ ndàmbe ìrènà đǒ dhu bhěyi, rádù idhòna nítrǒ yà adzi ǒ atdí idhǒ nǐ màtí? ²⁶ Ní, dhu rǐ'ì ìnzǐ nyǐ nyádù kǒkò isó ró'ò dhu bhěyi rólo dhu sòwòrò nónzì dhu tí, ní ádhu nyǐ nyádù afikǔ nítu ngǔkpà dhu-tsí nǐ ní? ²⁷ Nyàndà pé kǒkò inga ǒ arí inga dhu-tsí náarípǒ tí dhu. Abádhí náarí nzǐ kasǔ nónzi, ndirò abádhí náarí nzǐ mberù nódýù. Pbétù ma mí obhó dhu núnǒ fùkù: ádrùngbǎ kamà Sòlòmónì nyú mà, kóró pbìndà ònzi-íyà ǒ, nááfó nzá kòrí itsu-opfò nzínzì ǒ atdí itsu-opfò tó aya dònǎ màtí fìndá aya rǔda mùdzarù. ²⁸ Irí-bǐ ní indo tí rí ndàlǎ inga ǒ, tsútsǎ rádù òtdýù, kadù òbvùnà kàzǔ ò dhu. Pbétù Kàgàwà náarádù abádhí ǔfǒ mběyi nyú. Ní kà tí nzǐ àdù nyǔfǒ mběyi nyú ròsè i irí-bǐ dònǎ màtí, nyǐ ákě a'uta nà alé? ²⁹ Ní nyǐ, dhu àkǎ nzá nyítǔ afikù, nyǎmbe nyǐ nyónyuna dhu mà, nyǐ nyómvèna dhu mànà dhu nónè đǒ. ³⁰ Obhó tí, kóró kǒkò dhu nónè arí ìnzǐ ì'í ìngyě rórò ale ní yà adzi ǒ ale, yà ìnzá Kàgàwà ná'ù. Pbétù nyǐ, Àbakǔ Kàgàwà núnì wà dhu nyǐ rǎrǐ'ì i dhu-atdýù nà. ³¹ Nírò, nyòmǐ pé Kàgàwà bhà idzi angyi, ndirò ní ndi kà rádù kǒkò nyǐ nyǐ atdýúya òho dhu námà àma tí fùkù. ³² Ìnzǐ nyónzi odo, wò ákě tàrà tó màhǒngba bhěyi nyǐ nyǐ'ì ngúfe rò! Obhó tí, Àbakǔ-

nyìkpó dhu ófò wà, ndàbhù p̀bìndà Idzi f̀k̀k̀.»

*Ɔ̀r̀ù-akpà ò ka kí ongyéngá-tsù ǹnúndũ dhu
(Màt 6.19-21)*

³³ Kăd̀ù àt̀ìnà tdítđ: «Nyùdzĩ fukú arí'ì dhu-tsí, nyăd̀ù nyĩ nyòngyè f̀rangà ǹúbho perè tí năk̀tálè tò. Nyòbhòlo ìnzĩ rád̀ù 'ìnza ísòwă, nyăd̀ù f̀k̀k̀ ongyéngá-tsù ǹúndu òr̀ù-akpà ò. Ányì, kà rĩ nzĩ àd̀ù ndì ìnza, ogbotálè mà rĩ nzĩ àd̀ù òwu ùvò ányì, ndirò akuku mà rĩ nzĩ àd̀ù dhu òbhè ányì. ³⁴ Obhó tí, p̀b̀k̀k̀ ongyéngá rĩ'ì ì nga ní ndì afínù răd̀ù ì'ì ònà átò.»

*Kasù tó Ádr̀ungbăle r̀ingo dhu náká k̀odò tí
dhu
(Màt 24.36-44; 25.1-30; Mrk 13.33-37)*

³⁵ Tdítđ Yèsù ad̀ù àt̀ìnà p̀b̀ndà ábhàlĩ nĩ: «Nyòko kengè đ, nyăd̀ù mvăku'ò niso k̀kyě nĩ, f̀k̀k̀ tarà rád̀ù òko òr̀ù ì ór̀ù rórò. ³⁶ Ndirò, dhu àká nyũli nyĩ átò yà f̀yó kasù tó ádr̀ungbăle nódo rí r̀ngò àdh̀ngbă ka k̀ndà nĩ m̀hend̀ù ò rò kasutálè bhěyi. Ní, k̀rà àhù, ndìtsì tsătsù nítđ rò, abádhí rád̀ù tsătsù nápfò kà tò ányìrò rò tí. ³⁷ Ní, hirò ǹnziya kasutálè ní yà f̀yó ádr̀ungbăle r̀rà àhù dhu nóotúya ípìrò rò ale. Ma mí obhó dhu ǹnɔ f̀k̀k̀, wò kasù tó ádr̀ungbăle r̀rà àhù rò, kăfóya kasù tó p̀b̀ndà mberù róná. Wò dhu-dzidđ, kăd̀uya p̀b̀ndà kasutálè nóhù, ròkò ònyè-tsùná, ndàd̀ù ònyè nábhù abádhí r̀nyù. ³⁸ Iku-alikpa ǒ mătí, ngătsi nĩ à'ũ-akpà-òngǒ ǒ mătí k̀rà àhù rò, hirò ǹnziya ní yà ípìrò rò kà r̀t̀una ale.

³⁹ Nyălũ yà ma m̀nɔna dhu mběyi d̀k̀k̀ ò. Idza-àbadhi náapé ad̀ù ogbotálè r̀rà òná

kàsùmì núnì, ní rǐ nǐ àdù p̀b̀ìndà idza-tsù nábhu ogbotále r̀ukò. ⁴⁰ Ní, nyí nyú mà átò, nyòko nyìkpókù nà, Ìndrù t'ídhùnà níraya inzà nyí nyìr̀ènà ndì ndádù ìrà òná dhu tí kàsùmì ǒ nìdhunǐ.»

*Ndì nífu kasutále tó mbólí
(Màt 24.45-51)*

⁴¹ Péterù adù dhu ìvu kà-tsù ndàti: «Ádr̀ungbàlé, nyí tí wòrí mbólí nàwé f̀akà tí, ndirò nyí tí kàwé kóró ale tò?» ⁴² Ní, Ádr̀ungbàle adù dhu àdu ndàti: «Ádhi-pbá kasutále nyìkpóna ótdyù, yà f̀ìndà ka kàvinà dhu ònzì arí? Ndi ale ní ndi yà p̀b̀ìndà kasu tó ádr̀ungbàle náadùya ìlìnà p̀b̀ìndà ale dǒ ádr̀ungbàle tí, r̀àrà ònyù núnò rǒ abádhí tò àkàkà kàsùmì ǒ. ⁴³ Ní hìrò ǹonziya kasutále ní yà p̀b̀ìndà ádr̀ungbàle r̀ingo rò kà r̀òtùna yà f̀ìndà ka kavi kasu ǹonzi arí ró ale. ⁴⁴ Ma mí obhó dhu núnò f̀ùkù, kàbhà kasu tó ádr̀ungbàle níliya ka kóró p̀b̀ìndà dhu-tsí dǒ ádr̀ungbàle tí. ⁴⁵ P̀b̀étù, wò kasutále náapé adù inga nírè afina ò ndàti: p̀b̀àkà kasu tó ádr̀ungbàle ní dhu úmbè wà, ndádù ndòpè ndòvì yà ì arí kasu ònzì mànà atdíkpá kpabhále mà, vèbhále mànà, ndádù àrà ndònyù rǒ, ndádù ndòmvù, ndòrì, ⁴⁶ ní kàbhà kasu tó ádr̀ungbàle rǐ ndádù inzà k̀ìr̀ènà idho ǒ, ndirò inzà k̀ìnìnà kàsùmì ǒ rò, ndi ádr̀ungbàle náabhùya atdídǒ órù màlìpò kà tò*, ndádù kòbvù yà ìnzì arí f̀iyò ka kavi dhu ònzì ale nzínzi ò. ⁴⁷ Ndi kasutále, yà iwà ndì ndúnì p̀b̀ìndà kasu tó ádr̀ungbàle-afí

* **12:46** 12.46 Kà-tì ní, kàbhà kasu tó ádr̀ungbàle nún'aya kà-ǒnga r̀àhu oyo.

nóze dhu rórò rádi ìnzǐ ndòbhòlò ndì, ìnzǐ ndàdù p̀b̀ìndà ádr̀ngb̀áɛ ózè dhu ònzì, náabáya mùgò abhò nyú ròsè. ⁴⁸ P̀b̀étù ìnzá ndì ndúnì p̀b̀ìndà kasu tó ádr̀ngb̀áɛ-afí ózè dhu dhu-okú dò rò rí dhu àfǎ ale, ndì afátá ràdù kòzè k̀v̀i, ní ndì ale náabáya mùgò ngúfe tí. Abhò ka kubhò dhu foná ale-fó ka konziya dhu abhò, ndirò abhò nyú ròsè ka kubhà dhu foná ale-fó ka kadùya dhu ònzì abhò nyú ròsè.»

*Ìndr̀-ǒnga r̀ ìnd̀ndò Ỳs̀ù-okú dò rò dhu
(M̀at 10.34-36)*

⁴⁹ «Ma mírà kàzɛ ma mivó tí yà adzi dǒ, ní ma mòzè wà ndì kàzɛ r̀r̀ǔ. ⁵⁰ Ma mí atdí bàtizò nà ma málùna. Ní, itù kà ró'ò r̀d̀ú dhu bhèyi, kàkà wà ndònzì ndì.»

⁵¹ «Nyǐ nyìr̀è tí nga ma r̀r̀à màr̀ngà níbhò yà adzi ǒ? Ìnzǐ ní ndì dhu bhèyi, akekpa màtí. P̀b̀étù ma mírà ìndr̀-ǒnga nábhɛ r̀ndò i. ⁵² Obhó tí, ròpè ndì kòmbí, imbo rò aróko atdí idza ǒ ale-ǒnga náarana ndùtù r̀ ɔyɔ, ìbhɛ ale r̀ndr̀ò óyǒ ale, ndirò óyǒ ale ràdù ìbhɛ ale nóndr̀ò. ⁵³ Àbanà náaraya idhùnà nóndr̀ò r̀, idhùnà ràdù àbanà nóndr̀ò. Ìyànà náaraya ivànà òndr̀ò r̀, ivànà ràdù ìyànà nóndr̀ò. Aguna-àyi náaraya p̀b̀ìndà àdhìngb̀á nóndr̀ò r̀, àdhìngb̀á ràdù p̀b̀ìndà aguna-àyi nóndr̀ò.»

*Kombí ràdù ndònzì dhu núñí ka kí-dhu
(M̀at 16.2-3)*

⁵⁴ Ỳs̀ù adù àtìnà átò ihé-yà nǐ: «Nyǐ nyapé àp̀b̀ù nálǎ adyifò arótsù ìnǎ rò r̀r̀à ró, ní nyǐ nyarí àdù àtìnà ányìr̀ò rò tí ìkò igye r̀r̀ ìkò, ndì

dhu ràdù ndònzì ndi dhu bhěyi tí. ⁵⁵ Ndirò, nyĩ nyapé awε àlǎ mùsùngú dònǎ rò rírà ró, ní nyĩ nyarí àdù àtìnà ìka adyifò ràrǐ ìka, ndi dhu ràdù ndònzì ndi dhu bhěyi tí. ⁵⁶ Nyĩ ní ɔyɔ-ɔyɔ idàya nà ale. Nyĩ nyarí yà adzi dǒ rí 'ònzì dhu mà, òrù-akpà-nyè rǒ rí 'ònzì dhu mànà dhu núnǐ mběyi nyú. Ní, ádhu ìnzǐ nyĩ nyarí àdù yà kòmbí rí'ì kàsùmì ǒ rí 'ònzì dhu rǎnɔna fǔkù dhu núnǐ ní?»

*Ìndrǔ mà rǐ 'ìrì ndì nòbhù ale nà dhu
(Màt 5.25-26)*

⁵⁷ «Ádhu ìnzǐ nyĩ nyarí dhu-ǒnga òvò nyĩ-tírò, ndínǐ nyĩ nyùnǐ tí obhónánga tó dhu tí rí'ì dhu nǐ? ⁵⁸ Dhùwanì ò nyĩ nyówu nyi nòbhù ale mànà rò, dhu àkǎ nyonzi obi nyǐrì nyĩ ndi ale nà, nyǐtò ndi dhu òko nyĩ nyòko otu ǒ rórò. Ìnzá nyi nyonzi ka ndi dhu bhěyi rò, kà rǎdù àrà nyabhù anya t'ítàtá t'ále-fó, i ale ràdù nyabhù pùrùsi-fó, ndi pùrùsi ràdù nyosò imbi ò. ⁵⁹ Ma mí obhó dhu núnɔ indù: nyi nyí nzǐ àdù àhù imbi ò rò ìnzá nyi nyùbho dùnú ka kòtdì dhu, riku kóró rórò.»

13

Ìndrǔ rǐ 'ùgèrè 'ùbhà fiyó nzére màtso dhu

¹ Ndi kàsùmì ǒ, ngúfe ale níwú Gàlilayà tó pbìrì ǒ bhà rǒ ndi nònzì dhu náwe Yèsù tò. Abádhí ati, Pilatò ràbhù i ale kòkyè, azùya rùngbǒ ndi yà abádhí rùbhóna perè tí ìzǎ-azù mànà. ² Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyĩ nyìrè tí dhu kòkò i Gàlilayà ǒ bhà rí'ì i nzérenatále ròsè Gàlilayà tó pbìrì ǒ kóró ngǔkpà ale dònǎ, wò dhu bhěyi ka kakyè abádhí dhu-okú dò rò?»

³ Ma mátina nyí nǎ, ìmbǎ kà rí'ì ndi dhu bhěyi. Pbétù, ìnzí nyí nyapé nyǔgèrè, nyǔbhà fùkú nzére mùtso, ní nyí nyúve kóró átò! ⁴ Ndirò, atdí kumì dòná àrè nà ale, yà Silòamù tó m̀nara nùugòlò ndi d̀yá r̀ve, ní nyí nyìrè tí dhu abádí rí'ì nzéreatále ròsè Yèrùsàlemà tó kigò ǒ kóró ng̀kpà ale dòná? ⁵ Ìnzí akèkpá màtí. Pbétù, ìnzí nyí nyapé nyǔgèrè, nyǔbhà fùkú nzére mùtso, ní nyí nyuvèya kóró ndi dhu bhěyi.»

Inzí arí ò'ò mùtini-kpa tó mbóli

⁶ Tdítdǒ Yèsù adù yàrí mbóli náwe átò ndàti: «Atdí ale ní'ì mùtini-kpa nà p̀bìndà v̀nyò tó inga ǒ. Ní k̀ira ndí'ì ndopé tí itsu-kpǒ ndi mùtini-kpa dǒ, pbétù kǎdù nzá atdí dhu mà nótù kà dǒ. ⁷ Ní kǎdù àtina ndi v̀nyò tó inga kàsǔ nónzi arí ale nǎ: «Ándà pé! Kànǎ ato náhu wà ìbhu nyú yà ma marí ìrà mùtini-kpǒ ma mopé tí yàrí mùtini-kpa dǒ ró, ní ma m̀arí nzí atdí dhu mà nótù kà dǒ. Ní ókèrè ka, inga-ǒnga ní'ì k̀arí kòkórò dhu-okú d̀ò rò.» ⁸ Wòrí kasutále náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Ádr̀ngbǎlé, ìtsè kà radì pé yàrí ato ǒ tí. Ma mí kà-pf̀ò-r̀ngà nóbhì, madù ìkyí-zì ǹtro r̀oná. ⁹ Ní ng̀tsi nǎ, kǎdùya ò'ò ò'ò tdítdǒ rí'ì ato ǒ. Ndirò ìnzá kò'ò rò ní ndi nyi nyadùya kàbhu kòkèrè.»»

Yèsù rí òtsótsù tsibhále ní'ì dhu

¹⁰ Atdíku, s̀abatù-idhò ǒ, Yèsù adì ndàmbe dhu nùdhe dǒ unduta-dzà ǒ rò. ¹¹ Ní atdí tsibhále ní'ì ìnè ànyì idzá. Ndi tsibhále ní'ì yà ònà arí'ì nzére-alafí ábhu adzína-kpa ràtdò ndi, ìnzí r̀ngò ndàto ake màtí, r̀rà àhu atdí kumì dòná

àrù nà ato tí. ¹² Ní Yěsù itdègu wò tsìbhále àlà, ní kǎnzi íyàdhíyà, ndàdù àtìnà nǐ: «Tsìbhále, nyi nyògù wà pbùkù andi ǒ rò.» ¹³ Ní Yěsù adù otsúna nùli wòrí tsìbhále dǒ, ányirǒ rò tí kǎdzíkpa ràdù ndàto, íyàdhíyà ràdù ndòpè ndìfu Kàgàwà. ¹⁴ Ní unduta-dzà ǒ ádrùngbǎle nítdègu Yěsù ìgǔ wòrí tsìbhále sàbatù-idhò ǒ dhu nǎlá, náakó atdíǒ. Ní wòrí ádrùngbǎle náati ihé-yà nǐ: «Ìndrǔ rǎdù kasu nónzì òyá idho náarí'ì aza. Ní nyòngò iwu nyí nà kigǔ nyí i azà idho ǒ, ìnzí ní sàbatù-idhò ǒ!» ¹⁵ Ádrùngbǎle Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyí ní oyoyò idàya nà ale! Sàbatù-idhò ǒ tí, nyí kóró, nyí nyatí nzí fùkú ìkyì-akpá mà, fùkú kayinò mànà núngǎ kìwali ǒ rò rí dhu ònyu rórò, nyǎdù ùndànà ròwù idha nómuvè? ¹⁶ Ní yàrí tsìbhále ní Àbràhamù-dhúbvǔ tsìbhíngba, ndìrò Sitanì nùutsi ka ràrà àhu atdí kumì dòná àrù nà ato nyú tí. Ní dhu àmbènà tí obhó àkǎ kíkòlò ka Sitanì bhà imbi ǒ rò sàbatù-idhò ǒ?» ¹⁷ Wò dhu bhěyi Yěsù ìvǔ dhu rò, yà kà-rǒ òmvǔ tí rí'ì kóró ale-nyí náadù iwu atdíǒ. Pbétù, ihé-yà-idhè náadù ndìka atdíǒ, yà Yěsù rǎrà ònzìnà rǒ idho rǐ ìndrǔ ùkǒ nǐ kóró dhu-okú dò rò.

Hàràdalì-tsè tó mbóli
(Màt 13.31-32; Mrk 4.30-32)

¹⁸ Yěsù adù àtìnà tdítǒ: «Ádhu ndi òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi nófò ndì nà? Ma mǎdù kùdhe àdhu rǒ? ¹⁹ Kìli ndì yà atdí ale nídyi ndòzò pbìndà inga ǒ hàràdalì-kpǒ bhěyi. Ndi hàràdalì-kpǒ níngà, ndòvì, ndàdù

òngo itsukpó tí, àrè ràdù idzàya nòsì sòbìna nẖìnzì ǒ.»

Afi tó mbólí
(Màt 13.33)

²⁰ Yèsù adù dhu ìvu tdítǒ, ndàti: «Ádhu ndi ma mádù Kàgàwà bhà idzi núdhě róná? ²¹ Yàrí ní ndi kǒfò ndi nà dhu: Kǐli ndi yà atdí tsìbhále níidiyi, ndàngbǒ mběmbě óyǒ kumì dóná imbò nà kilo nganù-ra tó ò afi bhěyi, ndi dhu ràdù ndi idyi nábhu rìvù kóró.»

Yèsù rǒtε ndi nípbǒ tsàtsù dǒ dhu
(Màt 7.13-14,21-23)

²² Yèsù adì ndàmbe àrà dǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní kǎránà dhu núdhe rǒ ìndrù tò yà ndi ndúda òyanǎ kigò mà pbanga mànà ònǎ. ²³ Ní atdí ale níivú dhu kà-tsǔ ndàti: «Ádrùngbǎlé, tí ngúfe ale kèlě i ùgǔgùya?» Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: ²⁴ «Nyònzì obi nyòtsù ndi nípbǒ tsàtsù ǒ. Obhó tí, ma mátina nyǐ nǐ: ábhǒ ale nyú nóowuya 'òmvù rǒ 'òtsù, pbétù ndi dhu náaraya nẖì àkǎ rǒ abádhí tò. ²⁵ Atdíku, idza-àbadhi níivàya ndi, ndàdù tsàtsù nápbì idza nǎ rò. Ní iri nyǐ nyòtdì nyǐ rò, nyǐ nyokoya gukyè nyǎmbe tsàtsù òtdò dǒ, nyǒwù àtìnà rǒ: «Ádrùngbǎlé, ápfò tsàtsù fǎkà,» ní idza-àbadhi náaraya dhu àdu rǒ fǔkù ndàti: «Inzá ma m̀̀ni nyǐ nyìwǔ àdhà rò màtí dhu!» ²⁶ Nírò ní ndi nyǐ nyowuya àtìnà rǒ kànǐ: «Mǎ manyù tí obhó dhu, mádù dhu òmvù onzìnú rò? Ndirò nyǐ nyarànà tí obhó dhu núdhe rǒ fǎkà fǎkà pbanga-tsidǒ ngudhà ǒ rò?» ²⁷ Ní àbadhi adùya àtìnà nyǐ nǐ tdítǒ: «Inzá ma

m̀nì ò ò dhà r̀ò m̀tí nyí nyìwũ dhu. Ní nyìndrĩ nyí itse nyú tidú r̀ò, nyí k̀óró, yà nzére dhu ònzi nyí nyarí r̀ò!» ²⁸ Àbràhamù mà, Ìsakà mà, Yàkòbhò mà k̀óró pbànábí mà nà nyí nyàla òr̀ù-akpà ǒ Ádr̀ungbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǒ òkò r̀ó, kadù nyòdì iri ányìr̀ò r̀ò ní ndi, nyí nyambèya òdzi dǒ, nyǎdù àmbe k̀ùkù nátri dǒ. ²⁹ Ní ìndrũ níiwúya ìfò yà adzi-pbidò ònǎ r̀ǒ, 'àdù dhu ònyù atdíkpá ndi òr̀ù-akpà ǒ Ádr̀ungbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǒ. ³⁰ Ní yà k̀ombí arí'ì olù ale tí ale, nóokoya wemberè tí, ndirò yà wemberè tí arí kombí ale, nóokoya olù ale tí.»

*Yèsù rĩ dhu òzu Yèrùsàlemà tó kigò d̀ò dhu
(M̀t 23.37-39)*

³¹ Wò ndi k̀asumì ǒ tí, ngúfe Pbàfàrìsáyó níiwú dhu òvò Yèsù t̀ò, 'àti: «Ív̀à nyi nyarà irò r̀ò, Hèròdè rĩ dhu ònzi ndínì ndabhù tí nyi kohò nídhunì.» ³² Ní kǎdù àtìnà abádhí nì: «Nyòwu nyàti wò ayíwè nì: Ròpè ndi indo, r̀àrà àhù tsútsǎ, ma r̀àrì nzére-alafí nípfò, modì ìndrũ ò r̀ò, ndirò ma r̀àrì andi nà ale nígũ. Ndirò ibho ma radùya pbàkà kasu nítò. ³³ Pbétù ròpè ndi indo, tsútsǎ, r̀àrà àhù ibho, dhu àkǎ m̀odì dùdu, mambe àrà dǒ. Obhó tí, dhu àkànà nzá nabi r̀àrà òvè igi Yèrùsàlemà tó kigò r̀ò r̀ò.»

³⁴ «Yèrùsàlemà, Yèrùsàlemǎ, nyí nyarí pbànábí nòkye nyǎdù Kàgàwà òvì tinu ò ale núbvu odu nì. Abho-gùna nyú ma móm̀vù mandu ùnú aróko ale-tsù ò dhàdhì à'ù-yà-ba náarí pbìndà inzo-tsù nándũ pékéléna-tsi dhu bhèyi! Pbétù nyi nyádù nzá ndi dhu nózè.

35 Nírò kònǐ, ka kí pé fùkú idza núbha fukú. Ma mí obhó dhu núno fùkù: nyǐ nyí nzǐ ma àlǎ tdítǎ, rǎrà àhǔ nyǐ nyowuya àtìnà: Kàgàwà rǎkǎ ndàso Ádrùngbǎle-òvò rǒ rírà ale òná idho ò.»

14

Yèsù rǐ atdí ale nígǔ tdítǎ sàbatù-idhò ǒ dhu

¹ Atdíku sàbatù-idhò ǒ, Yèsù ira dhu ònyù Pbàfàrisáyó nzínzì ǒ atdí ádrùngbǎle bhà idzá. Ní ìndrǔ adù nyìkpóya núdi, 'àmbe kàndà dǒ atdyúya nyú nà. ² Ní, òna ádhà ndì atdí ale ní'ì Yèsù-ònzǐ. ³ Ní Yèsù, ivú dhu Ùyátá tó màlímó mà Pbàfàrisáyó mànà-tsǔ, ndàti: «Àlě tó Ùyátá ná'ù tí wà ìndrǔ ìgǔ ka kádù sàbatù-idhò ǒ dhu? Ndirò ngǎtsi nǐ, kǎti tí ìnzǐ ka rǎràdù kǐgǔ?» ⁴ Pbétù abádhí náadù ìnè, ìnzǐ 'àdu òte. Ní Yèsù idyi wòrí ale ndìgǔ, ndàdù àvinà rǎrà. ⁵ Tdítǎ Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Ádhi pbá ale nzínzìku ǒ, pbìndà ingba mà, ndirò pbìndà ìkyì mà nǐtsì dzìwò ò rò, ìnzǐ rǎdù kǐpfo ányìrǒ rò tí ndì dzìwò ò rò sàbatù-idhò ǒ?» ⁶ Ní abádhí rǎdùna wòrí òte dǒ dhu náadù abádhí-lèmà nónzì ònzì tí.

Mùhendù ǒ ka kóko òná ngari dǒ róte mbólí

⁷ Yèsù níitdègu yà ì ka kùnzinà mànà ònyù tò ale nóvò angyinǎ rò rǐ'ì tombi, 'àdù òko dòyá dhu nálǎ, ní kádù yàrí mbólí náwe ì ale tò ndàti: ⁸ «Atdí ale nánzì nyì àdhìngbǎ ka kùndà nǐ mùhendù tó ònyù tò rò, dhu àkǎ nzá nyitsi àdi angyinǎ rò rǐ'ì tombi dǒ. Obhó tí, ngǎtsi nǐ wòrí ale náadù ì'ì iwà ànzìnà pbùkù ifuta dònǎ

pbìndà ifuta ósè ngãtsi ale átò. ⁹ Ní wò ngãtsi ale nítò ndì rò, wò nyí nùnzìnà óyǒ kóró ale rǎdù àrà àtìnà nyi nǐ: <fva nyi, nyubhà ngari wò ale tò.> Ní nyi nyí nyivà, nyarà àdi olù rí'ì tombi dǒ dhu rǎdù nyinu nábhũ rìwù atdíǒ. ¹⁰ Ní, nyi ka kànzi màhendù ǒ ònyù tò rò, dhu òfò nga nyitsi àdi olunǎ rò rí'ì tombi dǒ, ndínǐ yà nyi nànzìnà ale nítsù rò, kítsi tí ndi àtìnà nyi nǐ: <Odhí, ǔdà nyadi angyinǎ rò.> Ní, ndi dhu nádù ì'ì ádràngbǎ ifuta nyú tí indù yà atdíkpá nyí nyí dhu ònyu mànà kóró ale-ònzì. ¹¹ Obhó tí, ndìdzǐ rí ndìtìrò orú ale ní ka kifoya. Ndirò, ndifò rí ndìtìrò ale ní ka kidzíya.»

Màhendù ǒ rǎdù àkǎ kunzi ale-tidò

¹² Tdíǒ Yèsù adù àtìnà wò ndi nànzìnà ònyù tò ale nǐ: «Kútsingá nga tó ònyù, ndirò ngãtsi nǐ adyíbhengá nga tó ònyù nyi nyòbhòlò indrù tò rò, dhu àkǎ nzá nyunzi odhínu mà, adónu mà, fùkú idzá-bhà mà, ndirò ònzònzì odhínu mànà. Obhó tí, abádhí rǎdù òwu nyanzi átò fíyó màhendù ǒ, nyadù yà abádhí tò nyi nyanzi dhu-ari ǒ nába abádhí-fó. ¹³ Pbétù, díní nyi nyònzì rò, dhu òfò nga nyunzi ale ní: nǎkùtále mà, òtsòtsù ale mà, ùkele arúkele ale mà, ndùmùndúmú mànà. ¹⁴ Nírò ní ndi nyi nyádù hirò ònzì, ìmbǎ abádhí rí'ì indù ì ádùna dhu nà dhu-okú dò rò. Obhó tí, Kàgàwà náadùya ndi yà nyi nyanzi dhu-ari ǒ nádu indù, yà Kàgàwà rǐ obhónángatále nábhũ rùngbe ì òve-bvù rò nínganí.»

*Ádràngbǎ màhendù tó mbólí
(Màt 22.1-14)*

15 Wò Yěsù ùnò dhu ndì ndìrì rò, kà mà rùbhi dhu ònyè rǒ màná atdíkpá ale nzínzi ǒ atdí ale náati Yěsù nǐ: «Hirò nɔnziya ale ní, òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǒ dhu nɔnyɔya ale!»

16 Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Atdí ale náanzì ádrùngbǎ ònì ndàdù ábhǒ ale nyú núnzi ònà. 17 Ní, ndi ònì tó kàsùmì àkǎ rò, kǎvi p̀b̀ndà kasutále r̀r̀à dhu ùnò yà ndì ndúnzi ale tò, ndàti: «Kóró dhu-tsí ka kòbhòlò wà, ní nyiwù kòmbí.» 18 P̀b̀tù, kóró kòrí ale náapè 'òwù ɔ̀b̀àta nónzi rǒ atdátdírà ǒ. Wemberè t'ále ati wò kasutále nǐ: «Ma módzi atdí inga, ní dhu àkǎ marà ndi inga nándà. Ní, ma mìtsò ma r̀ǹú atdíǒ, ɔ̀b̀à dhu idù.» 19 Ngǎtsi ale náati: «Ma módzi inga t'òbhita tó ìkyi-akpá idre, ní ma mí abádhí nǐ ma m̀ng̀o kasu ònzi tí dhu nóm̀v̀u. Nírò, ma mìtsò ma atdíǒ r̀ǹú, ɔ̀b̀à dhu idù.»

20 Ndirò, ngǎtsi ale adù àtìnà kà nǐ: «Mǎ m̀mb̀ǎ mǎ p̀b̀k̀à tsìbhále nà ró idho nápe nzá òtro. Ní, ma mí nzi àrà àwólò.» 21 Ní wò kasutále náadù ndì p̀b̀ndà ádrùngbǎle i, ndàdù kòkò ale r̀ẁu àdunà rǒ f̀nd̀à dhu náwe kóró àbadhi tò. Ní wòrí idza-àbadhi náakó atdíǒ, ndàdù àtìnà p̀b̀ndà kasutále nǐ: «Àrà tsàkàtsàkà kigò ǒ ngudhà ònǎ, ndirò otu ònǎ màtí, nyundu nǎkùtále mà, òtsòtsù ale mà, ndùmùndùmú mà, ndirò ùkele arúkele ale màná, nyirà nà iró.» 22 Ní, ányìrò ndì ndìngò rò, k̀tsi àtìnà: «Ádrùngbǎlé, ma m̀ǹzi wà yà nyi nyàvi dhu, p̀b̀tù ngari nódi òdì tdítǒ idzá.» 23 Ní wò kasu tó ádrùngbǎle náadù àtìnà p̀b̀ndà kasutále nǐ: «Áhǔ, nyarà igigi p̀b̀nga ò r̀ẁu otu ònǎ, inga-ngbò ka k̀kp̀r̀ò nǐ k̀r̀ẁà

ònǎ màtí, nyadù ìndrũ nútù rìtsù, ndíní idzá nga núupílí tí ndì ìndrũ nǎ. ²⁴ Obhó tí, ma mátina nyǎ nǎ: atdí ale mà yà ka kùnzìnà ale nzínzì ǒ níinèya nzǐ pbàkà ònǎ ǒ ònyù-dzi mà.»

Yēsù bhà ábhàlǐ tí ndì nòzè ndàtì ale náká ndònzì dhu
(Màt 10.37-38)

²⁵ Wò dhu-dzidǒ, ábhǒ ihé-yà núubhínà òwu rǒ atdíkpá Yēsù mànà. Ní Yēsù agéré ndì abádhí dò, ndàdù àtìnà abádhí nǎ: ²⁶ «Owùdu ǒ ndì nòzè ndùbhi ale náapé nzǐ àbanà mà, íyànà mà, pbìndà tsìbhále mà, pbìndà nzónzo mà, adóna mà, awéna mà, ndirò pbìndà ípìrǒnga nyú mà nóndrò, ní rǐ nzǐ àdù àdi pbàkà ábhàlǐ tí. ²⁷ Ndirò, ìnzǐ ndì ale náapé pbìndà mùsàlabhà nánò, ndàdù ùbhi owùdu ǒ, ní rǐ nzǐ àdù àdi pbàkà ábhàlǐ tí.

²⁸ Ádhi pbá ale, nzínziku ǒ, idzá-yà-ba ndì ndòzè ndòsì rò, ìnzǐ rádù àdi, ndùpǐ pé ife màtí ndì idza t'ósita kàsǔ rǎdù fùrangà nónzì dhu angyi, ndàdù dhu àndà yà foná rǐ'ì fùrangà ràtí ndì kasu nító ito? ²⁹ Pbétù kǎpé àdù ndì idzapfò kèlě nòsì, ndì idza-kàsǔ rǎdù àkpa, ní kóró ale wòrì dhu nàla rǎdù 'òpè 'ùgbǒ ndì ale, 'òwù àtìnà rò: ³⁰ «Yàrí ale náapè ndòsì yà idzá-yà-ba, pbétù kà-kàsǔ nító kà rǐ dhu nádù wà kà-lèmà nónzì.»

³¹ Ndi dhu bhèyi tí, ádhi pbá ádrùngbǎ kamà, ìla ùgyè ndì ndàrà ngǎtsi ádrùngbǎ kamà nà rò, ìnzǐ rǎdù àdi, ndàndà foná rǐ'ì pbànowí-bvù, ndíní ndùnì tí dhu, pbìndà atdí kumì lufù pbànowí ràtí àdù 'ùgyè ùgye kǒkò pbìndà

òmvũ rĩrà nà óyõ kumì lufù pbànowí mànà?
³² Kǎpé ndi dhu àlǎ odú fĩndà, ní kà rǎdù pbìndà mǎkèngyè núvi ròwù wòrí ngǎtsi kamà bhà, àdì kàdì itse rórò, ròwù mǎrùngà ǒ ì óko nǐ otu nómè.

³³ Ní ndi dhu bhěyi tí, atdí ale mà nzínzìkũ ǒ, inzà fóná arí'ì kóró dhu nùbhà, ní rĩ nǐ àdù àdì pbàkà ábhàlǐ tí.»

Imbǎ ònà okyeta nà iko tó mbólí

(Mát 5.13; Mrk 9.50)

³⁴ Kǎdù àtìnà tdítǎ: «Iko ní ídzi dhu nyú, pbétù iko ò okyeta náapé ìku, ní ka kádù kàbhũ ròkyè àdhu nǐ tdítǎ? ³⁵ Kà-kàsũ rĩ mbǎ àdù ì'ì akekpa mǎtí inga tò mǎtí, ndirò inga ǒ ka kútróna ìkyĩ-zì tò mǎtí. Ní ka kádù kòyì irí ò. Inga t'írìta tó bǐna nà rí'ì ale náká ndìrì dhu!»

15

Àwǎwí ndàdù ndàbà tàrà tó mbólí

(Mát 18.11-14)

¹ Àlìtá bhà fùrangà-tsù nùndũ arí pbàndómbé mà, nzére fĩyó mǎtso nà ale mànà níiwú kóró Yèsù tí ò, ndínǐ ì iri tí kà rǎnɔna dhu.

² Ní, Pbàfàrisáyó mà, Úyátá tó mǎlímó mànà náambénà ònu dǎ nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǎ: «Wò ale náarí nzére fĩyó mǎtso nà ale náká, 'àdù àmbe dhu nónyè dǎ mànà.» ³ Ní, Yèsù adù yàrí mbólí náwɛ abádhí tò:

⁴ «Atdí ale nzínzìkũ ǒ náapé àdù ì'ì atdí miyà tàrà nà, atdí rǎdù àwí nzínziya ǒ rǎ. Ní, ndi ale tí nǐ àdù kǒkò àrùgyètdí kumì dóná àrùgyètdí nà ngũkpà tàrà nùbhà ànyũ rányu ró, ndàdù àrà àwǎwínà-tsí nónè, rǎrà àhũ kàbà ndì ndàrà

dhu ò? ⁵ Ndirò ka ndì ndàbà rò, kà rǎdù kidyì ndìlì una dǒ, atdí dǒ idhèna ìka ndì rórò, ⁶ ndàdu ndì nà ibha. Kà rǎdù odhína núnzì, tiná aróko ale mànà, ndàdù àtìnà nǐ: <Nyàbhɛ idhèkɛ rìka ndì ma mànà atdíkpá, ma màbà wà àwǎwìnà pbàkà tàrà nídhunǐ.> ⁷ Ndi dhu bhěyi tí, ma mátina nyǐ nǐ: ádrùngbǎ dhèdhe nyú rǎdù ì'ì òrù-akpà ò, atdí nzéreatále nùgèrè ndì ndùbhà pbìndà nzérenga dhu-okú dò rò, ròsè àrùgyètdí kumì dòná àrùgyètdí nà ídzì ale, yà ìmbǎ rí'ì ì'ì 'ùgèrè 'ùbhà fíyó nzérenga dhu-atdyú nà dònǎ.»

Àwǎwǐ rǎdù ndàbà fùrangà-kpǒ tó mbólí

⁸ «Ndirò, ádhi pbá tsìbhále, idre fùrangà-kpǒ nà ndì ndì'ì, atdí rǎdù àwǐ nzínziya ò rò rò, ìnzǐ rǎdù tarà nóbì, ndàtsù idzá nga, ndàdù nga nónè mběyi nyú, ràrà àhɛ kàbà ndì ndàrà dhu ò? ⁹ Ndirò, ka ndì ndàbà rò, íyàdhíyà rǎdù odhína núnzì, tiná aróko ale mànà, ndàdù àtìnà nǐ: <Nyàbhɛ idhèkɛ rìka ndì ma mànà atdíkpá, ma màbà wà fudú rò àwǐ idú fùrangà-kpǒ nídhunǐ.> ¹⁰ Ndi dhu bhěyi tí, ma mí kùnɔ fǔkù, Kàgàwà bhà màlàyíká-idhè rǎdù ndìka atdí dǒ, atdí nzéreatále kèlě nùgèrè ndì, ndùbhà pbìndà nzérenga rò.»

Àwǎwǐ ndàdù àrà ingo kpatsìbhíngba tó mbólí

(Màt 7.7-8; 1Yù 3.1)

¹¹ Yèsù adù àtìnà tdít dǒ: «Atdí ale ní'ì kpabhínzo nà ɔyɔ. ¹² Ní olù ingba náati àbanà nǐ: <Ábá, íbhò yà pbùkù ongyéngá ò rò áká kibhò dzǎkà dhu-tsí fudu ò.> Ní abádhí t'ábanà

núundo pbindà ongyéngá-ǒnga pbindà inzo-fó.
 13 Ní, ngúfe idho dzidǒ, olù ingba núudzí fíndà
 ka kùbho dhu-tsí, ndàdù àrà pbindà fùrangà nà
 itse nyú ngǎtsi pbìrì ò. Ányì, kǎtdì foná dhu-tse
 kóró, yà adzi dǒ dhèdhe-okú dò rò. 14 Kítdegù
 foná fùrangà nínzǎ kóró, ní àgǎyì níisí wò ndì
 pbìrì ǒ, àbadhi-ngbò ràdù ndòtdì atdíídǒ. 15 Ní,
 àbadhi náarà òtsù ndì pbìrì ǒ atdí ale bhà kasu ò.
 Ndi ale náadù kòvì ràrà pbindà àdù nóngù inga
 ò. 16 Kǎránà ndòzè rǒ ndòngù ndì àdù rǒnyana
 itsu-kpǒ nǐ, ndirò kà tò rí atdí dhu mà nábhǔ ale
 náaràná ìì rǒ mbǎ. 17 Ní, kǎpè ndirè nga afína
 ò, ndàdù àtìnà: <Ífe kasutále nyú àbadu tò arí
 kasu nónzi, 'àdù dhu ònyù 'ùlè nǐ gòna mà ròdì,
 madù àmbè òvè dǒ iró àwù nǐ! 18 Ma mí mivà
 madu ma àbadu bhà. Ní ma mítsi àtìnà àbadu
 nǐ: Abá, ma máfǎ dhu òrù-akpà-ònzì, madù dhu
 àfa onzìnú. 19 Ní ma màkǎ nzá kanzi ma tdítǒ
 pbùkù ingba tí. Ítsè madì pbùkù kasutále nzínzì
 ǒ atdí ale màtí.> 20 Ɖró rò, kǎdù ndivà, ndàdu
 ndì àbanà bhà.

Ní àdì kàdì itseta nyú rórò, kà t'ábanà náala
 ka, ndàdù izu nába atdíídǒ kàdǒ. Ní kà t'ábanà
 náakù kà i, ndìtsì ndìbvù kàdǒ, ndàdù kàmbo.
 21 Ní kà t'ídhùnà náadù àtìnà kà nǐ: <Abá, ma
 máfǎ dhu òrù-akpà ònzì, madù dhu àfa onzìnú.
 Ní, ma màkǎ nzá kanzi ma pbùkù ingba tí.>
 22 Pbétù, kà t'ábanà náadù àtìnà pbindà ino nǐ:
 <Nyònzì dhu tsàkàtsàkà nyídyì atdíídǒ àya kanzù
 nyǎfǒ kà-rǒ. Ndirò nyídyì petè nyǎfǒ kǒtsù-kpò
 rǒ, nyǎdù kàyitò núfǒ kà-pfǒ rǒ. 23 Nyìwǔ òyǒyò
 ìkyì-akpǎ-ngba nà nyòdù, àlě ràdù ádrùngbǎ

mùhendù nónzì. ²⁴ Obhó tí, yàrí pbàkà ingba náavè, ní kíkỳè wà. Ndirò kǎwí, ní kàrà wà ndàdu.> Ní, ányìrò rò, abádhí adù ádrùngbá mùhendù nópè ì rònzì.

²⁵ Wò dhu rí ndònzì rò, wò ale bhà ádrùngbá ingba ní'ì inga bvù ndì ndàràrà rǒ. Ní, ányìrò ndì ndàrà ingo rò, íkyèrǒ ndì ndòdì idza-lí'ò ndito tí ndì rórò, kǎri adyi mà, obé màrà tó wògò. ²⁶ Ní kǎnzì àbanà bhà kasutále atdí, ndìvù wò rí ndònzì dhu-tì tsuná. ²⁷ Ní ndì kasutále náadù dhu àdu kà tò ndàti: <Adònu nìrà wà àhu. Ní, ídzì rǒ rò kàrà ingo dhu-okú dǒ rò, àbanu àdù òyǒyò ìkyì-akpǎ-ngba nábhu kodù.> ²⁸ Ní, ádrùngbá ingba náadù àkò, ndàdù ndùvo ìnzì ndotsú tí idza. Kà t'ábanà náadù àhu idza rò, ndàdù kà-afí nópè ndínǎ otsú tí idza. ²⁹ Ní, kǎdù dhu àdu àbanà tò ndàti: <Yà atò-akpá-tsù náarí ndòvì dhu bhěyi, ma marí kasu ònzì indù ino bhěyi. Ndirò, ma màpè nzá mǒbè òtǎnu dònǎ atdíku màtí. Ní, nyi nyapèna nzá ìndrǎ-ngba-tsí dhu mà níbhò mozè, mǒnzì mùhendù nǎ òdhídu màrà! ³⁰ Pbétù, wò pbùkù ingba, funú dhu-tse natdì kóró mǎnyòni ǒ nàrà ingo rò ní ndì, nyi nyàdù òyǒyò ìkyì-akpǎ-ngba nábhu kodù kà tò.> ³¹ Kà t'ábanà náadù àtìrà kà nǎ: <Pbàńgbá, àlě karóko nyi nà bilínganà, ndirò yà kóró fudú rí'ì dhu ní pbùkù átò. ³² Pbétù, dhu àkànà àlě rònzì mùhendù, àlě-idhè ràdù ndìka. Obhó tí, yàrí àvǎvè adònu níkyè wà. Ndirò kǎwí, ní kàrà wà ndì.>>

Nyìkpóna ótdyù kasutále tó mbóli
(Màt 6.24; 1Tì 6.17-19; 1Pé 5.2)

¹ Yèsù adù yàrí dhu náwe átò p̀b̀indà ábhàlì tò: «Atdí ònzítále ní'ì atdí p̀b̀indà kasutále nà. Ndi kasutále k̀l̀i rì'ì k̀óró p̀b̀indà dhu-tsí dǒ ádr̀ungbǎle tí. Ní ka kadù ndi kasutále nóbhù kati, kà rarí p̀b̀indà ádr̀ungbǎle bhà dhu-tsí nínzǎ. ² Ní wòrí ádr̀ungbǎle náanzi ka, ndàdù dhu ìvù tsùnà ndàti: «Ádhu wò ma m̀ará ìr̀inà rǒ dùnú ka k̀únona ró? Ítè pé p̀b̀akà dhu-tsí nódo nyi nyárí tí dhu idù. Ròpè ndì kòmbí, nyí nzí adi tdítǒ p̀b̀akà dhu-tsí dǒ ádr̀ungbǎle tí.» ³ Ní wòrí ale níirè nga afina ò, ndàti: «Ma mí dhu ònzi ìngbǎ dhu bhéyi yà p̀b̀akà ádr̀ungbǎle rí ima nípfǒ p̀b̀indà dhu-tsí t'ódota-kàsù ò rò rò? Tí mongò inga nóbhì? Wòrí tò ma mí'ì ìmbǎ obi nà. Tí mongò dhu núnzi ìndr̀-ǒfǒ? Wòrí ní nyìdu rádù ìwù tí ìwù. ⁴ Íwà ma m̀uni ma m̀onzina dhu, ndínì ìndr̀ ongó tí mako mbéyi firábvù nǎ, mipfǒ ka kí kasù ò rò rò.» ⁵ Nírò ní ndi kápè ndùnzi p̀b̀indà kasù tó ádr̀ungbǎle bhà wánzà nà arí'ì ale atdátǒrà ǒ. Angyi ndì nìtò ale-tsù kívù dhu, ndàti: «Ífe dhu nyi nyí'ì nà p̀b̀akà ádr̀ungbǎle bhà wánzà tí?» Ní wò ale adù dhu àdu kà tò ndàti: ⁶ «Atdí miyà kàtinì akye tó.» Ní wòrí kasutále adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kànì bhàr̀wà. Ádì obvò nyadù ìmbò kumì kàtinì akye tó nándi kà dǒ tsàkàtsàkà.» ⁷ Tdítǒ kívù dhu ngàtsi ale-tsù, ndàti: «Olu ìnyi, p̀b̀ukù ní ife?» Ní wò ale adù dhu àdu ndàti: «Ma mí'ì atdí miyà gònìyà nganù-kpǒ tó nà.» Ní wò kasutále náadù àtìnà kà nì: «Kànì p̀b̀ukù bhàr̀wà. Ándì

àrù kumì.> ⁸ Ní, ádrùngbǎle níilè wò ìmbǎ obhónánga nà p̀b̀indà kasutále atdíídǒ, àbadhi ònzì dhu nyìkpóna ótdyù ale bhěyi dhu-okú d̀ò r̀ò. Obhó tí, yà adzi ǒ ale-nyìkpó nótdyù atdíídǒ nyú. Abádhí náarí nzínzìya ǒ dhu nóbhòlo màgězì nà, ròsè yà awáwù ǒ arúbhi ale d̀onǎ.

⁹ Nírò, ma mátina nyí nǐ: nyùfě olo yà ìmbǎ f̀indá obhónánga nà otu ǒ nyí nyábà ongyéngá nǐ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, dhu ìtsinà ndòtdì r̀ukú nínaganí, i olo náadùya tí ndi nyáko yà dhòdhódhóngà nà nyí nyóngo òko òyá idza ò.

¹⁰ Obhónánga d̀ǒ arí akèkpá dhú-ngba nódo ale, ní ndi rádù ádrùngbǎ dhu nódo átò obhónánga d̀ǒ. Ndirò, ìnzì arí akèkpá dhu nódo obhónánga d̀ǒ ale, ní r̀í nzi àdù ádrùngbǎ dhu mà nódo átò obhónánga d̀ǒ. ¹¹ Nírò, ìnzì nyí nyapé àdù yà f̀ukú arí'ì yà adzi d̀ǒ ongyéngá nódo obhónánga d̀ǒ, ní ádhi ndi idzi ongyéngá-tidò nábhu adùya f̀ukù? ¹² Ndirò ìnzá nyí nyòdo f̀ukú ka kàbhu ngàtsi ale bhà dhu mà mběyi r̀ò, ádhi ndi f̀ukù adùya f̀ukù ongyéngá nyú nábhu?

¹³ Ìnzì atdí kasutále mà rádù óyǒ ádròdrǒ ale-kàsù nónzì atdí kàsùmì ǒ tí. Obhó tí, kà rádù atdí ádrùngbǎle nóndrò, ndàdù ngàtsi nózè. Ndirò ngàtsi nǐ, kà rádù ndàpba atdí r̀ǒ, ndàdù ngàtsi nìdzèlè. Ìnzì nyí nyádù Kàgàwà-kàsù nónzì atdíkpá f̀uràngà-kàsù mànà.»

*Yèsù r̀í dhèdhèrò dhu-tidò núdhě dhu
(Mát 11.12-13; 5.31-32; Mrk 10.11-12)*

¹⁴ P̀b̀àfàrisáyó, abho ì ózè f̀uràngà dhu-okú d̀ò r̀ò, núubhínà Yèsù r̀ànɔna dhu níri r̀ǒ, 'àdù òko 'àmbe ndi dhu núgbo d̀ǒ. ¹⁵ Ní Yèsù adù

àtìna abádhí nǐ: «Nyǐ, nyǐ ní obhónángatále tí arí 'àbhǔ ìndrǔ ròzǔ ì ale. Pbétù, Kàgàwà únì wà afiku ò nyǐ nyírèna dhu. Obhó tí, yà ìndrǔ ròzǔna ádrùngbǎ dhu tí dhu ní ndì Kàgàwà óndrò atdíđ dhu.» ¹⁶ Músà bhà Ƴyátá mà, pbànábí màna tó kàsùmì-tsù náara ìku bàtizò nubhónà Yùwanì rǒ. Ndirò, ròpè ndì ndì Yùwanì bhà kàsùmì ò rò, ka kárúnona ní òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzi Màkǔrù. Ní, ngǎtsi ale náarí obi ònzi fìndà ndínì ndì ndotsú tí ndì idzi ò. ¹⁷ Yà adzi mà, òrù-akpà màna rǎdù ùda ùda isó nyú, pbétù yàrí Ƴyátá ǒ atdí andítá-tútǔngba mà náawíya nǐ.

¹⁸ «Atdí kpatsìbhále mà náapé pbìndà tsìbhále nódhò, ndàdù ngǎtsi tsìbhále nókù, ní ndì ale nónzì wà mànyòni. Ndirò atdí kpatsìbhále mà náapé àdù pbìndà kpatsìbhále ódhò tsìbhále nókù, ní ndì ale ònzì wà mànyòni.»

*Ònzitále mà Làzarù nà tó mbóli
(Zàb 49.17-21; 73.4-5,19; Luk 6.20-21,24-25)*

¹⁹ «Atdí ale ni'ì ònzitále. Ndi ale nóngónà atdíđ úya ǒrú odziya nà mberù núfò. Bilinganà kǒngónà àdi dhèdhe ǒ tí, ndàdù ídzi ònyù-tidò kèlé nónyù dǒ. ²⁰ Ndirò, Làzarù tí kátina ale ni'ì nǎkùtále. Ka ni'ì otú ípbà ngbóna kóró ale. Ní, kǒngónà àyi wò ònzitále bhà idza-lí. ²¹ Kǒngónà àdù ndòzè ndòngù ndì ònzitále rǐ dhu ònyu dòná rò mizà dǒ rò rí 'àwà obvò ònyù-ú'ú-nzo nǐ. Ndirò itsè nóngónà àdù iwu, 'àmbe kà rǒ otú dǒnga nútta dǒ. ²² Ní atdíku wòrí nǎkùtále náavè, Kàgàwà bhà màlàyíkà rǎdù afina nódyì,

'òwù nà òrù-akpà ò, Àbràhamù-ti'ò. Ngätsi idho ò, wò ònzitále náadù òvè átò, kadú òtdùna. ²³ Ní òve-bvù, àzèmbè ndì ndí àpbè nába abho nyú rórò, wò ònzitále náangbe dóna, ndàndà nga, ndàdù Àbràhamù nála itse rò, Làzarù àdi tiná ró. ²⁴ Ní wò ònzitále náafà ndì ndàti: <Àbadu Àbràhamù, ábà izu dùdú! Áví Làzarù ròdù òtsúna-kpò-dò idha ò, ndàdù irà nà idàdu-dò ma midú tí nǎ. Obhó tí, ma mí'ì ábhò àpbè nyú ò yàrí kàzu ò.> ²⁵ Pbéù Àbràhamù adù àtìna kà nǎ: <Pbànǎgbá, írè pé dhu: nyi nyábà ábhò ídzìnga nyú pbùkù ípìrǒnga ò, pbéù Làzarù í'ì àpbè ò pbìndà ípìrǒnga ò. Ní kòmbí Làzarù rǎ'ì ídzìnga ò, ndirò nyi nyí'ì àpbè ò. ²⁶ Ndirò ròsè kóró dhu dònǎ, àlè-nzínzì ò nyí mànà rǎ'ì dhu ní ádzì ibhu-akpà. Ní àzú dhená rò ìndrù rǎda tikù ò nǎ fangà rǎ'ì ìmbǎ, ndirò tikù ònǎ rò màtí ìndrù rǎda tika ò nǎ fangà rǎ'ì ìmbǎ átò.> ²⁷ Wò ònzitále adù àtìna tdítǎ: <Ma mìtdè nyi atdíǎ àbadú. Áví Làzarù rǎrà àba bhà pbanga ò. ²⁸ Obhó tí, ma mí'ì ìnè ìmbò adódu nà. Ní, dhu àkǎ Làzarù rǎrà dhu òvò abádhí tò ngàmbì bhèyi, akye abádhí nóowuya ìwu átò yàrí àpbè tò ngari ò nǎ.> ²⁹ Ní Àbràhamù adù dhu àdu kà tò, ndàti: <Músà mà pbànábí mànà náandí dhu rǎ'ì ìnè àwú. Ní ì adónu àkǎ ì rǎrì ì Andítá rǎnǒna dhu!> ³⁰ Tdítdǎ wò ònzitále adù àtìna: <Ínzá wò dhu àkǎ wò dhu bhèyi, àbadu Àbràhamù. òve-bvù rò ndì nìngbè atdí ale nyú náapè àrà dhu òvò abádhí tò, ní abádhí rǎdù 'ùgèrè ùgèrè, 'ùbhà fiyó nzére mǎtso.> ³¹ Pbéù Àbràhamù adù àtìna àbadhi nǎ: <Ínzì abádhí náapè Músà mà, pbànábí mànà

rǎnɔna dhu níri, ní abádhí rǐ nzǐ ibhu ò rò ndì níngbè ale rǎnɔna dhu mà níri.»»

17

Ìndrǔ àbhɛ rádè ròtsù nzérenɔna ò dhu

(Màt 18.6-9,21-22; Mrk 9.22-28,42; 1Kò 8.9-13; 10.32)

¹ Yèsù ati pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ìndrǔ rǎdi ìmbǎ ndì'ì ndàbhǔ rí ndòtsù nzérenɔna ò dhu nà dhu rǐ'ì odú nyú. Pbétù ɔdhìnà nábhǔ rí ròtsù nzérenɔna ò ale rǐ'ì àpbè ǒ. ² Dhu òfò nga mběyi nyú, kosò ádrùngbǎ odu-ba ndi ale-tú, kadù ndi ale nídò ádrùngbǎ rèrù ò, kǐ'ì kàrí nzónzo nzínzi ǒ atdí ngbángba mà nábhǔ rí ròtsù nzérenɔna ò ale tí rò. ³ Nírò, nyòdo nyǐ mběyi nyǐ-tírò!

Dhu t'úbàta

(Màt 18.15,21-22)

Ɔdhìnɛ náapé dhu àfǎ ɔnzínú, ní dhu àkǎ nyovò kàbhà afátá kà tò. Kǎpé ndùgèrè ndùbhà pbìndà nzérenɔna, ní dhu àkǎ nyabà dhu kà tò. ⁴ Ndirò kǎpé dhu àfǎ ɔnzínú àrùbhù-gùna atdí adyi ǒ, ndàdù ndàdu àrùbhù-gùna ndirà àtìnà nyi nǐ: «Ma mùgèrè wà ma mubhà pbàkà nzérenɔna mǎtsò.» Ní dhu àkǎ nyarà dhu ùbà rǒ kà tò.»

Yèsù rǐ dhu núdhě pbìndà ábhàlǐ tò a'uta dǒ dhu

(Màt 17.19-20)

⁵ Wò dhu-dzidǒ, pbìndà uvitatále náadù àtìnà Ádrùngbǎle Yèsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, ítrǒ fàkà a'uta.» ⁶ Ní Ádrùngbǎle Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Fùkú a'uta ní'íná gukyè

hàràdali tí kátina itsu-kpǒ bvǔ màtí, ní nyǐ nyàm̀bènà àtina yàrí itsu nǐ: «fngbè nyi ivénu mànà, nyarà nyodì ádrùngbǎ r̀̀r̀̀r̀̀ ò», ní kàm̀bènà àdù tsùkù dhu níri ìri.»

Yèsù rǐ dhu núdhě yà f̀̀ndà ka kàvi dhu kèlě ǹ̀nzì kasutále dǒ dhu

⁷ «Ádhi pbá ale nzínziku ǒ ndi, yà inga bvù rò ríngo, ngǎtsi nǐ támà ndì ndùndà i rò ríngo pbìndà kasutále nǐ rádù àtìna: «f̀̀rà tsakàtsakà, ònyù nyi nyonyu tí!» ⁸ Pbétù kà tí nzì àdù àtìna kà nǐ: «Óyè ònyù idù. Ndirò nyádù nyufó nyi mběyi, nyadù ònyù níbhò idù. Dhu ma m̀nyù madù dhu òmvù dhu-dzidǒ ní ndi, nyi nyadùna dhu ònyù, nyadù dhu òmvù átò.» ⁹ Wò ádrùngbǎle t'ádù òtsò àbhu àbhǔ ndi pbìndà kasutále tò yà kà tò ndì ndàvinà dhu k̀nzì dhu-okù dǒ rò? ¹⁰ Ní ndi dhu bhěyi tí, nyǐ nyú mà átò, nyǐ nyapé yà f̀̀kù ka kàvinà dhu ònzi kóró, ní nyǐ nyàkǎ nyǎti: «Mǎ ní ìmbǎ tǐya nà kasutále, mǎ m̀nzì yà àkǎ àkànà m̀nzì f̀̀kà kasu kèlě.»»

*Yèsù rǐ idrè kíkítále nígǔ dhu
(Màt 8.2-4; Luk 5.12-14)*

¹¹ Yèrùsàlemà tó kigò ò ndì ndàrà rórò, Yèsù núudà Sàmàriyà tó pbìri mà Gàlilayà tó pbìri mànà nzínzi ǒ ifo òna nǎ. ¹² Ní atdí pbanga ò kà r̀̀tsù ró, idrè kíkítále náatù ì kà mànà. Ní, itseta ì ikò rórò, ¹³ abádhí apè 'ùkù, 'àmbe àtìna dǒ: «Yèsù, M̀limǒ, ábà izu d̀̀kà!» ¹⁴ Ní, abádhí ndì ndàla rò, Yèsù ati abádhí nǐ: «Nyòwu nyìtè nyǐ pbàkùhání tò.» Ní ányì ì ówu rórò, abádhí náala ì iwà ì ùgu ró. ¹⁵ Ní abádhí nzínzi ǒ atdí ale

nítidègu ndì ndògù dhu nálǎ, náadù ndì owùna-lú, Kàgàwà nífù ndì ndí orú tǔna nyú nà rórò. ¹⁶ Ní, kítsi ndìbvú Yèsù-pfò rǒ, ndàpǎ nyina adzikpa nyú rǒ, ndàdù òtsò nábhɛ Yèsù tò. Wò ndì ale ní'ì Sàmàriyà tó pbìrì ǒ ale. ¹⁷ Ní, Yèsù ivú dhu ndàtì: «Ní'ì tí obhó idrè ale i ùgǔ ùgu kóró? Ní àrùgyèdí ngǔkpà ale rǐ'ì àdhà? ¹⁸ Tí yà vurò pbìrì ǒ atdí ale kèlě ndì ndì nàdu ndìrà Kàgàwà nífù?» ¹⁹ Tdítdǒ kǎdù àtìna wò ndì ale nǐ: «Ívǎ nyì, nyadù àrà. Íwà pbùkù a'uta nígǔ nyì.»

Kàgàwà bhà idzi-dhò indù ndì dhu nítè rí dhu (Màt 24.23-42)

²⁰ Pbàfàrisáyó nívù Kàgàwà rǐ idzi nónyu ìndrǔ dǒ òná idhɔ Yèsù-tsù rò, kǎdù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Kàgàwà rǐ idzi nónyu ìndrǔ dǒ òná idhɔ rǐ nzǐ ìrà ale-nyìkpó nǐ kǎdù àlanà ófò ǒ. ²¹ Ka kǐ nzǐ àdù àtìna: <Nyàndà, kà rǐ'ì iró!> Ndirò ngǎtsi nǐ: <Kà rǐ'ì ndoró!> Obhó tí, òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ní rǐ'ì inè nzínzìkù ǒ.»

²² Tdítdǒ Yèsù adù àtìna ábhàlǐ nǐ: «Ídhɔ níí'íya inè yà Ìndrǔ t'ídhùnà bhà idhɔ nózè nyǐ nyí nyǎla atdí màtí òná, pbétù nyǐ nyadùya nzǐ kàla. ²³ Ka kowuya àtìna rǒ nyǐ nǐ: <Kà rǐ'ì ndálù!> ngǎtsi nǐ: <Kà rǐ'ì iró!> Ní, àpé nyòwuya òwu rǒ ànyì, ndirò àpé nyòwuya òtse rǒ ànyì. ²⁴ Obhó tí, àdhàdhì ɔvɔ náaràmbìlì òrù-akpà-nyǐ rǒ, atdídhená adzi-igì ònǎ rò, ndùdà ngǎtsi adzi-igì ò dhu bhěyi, Ìndrǔ t'ídhùnà bhà idhɔ ǒ dhu níí'íya ndì dhu bhěyi tí. ²⁵ Pbéttù, dhu àkǎ pé kà ràbà àpbè abhɔ nyú angyi, ndirò yà

indo arí'ì ale ràdù kòdhò. ²⁶ Nwà bhà kàsùmì ǒ ndì nanzì dhu-tìdò nòonziya ndì ndi dhu bhěyi tí Ìndrù t'ídhùnà bhà idhò ǒ. ²⁷ Ndi kàsùmì ǒ, ìndrù nòongónà 'ònyè, 'àdù 'òmvè. Abádhí ongónà 'èmba, 'àdù fíyó nzónzo nábhà rùmbǎ ì, ràrà àhù Nwà ròtsù sàfinà ò òná idhò ò. Wò dhu-dzidǒ ní ndi, ádrùngbǎ igye níikó, idha ràdù yà adzi dǒ kóró dhu-tsí àmbili, ndàdù ìndrù-tse nótì kóró. ²⁸ Ndirò kǒnziya ndì átò, yà Lotì bhà kàsùmì ǒ ndì nanzì dhu bhěyi. Ndi kàsùmì ǒ, ìndrù nòongónà 'ònyè, 'àdù 'òmvè. Abádhí ongónà odhíya-fó dhu núdzi, 'àdù òwu foyá dhu núbho rǒ odhíya rùdzí átò. Abádhí ongónà itse núzo inga ǒ, 'àdù òwu idza nùsì rǒ. ²⁹ Pbétù Lotì àhù Sòdomò tó kigò ǒ rò nínganí, Kàgàwà náabhù òrù rórù odu tó kàzà rìpbà ndì òrù-akpà ò rò, ròtdì Sòdomò ǒ bhà-tse kóró. ³⁰ Ní, dhu nòonziya ndì ndi dhu bhěyi tí Ìndrù t'ídhùnà rí ndàvì ìndrù tò nínganí.

³¹ Ndi nínganí, pbìndà idza dò ka kóbhòlò okota tò ngari ò ndì nòtù ale, pbìndà dhu-tsí ràdù ì'ì idza, náakáya nzì ndifò, ndàhù ì dhu-tsí nùgù. Ndi dhu bhěyi tí, inga bvè ndì nòtù ale náakáya nzì ndàdu ndì ibha. ³² Nyìrè pé Lotì-ve rǒ ndì nanzì dhu. ³³ Pbìndà ípìrǒnga nòzè ndìgù ale níwíya ka. Pbétù pbìndà ípìrǒnga níwí rí ale náadùya kòdò òdò. ³⁴ Ma mí kùnò fùkù, ndì iku ǒ, óyǒ rò ì nòtù atdí ara dǒ ale nzínzi ǒ rò ka kowuya atdí ale nódýì rǒ, kadù ngàtsi ale núbhà. ³⁵ Jyǒ rò rí dhu ò'ù atdíkpá odu dǒ ró ì nòtù vèbhále nzínzi ǒ rò, ka kowuya atdí nódýì rǒ, kadù ngàtsi núbhà. ³⁶ [Jyǒ rò ì nòtù

inga-bvǔ kpabhále nzínzì ǒ rò, ka kowuya atdí ale nódyì rǒ, kadù ngǎtsi ale núbhà.»] ³⁷ Ní Yěsù bhà ábhàlǐ náadù dhu ìvu kà-tsǔ 'àti: «Wòrí dhu ɔnziya ndì àdhà Ádrùngbǎlé?» Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Abvo rǐ'ì róngà ní ndì pbàsègè núunduya ì nǐ.»

18

Abvo-àyi mà, anya t'ítàtá t'ále mànà tó mbóli

¹ Yěsù awe atdí mbóli pbìndà ábhàlǐ tò, ndíní itè tí dhu abádhí rǎkǎ 'òngò 'ítsò bìlǐngà nǐnzǐ ì í ìngyě rórò. ² Kǎti: «Atdí kigò ǒ, anya t'ítàtá tó atdí ale ní'ì ìnè. Ndi ale ní'ì ìnzǐ arí Kàgàwà ɔdò nónzi, ndirò ìnzǐ arí atdí ale mà nífǔ ale. ³ Ndirò, ndi kigò ǒ, atdí abvo-àyi ní'ì ìnè átò. Ní ndi abvo-àyi ongónà ìrà anya t'ítàtá t'ále-ti'ò, ndàdù ndìtsò kà-rǒ, ndàti: «*Ἔνο ἀνυῶκα πᾶκα ἀνυατάλε μὰνὰ.*» ⁴ Ní ábhǒ idhò nyú tí, wò anya t'ítàtá t'ále náazè nzá ndùnò ndi anya. Nírò ní ndi atdíku kířè nga, ndàti: «Ma mí mbǎ ìnzǐ ma marí Kàgàwà ɔdò nónzi dhu màtí, ndirò ìnzǐ ma marí atdí ale mà nífǔ dhu màtí, ⁵ ní, bílǐ kǎrí tsìdu àvǎ dhu-okú dò rò, dhu àkǎ wà múnò abádhí-ànyǎ pbìndà anyatále mànà, akye kóngóna ìrà dùdu-ǒnga ùkpà nǐ.»» ⁶ Ádrùngbǎle Yěsù adù àtìnà tdítǒ: «Nyìri pé wò ìmbǎ obhóngà nà anya t'ítàtá t'ále núuno dhu! ⁷ Ní, Kàgàwà tí nzǐ àdù yà adyíbhengá nga mà, kùbhingá nga mànà ǒ arí 'ítsò róná fǐndà ndì ndavò ale rǒ dhu nútsè? Kà tí àdù ìnè ìnè abádhí rǒ? ⁸ Ma màtina nyǐ nǐ: kà rǎràdù abádhí-rǒ dhu nútsè tsàkàtsàkà nyú.

Pbétù, Ìndrù t'ídhùnà ríngò nínnganí, kòtúya tí tdù a'uta nà ale yà adzi dǒ?»

Mùfàrìsayò mà pàratà tó ndombè mànà tó mbóli

(Mbà 28.13; 30.12-13; Yàk 4.6,9; 1Pé 5.5-6)

⁹ Tdítdǒ, Yēsù awe yàrí mbóli yà obhónángatále tí arí 'òzù, 'àdù ngǔkpà ale-gàyà nónzì ale tò. ¹⁰ Kǎti: «Óyǒ ale náatsù Kàgàwà bhà idza, ndínǎ 'ítsò tí ì. Atdí abádhí nzínzì ǒ ale ní'ì Mùfàrìsayò, ndirò ngǎtsi ale ní'ì pàratà tó ndombè. ¹¹ Ní, Mùfàrìsayò níidè, ndàmbe ndìtsò dǒ afína ò, ndàti: <Ɔo Kàgàwǎ, ma màbhɯ òtsò nyú indù, ìmbá ma marí'ì ngǔkpà ale-tsí bhěyi nídhunǎ. I ale ní kǎkà ogbo ònzi arí ale, kǎkà ìnzǎ ní obhónángatále, ndirò kǎkà m̀nỳò̀nì ònzi arí ale. Ndirò ma ní nzǎ pàratà tó yàrí ndombè bhěyi ale. ¹² Ma marí ònyù t'ónyuta-tsù nǔtsi ɔyɔ-gùna atdí yengè rǒ. Ndirò ma marí pbàkà kóró ongyéngá tó atdíngá idrè dǒ núbhǒ perè tí indù.> ¹³ Pbétù, wò pàratà tó ndombè níidè itseta, ìnzǎ ndòzè ndàngbe dóna, ndàndà ɔrù nga mà. Pbétù, kǎdì ndàmbe odrùna-do nùpbì dǒ izɯ nà, ndàdù àmbe àtìnà dǒ: <Ɔo Kàgàwǎ, ábà izɯ dùdú, ima nzérengatále tírò.> ¹⁴ Ma mátina nyǎ ní: wòrí pàratà tó ndombè náadù ndì pbìndà iwà Kàgàwà nózù ndì ídzì ale tí rórò. Obhó tí, ndìdzǎ rí ndìtírò ɔrú ale ní ka kifoya obvò. Ndirò, ndìfǒ rí obvò ndìtírò ale ní ka kidzíya ɔrú.»

Yēsù rǎ nìní nzónzo násǒ dhu

(Màt 18.1-4; 19.13-15; Mrk 10.13-16)

¹⁵ Ìndrũ nòowúnà ìwu rǒ ìba-tsùnǎ nzónzo nà Yēsù-tí'ò, ndíní kǔlì tí ɔtsúna dòyá. Pbéù, wò dhu ì àla rò, ábhàlǐ adù òrù òrù tí ì ale dǒ. ¹⁶ Ní Yēsù adù ì nzónzo nónzì kiwũ nà tina ò, ndàdù àtìna p̀b̀ìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyùbhà nzónzo rìwũ tidu ò, ìnzǐ nyàtò tsùya. Obhó tí, Kàgàwà bhà idzi ní abádhí bhěyi ì núlì ale tó. ¹⁷ Ma mí obhó dhu núno fùkù: ìnzǐ rí Kàgàwà bhà idzi nákwǎ ákě ngbángba bhěyi ale, nòotsúya nǐ akekpa màtí kà ò.»

*Yēsù mà rǒte ònzitále nà dhu
(Màt 19.16-30; Mrk 10.17-31)*

¹⁸ Atdí ádr̀ngb̀ale níivú dhu Yēsù-tsũ, ndàti: «Ídzì màlimò, ádhu ndì àkǎ àkǎ m̀onzi, ndíní ma mabá tí dhòdhòdhóngà tó ípìr̀ngà?» ¹⁹ Ní Yēsù adù dhu ìvu kà-tsũ ndàti: «Ádhu nyi nyí ma ànzi ídzì ale tí nǐ? Ìmbǎ ídzì ale rǐ'ì atdí màtí. Kàgàwà kèlě atdíró ní ndì ídzì ale. ²⁰ Nyi nyúni wà Úyátá: «Dhu àkǎ nzá nyonzi m̀nyoǹni, dhu àkǎ nzá nyohò abvo, dhu àkǎ nzá nyonzi ogbo, dhu àkǎ nzá nyunò tìtò ɔdh̀nũ dǒ. Ndirò, dhu àkǎ nyifũ àbanũ mà íyanũ nà.» ²¹ Ní wò ale náadù dhu àdu Yēsù tò ndàti: «Ma mífũ kǒkòrí Úyátá kóró, ròpè ndì idú ngbángba ò rò.» ²² Ní wò dhu ndì ndìr̀i rò, Yēsù adù àtìna kà nǐ: «Atdí dhu ní ndì ndì nùbhà tdítǒ indù: dhu àkǎ nyudzí funú arí'ì dhu kóró, nyadù kà ò rò nyi nyòngyè f̀rangà núndò nǎkùtále tò, ní nyi nyádù ì'ì ònzi nà òrù-akpa ò. Wò dhu-dzidò, nyádù nyira, nyadù owùdu núngu.» ²³ Ní wò dhu ndì ndìr̀i rò, izu núuka ka atdíǒ, abho ndì ndónzì dhu-okú dò rò. ²⁴ Yēsù níitdègu izu náka ka atdíǒ dhu nálǎ,

náadù àtìná kà nǐ: «Ònzì t'ále ròtsù Kàgàwà bhà idzi ò dhu rǐ'ì ɔbì nyú tí. ²⁵ Obhó tí, dhu rǐ'ì isó nyú ngàmiyà ròtsù ndùdà sindanì-bhu ònǎ, ròsè ònzítále ròtsù Kàgàwà bhà idzi ò dhu dònǎ.» ²⁶ Ní, wò Yěsù rǎnɔna dhu nìrì ale níivú dhu kà-tsǔ, 'àtì: «Olu, ádhi nyú ndi ògù rádù ògù?» ²⁷ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Ìndrǔ-lèmà nǒnzì dhu rǐ nǐ àdù Kàgàwà-lèmà nǒnzì.» ²⁸ Nírò ní ndi Péterù adù àtìná Yěsù nǐ: «Kànǐ, má múbhà fóká dhu, mádù owùnɔ núngɔ.» ²⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Ma mí obhó dhu núno fǔkù: Ìndrǔ náapé pbìndà idza mà, pbìndà ingba-tsánà mà, adóna mà, àbanà mà, íyànà mà, pbìndà inzo màná núbha òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi-okú dò rò, ³⁰ ní, yà kòmbí rǐ'ì kàsɔmì ǒ, kà rǐ dhu nábà abho nyú ròsè. Ndirò, olù rǐrà kàsɔmì ǒ, kǎdùya dhòdhòdhóngà tó ípìrǒngà nábà.»

Yěsù rǐ ndì ndóvè kòtdù ndì, ndàdù ndìngbè dhu nǒvo dhu

(Màt 20.17-19; Mrk 10.32-34; Luk 9.22,44-45)

³¹ Yěsù núugu pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhǎlǐ tina ò, ndàdù àtìná nǐ: «Kànǐ àlě kúpo Yèrùsàlemà. Ní kóró dhu, yà pbànábí náandí Ìndrǔ t'ídhùnà dǒ, ní rǎkǎ ányì. ³² Obhó tí, ka kí àbadhi nípfǒ, kabhu yà ìnzì ní Pbàyàhúdífó. Ndirò ka kí kùgbǒ kadù àvu róná, kadù iso núso kà dò. ³³ Ndirò, asé nǐ ka kùvì ka dhu-dzidǒ, ka kadùya kòhò, kadù òtdùnà. Ní ìbhu idho dzidǒ, kǎdùya ndìngbè.» ³⁴ Pbétù wò Yěsù ànò dhu

náadè nzá abádhí-dò nálɔ akekpá màtí. Ndi ɔte-tì náarù ndì òru tí abádhí rǒ, ìnzì abádhí ràdù àdhu dǒ màtí Yèsù rǒte dhu núnì.

*Yèsù rǐ atdí ndùmùndúmú nígǔ Yèrikò dhu
(Màt 20.29-34; Mrk 10.46-52)*

³⁵ Yèsù níitdègu Yèrikò tó kígò níndù, ní kǎtù atdí ndùmùndúmú otu-igì dǒ àdi, ndàmbe dhu núnzi dǒ ìndrǔ-fó ró. ³⁶ Ní, wò ndùmùndúmú níri ihé-yà rǔda dhu, ndàdù dhu ìvu, àdhu mà rǐ ndònzì dhu ndì ndùnì tí. ³⁷ Ní ka kǎdù dhu ɔvò kà tǒ kati: Yèsù, Nàzàreti ǒ ale rǎrǐ wò rǔda. ³⁸ Ní kǎkù, ndàti: «Yèsù, Dàwudì nǎngbá, ábà izɔ dùdú!» ³⁹ Ní yà angyi òkò 'àmbe òwu dǒ ale náarù kà dǒ, àdù kàvi rìnè. Pbétù kǎdù òkù tdítǒ àrǐ nyú tí, ndàti: «Dàwudì nǎngbá, ábà izɔ dùdú!» ⁴⁰ Ní Yèsù adù ide ndàdù kàvi kiwǔ nà tina ò. Ní, ìkyèrǒ kìrà àhɔ tiná rò, Yèsù ivú dhu kà-tsǔ ndàti: ⁴¹ «Ádhu nyi nyòzè mǎnzì indù?» Ní kǎdù dhu àdu ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mòzè mala nga.» ⁴² Ní Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Álǎ nà inga! Ìwà pbùkù a'uta nígǔ nyi!» ⁴³ Ní ànyìrǒ rò tí, wò ndùmùndúmú-nyìkpó náadù ndòpè ndàla nga, àbadhi ràdù àrà Yèsù-owù ǒ, Kàgàwà-ɔvò nílè ndì ndí rórò. Ndirò kóró ale, wò ndì nònzì dhu nàla, náadù Kàgàwà-ɔvò nílè átò.

19

*Zàkayò rǐ Yèsù nózè ndàla dhu
(Luk 5.32)*

¹ Yèrikò tó kígò ò ndì ndòtsù rò, Yèsù náadi ndàmbe ɔda dǒ ndi kígò òna nǎ. ² Ní atdí ale Zàkayò tí kátina ní'ì ìnè ànyì. Ndi Zàkayò ní'ì

pàratà tó pbàndómbé dǒ ádrùngbǎle, ndirò ka ni'ì ònzítále. ³ Ní kǎzè ndàla Yèsù rǎrǎ àdhi. Pbétù, kà rǎ Yèsù nálǎ ihé-yà nzínzì ǒ dhu ní'ì odú, ídǒ ndì ndí'ì dhu-okú dǒ rò. ⁴ Ní kǎkù angyi, ndàdù ùpo mùkuyù tí kátina itsu dǒ, ndínì ndì ndala tí Yèsù, ányìrǒ kà rǎda dhu-okú dǒ rò. ⁵ Ní, Yèsù níitdègu ìrà àhù ányìrǒ, ní kǎndà orù nga, ndàdù àtìna Zàkayò nǎ: «Zàkayǒ, ífo tsàkàtsàkà. Indo dhu àkǎ mǒdhò pbùkù idzá.» ⁶ Ní Zàkayò adù ífo tsàkàtsàkà, ndàdù kǎkò dhèdhe nyú nà. ⁷ Ní wò dhu nàla kóró ale náanù afíya ò, 'àmbe àtìna dǒ: «Kàrà òdhò nzérenгатále bhà nyú!» ⁸ Pbétù Zàkayò níivà ndì ndidè, ndàdù àtìna Ádrùngbǎle Yèsù nǎ: «Ádrùngbǎlé, kǎnǎ ma màbhù pbàkà ongyéngá tó atdínga óyǒ dǒ nǎkùtále tò. Ndirò dhu í'ina gukyè ìndrù bhà dhu ma makò títò dǒ dhu tí, ní ma mí ndì dhu nádù ìfo-rà-dǒ ndì ale tò.» ⁹ Ní Yèsù adù àtìna kà nǎ: «Indo ògù nírà wà àhù àzú-dzá, yàrí ale ní Àbràhamù t'ídhùnà átò nídhunǎ. ¹⁰ Obhó tí, Ìndrù t'ídhùnà írà ùwùwí ale nónè, ndínì ndadù tí ìgunà.»

Idrè fùrangà tó mbóli

(Màt 25.14-30)

¹¹ Yà ndì ndúnona dhu ìri rí ale tò, Yèsù adù yàrí mbóli náwe tdítǒ. Obhó tí, yà íkyèrǒ Yèsù rǎ'ì Yèrùsàlemà tó kigò ò ndì ndotsú tí dhu-okú dǒ rò, ìndrù náambénà ìnga níre dǒ afíya ò, kòmbí nga rǎrǎ ndì òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi rǎ ndòpè nǎ. ¹² Ní kǎti: «Atdí ale ní'ì kamà-tidò. Ní ndì ale níivà ndì fíyó pbìrì ǒ rò, ndàrà itse nyú vurò pbìrì ò, ndínì ka kudo

tí ndì ádrùngbǎ kamà tí, ndi dhu-dzidǒ, ndàdù ìngo fíyó pbìrì ò. ¹³ Ní, kǔnzi idrè ale pbìndà kasutále nzínzi ǒ rò, ndàbhɛ idrè fùrangà* foyá. Ndirò, kǎdù dhu ùya abádhí tò, ndàti: <Nyònzì mùtùruzì wò fùrangà dǒ, ràrà àhɛ ma míngo dhu ò.> ¹⁴ Pbétù, kà mà tó pbìrì ǒ ale náandrò ka atdíđǒ. Ní abádhí adù ìndrù òvì ròwù kòwù ǒ, ròwù àtìná: <Mǎ mòzè nzá wò ale rònyù idzi dòká.> ¹⁵ Ní, ádrùngbǎ kamà tí ka kúdo ndì dhu-dzidǒ, ndì ndìngò fíyó pbìrì ò rò, kǎvì kúnzi kǒkò fùrangà ndì ndùndò foyá pbìndà kasutále, ndìní ndì ndùni tí ìngbǎ dhu bhèyi màtí abádhí nónzì kasu ndì fùrangà nǐ dhu. ¹⁶ Ní, wemberè tó ale níira, ndàti kà nǐ: <Ádrùngbǎlé, pbùkù fùrangà nísé ndì atdí kumì fùrangà nǐ.> ¹⁷ Ní ádrùngbǎle adù àtìná kà nǐ: <Ídzi dhu ní wò! Nyi ní ídzi kasutále. Nyi nyódò yà fanú ma mabhù ákèkpá dhù-ngba nyú mbèyi. Ní ndi dhu-okú dò rò, ma mí nyílì nyadi ádrùngbǎle tí idrè kigò dǒ.> ¹⁸ Oyo rí kisé kasutále níira ndàdù àtìná: <Ádrùngbǎlé, pbùkù fùrangà nísé ndì imbò fùrangà nǐ.> ¹⁹ Ní ádrùngbǎle adù àtìná kà nǐ: <Inyi nyú mà átò, nyi nyádi imbò kigò dǒ ádrùngbǎle tí.> ²⁰ Ngǎtsi kasutále níira, ndàdù àtìná: <Ádrùngbǎle, kànǐ pbùkù fùrangà. Ma makporò ka mberù ò, madù òrùnà. ²¹ Obhó tí, ma marúbhi òdònhɛ nónzì rǒ, inyi ní atdíđǒ arórù ale nídhunǐ. Nyi nyárí dhu ìdyi inzá nyi nyílì dhu ró, ndirò nyi nyárí ònyù ògu inzá nyi nyazò dhu ró.> ²² Ní ádrùngbǎle adù àtìná kà nǐ: <Ma mí anya òtdì dùnú tsànhɛ-

* **19:13** 19.13 Ndi fùrangà-bvu ní'ì ikyi-akpà òdzi rádù fùrangà-bvu.

bvu rǒ. Inyi ní nzére kasutále. Nyi nyuni wà dhu ma rarí òrù arórù ale, ma rarí dhu ìdyi inzà ma mìli dhu ró, ndirò ma rarí ònyù ògu inzà ma mazò dhu ró. ²³ Nírò, ádhu inzà nyi nyadù àrà idú fùrangà níli bǎkì ò nǐ, ndínǐ ma mírà àhu nínganí, ma madùya tí àkonà iwà dóná nídò rórò?» ²⁴ Wò dhu-dzidò, kǎdù àtìná ànyìrò ì'ì ale nǐ: «Nyàkò wò kà-fó rí'ì fùrangà, nyǎdù àbhùnà yà idre rí'ì kà nà ale tò.» ²⁵ Ní i ale adù àtìná kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, kà rí'ì inè idrè fùrangà nyú nà.» ²⁶ Ma mátìna nyǐ nǐ, ka kabhùya dhu inè dhu rí'ì foná ale tò. Pbétù yà ìmbǎ rí'ì dhu nà ale-fó rò, ka kakòya yà kà-fó rí'ì dhu mà. ²⁷ Ndirò nyiwù pé yà inzà ma nazè mɔnyù idzi dòyá pbàkà òmvù-tsí nà iró, nyǎdù àzènà onzìdú rò.»

Yēsù rǎrà Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

(Zàk 9.9; Mát 21.1-11; Mrk 11.1-11; Yùw 12.12-19)

²⁸ Wò dhu bhěyi ndì ndòtè dhu-dzidò, Yēsù adù ùda ndàdi angyi ihé-yà tò, ndàdù ùpo ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ²⁹ Ní kítdegù Bètèfagè mà Bètànìyà màná tó pbanga níndù, Mizèyìtunì tó pbìrì inǎ rò, ní kǎvì óyò ale pbìndà ábhàlǐ nzínzì ò rò ròwù angyi, ³⁰ ndàdù àtìná nǐ: «Nyòwu wò angyi rí'ì pbanga ò. Ní, ànyì nyǐ nyówu ùvò rò, nyǐ nyí inzà atdí ale mà nǎpè ùbhi dóná angyi kayinò-ngba nótù òsò ka kòsò ró. Ní nyǎdù nyǎnga ka, nyǎdù iwu nà iró. ³¹ Ndirò atdí ale mà níivúna gukyè dhu tsùkú ndàti: «Ádhu nyǐ nyí kùngǎ nǐ?» Ní nyǐ nyadùna dhu àdu kà tò nyǎti ádrùngbǎle rarí'ì kǎtdyú nà.» ³² Ní kǒkò

Yěsù òvì ale náawù, 'àdù kóró dhu-tsí nótù yà Yěsù núnònà fíyò dhu bhěyi tí. ³³ Ní abádhí rí kayinǒ-ngba núngǎ rò ní ndì, ndì kayinǒ-ngba-abádhí níivú dhu abádhí-tsǔ, 'àti: «Ádhu nyí nyí kayinǒ-ngba núngǎ ní?» ³⁴ Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Ádrùngbǎle rǐ'ì kǎtdyú nà.» ³⁵ Abádhí náadù òwu wòrí kayinǒ-ngba nà Yěsù-ti'ò, 'àdù ròyá ɔrú mùdzarè núwà, 'ùhu dóná, 'àdù Yěsù àbhù rùpò ndàdi ndì kayinǒ-ngba dǔ. ³⁶ Ní yà Yěsù rǎrà angyi dhu bhěyi, ìndrù nóowúnà ròyá mùdzarè núwà rǔ, 'ùhu otu ǔ. ³⁷ Ní Yěsù itdègu Yèrùsàlemà tó kigò níndù, yà Mìzèyitunì tó pbirì dò rò ráwù otu ǔ, ní kǔwu ǔ ríwu ábhàlǐ tó ihé-yà náadù 'òpè 'ilè Kàgàwà ɔrú túya nyú nà, yà Yěsù rǔnzina kóró wíwí ì àla dhu-okú dò rò. ³⁸ Abádhí ambénà àtìna dǔ:

«Asota náká yà Ádrùngbǎle Kàgàwà-ɔvò rǔ rǐrà ádrùngbǎ kamà nà.

Màrùngà àká ndì'ì òrù-akpà ò,

ndirò, ilèta náká ndì'ì òrù-akpà ǔ ɔrú ngari ò*.»

³⁹ Ní ihé-yà nzínzì ǔ ì'ì ngúfe Pbàfàrisáyó náati Yěsù ní: «Màlimò, ísò pbùkù ábhàlǐ rìnè.» ⁴⁰ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ma mátina nyí ní: abádhí níinèna gukyè, ní odu rí ndì ùkú.»

Yěsù rǔdzi Yèrùsàlemà tó kigò dǔ dhu

⁴¹ Yěsù itdègu irà àhù íkyèrǔ Yèrùsàlemà tó kigò tí ndàdù kàla, ní kǎpè ndòdzì kà dǔ, ⁴² ndàmbe àtìna dǔ: «Yàrí idho ǔ, nyi nyú mà átò nyi nyúníyana gukyè màrùngà nábà nyi nyádù tí dhu! Pbétù kombí ndì dhu òrù wà ndì rùnù.

* **19:38** 19.38 Zàb 118.26; Luk 2.14

43 Obhó tí, idho ní'íya ìnè, yà pbùkù òmvù rǐ nyòkèrè, ì ràkpòrò ngbǒnṁ ònà odu tó kàlì nǐ, ì rǐlì nyi átsǐ, 'àdù 'òpè 'ùgyè nyi kóró ngari ònà rò. 44 Abádhí rǐ nyugòlǒ, ì ròbè ùnúnga, inyi, kóró ùnú aróko ale mànà. Ndirò, abádhí rǐ nzǐ inyi ka kasì nǐ atdí odu mà núbha ràdi ngàtsi odu dǒ, inzà nyi nyuni òrù-akpà ò rò mùdzùnà írà indù ònà kàsùmì nídhunǐ.»

Yèsù rǐ Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu ùdzǐ ale nódì dhu

(Màt 21.12-17; Mrk 11.15-17; Yùw 2.13-17)

45 Kàgàwà bhà idza ndì ndòtsù rò, Yèsù adù ndòpè ndòdì ányì idzá rò rí dhu ùdzǐ ale.

46 Kàmbénà àtìnà dǒ abádhí nǐ:

«Andítá átì: <Pbàkà idza ní'íya itsòta-dzà>, pbétù nyǐ, nyǐ nyádù kùgèrè rǒngò ogbotále náarí ì nùru ònà ngari tí*.»

47 Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adù àdì ndàrà dhu ùdhe rǒ ìndrù tò bìlìnganà Kàgàwà bhà idzá rò. Ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Úyátá tó màlímó mà, ndirò Pbàyàhúdì nzínzì ǒ ádròdrǒ ale mànà náadù 'òpè 'òmè kàbhṁ ì ádù kohò ònà otu.

48 Pbétù abádhí nùuni inzà ì ádù ònzìnà dhu, kóró ale rǒwu Yèsù rùnṁna dhu níri rǒ atdyúya nyú nà nídhunǐ.

20

Yèsù arí pbìndà kasṁ ònzi àdhi bhà ádrùngbǎnga tó obi nǐ?

(Màt 21.23-27; Mrk 11.27-33)

* 19:46 19.46 Ìsa 56.7; Yèr 7.11

¹ Kǒkòrí idho nzínzi ǒ, atdíku Yěsù adì ndàmbe dhu ùdhe dǒ, ndàdù àmbe Ídzi Màkürù núnò dǒ ìndrǔ tò Kàgàwà bhà idzá rò. Ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Úyátá tó màlímó mà, ndirò Pbàyàhúdí ǒ pbàkürǔ mànà náadù 'ùtò ányìrǒ.

² Ní abádhí ivú dhu Yěsù-tsǔ 'àti: «Éno pé àdhi bhà ádrùngbǎnga tó obi nǐ màtí nyi nyáí kǒkòrí dhu nónzi dhu fákà. Ndirò, ádhi nyú ndi wò ádrùngbǎnga tó obi nábhǔ indù?» ³ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Íma nyú mà átò, ma mí atdí dhu níwǔ tsùkú: Nyàdu pé dhu idù.

⁴ Yùwanì bhà bàtizò ní'ì tí òrù-akpà ǒ rò írà? Ka ní'ì tí ìndrǔ-bvǔ rò áhǔ bàtizò?» ⁵ Pbétù abádhí adù 'òpè 'irè nga nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Àlě kapé dhu àdù òrù-akpà ǒ rò kà rírà, ní kǎdùna àtìna: <Olu ádhu inzá nyí nyadù Yùwanì rǔnǒna dhu ná'ù nǐ?» ⁶ Ndirò, àlě kapé dhu àdù ìndrǔ-bvǔ rò kà ráhǔ, ní kóró ale adùna àlě núbvu odu nǐ, iwà kóró ale ná'ù dhu Yùwanì rí'ì Kàgàwà bhà nabì nídhunǐ.» ⁷ Ní, abádhí adù dhu àdu, inzá ì rǔnì àdhà rò màtí ndi bàtizò írà dhu. ⁸ Ní Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Íma nyú mà átò, ma mí nǐ àdhi bhà ádrùngbǎnga tó obi nǐ màtí ma marí ì dhu ònzi dhu núnò fùkà.»

Vǐnyò tó inga ǒ arí kasù ònzi òrǒrù kasutále tó mbólí

(Màt 21.33-46; Mrk 12.1-12)

⁹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù ndòpè ndàwe yàrí mbólí ihé-yà tò ndàti: «Atdí ale náazò vǐnyò tó inga, 'adù 'irì ndi inga-kàsǔ nónzi róngo ale mànà. Wò dhu-lutinǎ, kǎdù ndìvà ndàrà abhi ǒ ábhǒ idho nyú tí. ¹⁰ Ní vǐnyò-kpǒ

t'ópèta tó kàsùmì nákă rò, wòrí inga-àbadhi náavì atdí pbìndà kasutále ràrà fìndà ka kùtù vīnyò-kpǒ náko ndi inga-kàsǔ nónzi arí ale-fó. Pbétù i kasutále náadù kòngbù, 'àdù kàdu ròngò otsúna-kpa nà. ¹¹ Wòrí inga-àbadhi náavì ngătsi kasutále tdítđǒ ràrà ànyì. Pbétù vīnyò tó inga-kàsǔ nónzi arí ale náangbù ndi ale átò, 'ùnò dhu nǐ, 'àdù àdunà ròngò otsúna-kpa nà. ¹² Tdítđǒ kǎvì ìbhũ rí kīsě kasutále ràrà ànyì. Ní abádhí náavì ndi tsí átò, ngbǒna rùngbìli ndì otú tí, 'àdù òdìnà. ¹³ Ní wò inga-àbadhi náati: «Ma mí dhu ònzi ìngbǎ tí? Ǫtsò! Ma mí idhùdu nyú, afidu-mbi nóvì ànyì. Ngătsi nǐ abádhí rǐ kǐfǔ ìfǔ.» ¹⁴ Pbétù, kǒkòrí kasutále níitdègu wòrí kà t'ídhùnà nǎlǎ, ní abádhí náadù òte nzínziya ǒ 'àti: «Kòní inga-àbadhi tí adìya ngătsi nínganì ale nyú ní wò. Ní kòho ka, ndínǐ inga adùya tí àdì àlě tò.» ¹⁵ Ní abádhí adù kòdì inga ò rò, 'àdù òhònà. Ní, ádhu nyú ndi wòrí inga-àbadhi rádù ònzìnà kǒkòrí kasutále nǐ? ¹⁶ Kà rádù ìrà, ndàbhũ abádhí kòkyè, ndàdù ndi inga-kàsǔ nábhũ ngǔkpà ale-fó.»

Ní ìndrũ níitdègu wò Yěsù ùnò dhu ìri, náadù àtìnà: «Ínzá wòrí dhu àkă ndònzì ndì wò nyì nyúnɔna dhu bhěyi.» ¹⁷ Ní, Yěsù andà abádhí dò nga, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Yà Kàgàwà bhà Andítá núnò dhu-tì ní àdhu? Ndi Andítá áti: <Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu, ní ndi adù òngo idza-pbidò nódò rádù àkăkă odu tǐ*.>

* 20:17 20.17 Zàb 118.22

18 Ndi odu dǒ rítsì ale níikòya ndì ìkò tí kà dǒ. Ndirò kà rítsì dòná ale ní ònga kǎnyiriya ìnyiri tí.»

Ìndrǔ rǐ dhu òngù Yěsù-tsǔ pàratà t'áfótá dǒ dhu

19 Wò ndi kàsùmì ǒ tí, Ʋyátá tó màlímó mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mànà náatsú 'àlǔ Yěsù, pbétù abádhí náadù ihé-yà-òdò nónzì. Abádhí ní 'ì iwà dhu nòsù ì rǎrǐ ndì Yěsù rǔbhi òtẹ rǒ dǒyá mbólí ǒ. 20 Ní abádhí náapè 'àmbe Yěsù rǔnǒna dhu mà kà rǒnzina dhu mànà nándà dǒ kǒrǒ, 'àdù abhábhò nǔlì ròkò Yěsù tí idzì ale bhěyi. Ʋ abhábhò akò kà-tí ndínì 'àdù tí kàlẹ nzére ale tí tsùna-bvẹ rǒ, 'àdù kípfo 'àbhẹ anya t'ítàtá t'ále mà, lìwalì mànà-fó. 21 Ní ì abhábhò níivú dhu Yěsù-tsǔ, ì ràti: «Màlímǒ, mà mǎni wà dhu nyi nyárí ùnǒna dhu mà, nyi nyárí ùdhěna ìndrǔ tò dhu mànà rǎrǐ obhó dhu nyú. Ndirò, nyi nyárí ìnzì ìndrǔ-ònga nóvò, pbétù nyi nyárí Kàgàwà ózè ìndrǔ ròkò tí dhu núde obhónga dǒ. 22 Nírò, àlě tó Ʋyátá návi tí àvì àlě rǔfǒ Kàyìsarà bhà pàratà?» 23 Pbétù, abádhí rǐrèna dòná dhu ndì ndòsù rò, Yěsù adù àtìna abádhí ní: «Nyìbho pé atdí ònari fudu ò. 24 Adhi yà, nyìna-wòyǒ mà pbìndà andítá mànà rǐrǐ kà dǒ?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Kàyìsarà ní ndì.» 25 Ní Yěsù adù àtìna abádhí ní: «Nyùbho Kàyìsarà bhà dhu-tsí Kàyìsarà tò, nyǎdù Kàgàwà bhà-tsí nùbho Kàgàwà tò.» 26 Ní abádhí rǐ kòzù nzére ale tí wò kùnò ìndrǔ tò dhu-okú dǒ rò dhu náadù abádhí lè mà nónzì ònzì tí. Pbétù, idhò nùkò ì atdí dǒ fǐyò kàdu ɔtẹ nǐ rò, abádhí adù ìnè ìnè tí.

Pbàsàdùkáyó rí dhu òngù ùvǎvè ale rí ùngbĕ dhu dǎ dhu

(Màt 22.23-33; Mrk 12.18-27; 1Kò 15)

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Pbàsàdùkáyó nzínzi ǒ ngúfe ale níiwú Yĕsù-tí'ò. Abádhí ní'ì inzà á'ù yà ùvǎvè kutdù ì ale rǎdù 'ùngbe ɔve-bvù rò dhu ale. Ní abádhí níiwú dhu Yĕsù-tsù 'àti: ²⁸ «Màlimǒ, yàrí ní Músà náandí fǎkà Ʋyátá: Atdí ale náapé òvè, ndùbhà pbìndà tsìbhále ìmbǎ atdí ngbángba nà màtí, ní dhu àkǎ kà t'ádòná rùndu ndi abvo-àyi-tsù, 'àdù nzónzo òdhì mànà yà àvǎvè adòná-ɔvò dǎ*. ²⁹ Nírò, atdí ale ní'ì àrùbhù kpabhínzo nà. Ní ádrùngbǎ ingba náakù tsìbhále, ndàdù òvè ìnzǐ ndùbhà atdí ngbángba mà. ³⁰ Ní kà-lutinǎ kpatsìbhíngba mà, ³¹ ìbhu rí kìsě mànà núundu wòrí abvo-àyi-tsù, 'àdù ɛve. Ndi dhu anzì ndì wò dhu bhěyi tí kǒkòrí àrùbhù kpabhínzo ró, rùve kóró ìnzǐ 'ùbhà atdí ngbángba mà. ³² Abádhí ɛve kóró dhu-dzidǒ, ndi tsìbhále náadù òvè átò. ³³ Ní, ɔngbeta-idhò ǒ, wòrí tsìbhále ní'iya àdhi bhà, yà kóró kǒkòrí àrùbhù kpabhínzo tò kǐ'ì tsìbhále tí rò?» ³⁴ Ní Yĕsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Yà kòmbí rí'ì adzi ǒ, kpabhále mà vèbhále mànà náarí 'ùmbǎmbǎ. ³⁵ Pbétù yà Kàgàwà ózù àkǎkǎnà 'òkò yà olù rírá adzi ǒ dhu tí ale, kà-tì ní yà 'ùngbĕ rí ùvǎvè ale nzínzi ǒ rò vèbhále mà kpabhále mànà, nóokoya ìnzǐ 'ùmbǎ ì. ³⁶ Ndirò abádhí núuvèya nzǐ tdítǎdǎ akekpa màtí, màlàyíká bhěyi abádhí núuliya ì nídhunǐ. Ndirò, abádhí ní'iya Kàgàwà bhà inzo iwà abádhí ùngbe ì nídhunǐ. ³⁷ Músà avò dhu

* **20:28** 20.28 Tòr 25.5

kprangba ùngbě ùvǔvè ale rungbeyà ì. Pbindà andítá ò, yà kàzɛ rǒrù róná kǐdzàmbà dǒ róte ngari ǒ, kǎnzi Ádrùngbǎle Kàgàwà Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ìsakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkɔbhò bhà Kàgàwà tí. ³⁸ Nírò, Kàgàwà ní nǚ ùvǔve ale tó Kàgàwà, pbétù ka ní ípìrǒ rò arí'ì ale tó Kàgàwà. Obhó tí, Kàgàwà tò kóró ale rǐ'ì inè ípìrǒ rò.» ³⁹ Ní, Ʋyátá tó ngúfe màlímó náakò ɔte 'àti Yèsù nǚ: «Màlimǒ, nyí nyòtè mběyi nyú.» ⁴⁰ Abádhí náadù nzá 'òmvù 'ivù atdí dhu mà tdítǒ Yèsù-tsù.

Krístò nǎtí Dàwudì t'ídhùnà?

(Yèr 23.5-6; Mát 22.41-46; Mrk 12.35-37)

⁴¹ Tdítdǒ Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Ka kádù àtìná ìngbǎ dhu bhěyi Krístò rǎrì Dàwudì t'ídhùnà? ⁴² Dàwudì nyú ndítirò rǎtina Zàburì* tó bhǔkù ò:

«Ádrùngbǎle Kàgàwà rǎtina pbàkà Ádrùngbǎle nǚ:

Ádǐ idú fangà dònǎ rò,

⁴³ rǎrà àhɛ ma mí pbùkù òmvù nábhǔ nyòbè dòya dhu ò.»

⁴⁴ Ní, Dàwudì rǐ'ì Ádrùngbǎle tí rí kǎnzi, ní kà rǎdù ì'ì ìngbǎ dhu bhěyi Dàwudì t'ídhùnà tí?»

Yèsù rǐ pbindà ábhàlǐ nǎvǐ ròdò ì Ʋyátá tó màlímó rǒ rò dhu

(Mát 23.1-36; Mrk 12.37-40)

⁴⁵ Àzèmbè ihé-yà nókò 'àmbe ndì ndúnona dhu ìrì dǒ rórò, Yèsù adù àtìná pbindà ábhàlǐ nǚ: ⁴⁶ «Nyòdo nyí Ʋyátá tó màlímó rǒ rò. Abádhí

* **20:42** 20.42 Zàb 110.1

arózèna dhu ní 'ùbhi ádzàdzĩ kanzù ì ùfǒ rórò, 'àdù ìndrũ nózè ràtsè ì ifuta nyú nà yà ìndrũ arí 'ùndu òyá ngari ǒ. Abádhí arí 'òzè 'òkò 'àvĩ rí tombi dǒ unduta-dzà ǒ, 'àdù 'òzè 'òkò angyiná rò rí'ì ngari ǒ mùhendù ǒ. ⁴⁷ Abádhí arí abvo-ayí-fó dhu òvo kóró, 'àdù àmbè 'ìtsò dǒ ádzàdzĩ, ndínĩ ka kati tí ì ídzì ale tí. Ní Kàgàwà itdìya anya abádhí dǒ obi nyú nà.»

21

Nǎkù tó abvo-ayi rĩ perè nábhũ Kàgàwà tò dhu

(Mrk 12.41-44)

¹ Yèsù angbè ndì ndàndà nga, ndàdù ònzítàlè nála perè tí ì úbhõna Kàgàwà tò fùrangà nùdǒ rí sàndukù ò ró. ² Kǎdù atdí nǎkù tó abvo-ayi nála átò rĩ óyǒ fùrangà-kpǒ-nzo nídò ndi sàndukù ò ró. ³ Ní Yèsù adù àtìná ànyì idzá ì'ì ale nĩ: «Ma mí obhó dhu núnò fũkù. Wòrí nǎkù tó abvo-ayi nídò fùrangà abhò nyú ròsè kóró ale dònǎ. ⁴ Obhó tí, kóró kǒkòrí ngũkpà ale núbho perè tí fùrangà ní yà ìmbǎ rí'ì kasu nà fíyò kèlě. Pbétù íyàdhíyà, pbìndà nǎkù ǒ, nádù kóró foná rí'ì fùrangà yà dzùnàna ònzì àmbènà nídò perè tí Kàgàwà tò.»

Yèsù rĩ Kàgàwà bhà idza nùgòlò ka kí dhu nóvò dhu

(Màt 24.1-2; Mrk 13.1-2)

⁵ Ngúfe ale náakò 'àmbè òte dǒ Kàgàwà bhà idza dǒ. Abádhí ambénà àtìná dǒ ka rósì ka ùyúya odu mà, Kàgàwà tò ka kúbho perè tí dhu mànà nĩ. Ní, Yèsù adù àtìná: ⁶ «Ídho ní'íya inè, yà ìnzì atdí odu mà núubhàya ndì ngàtsi odu dǒ

inzá ka kùgòlò rórò òyá, kǒkò nyí nyálǎna dhu nzínzì ǒ.»

Yěsù rǒte tdě ndì ndingo rò ì nonziya dhu dǒ dhu

(Màt 24.3-14; Mrk 13.3-13)

⁷ Tdítđǒ ì ale náadù dhu ìvu Yěsù-tšǔ, 'àti: «Màlimǒ, íngbà tǐngá nga ndì kǒkòrí dhu nóonziya ì nǐ? Ádhu ndì ì dhu rǐ 'ònzì òná kàsùmì àkǎ dhu nitèya fǎkà?» ⁸ Ní Yěsù adù dhu àdu ndàti: «Nyàndà nga mběyi, ìnzǐ nyǎbhũ nyí atdí ale mà rùtrǎ nyí. Obhó tí, ábhǒ ale níiwúya ɔvòdu rǒ, ngǎtsi ale rǎrà àtìnà rǒ: <Ìma ní Krístò.> Ndirò: <Yà adzi dǒ dhu-tšù rǐ ndòdì òná kàsùmì-tšù nínđù wà ndì.> Ní, àpé nyòwu òwu rǒ ì ale-owù ǒ. ⁹ Nyí nyowuya gukyè ìla-òyǐ nírì rǒ, nyǎdù ìndrũ ìvǎ dhu ìnzǐ 'àmbe fíyó kámá-tšǔ dhu ìrì dǒ dhu-òyǐ nírì rǒ, ní àpé nyòwuya ɔdɔ nábhu rǒ rìsǐ ùkù. Obhó tí, dhu akáya kǒkòrí dhu rònzì ì angyi, pbétù ì dhu náaviya nzǐ dhu ya adzi ǒ dhu-tšù rǎrǐ ndòdì kòmbí tí.»

¹⁰ Tdítđǒ Yěsù adù àtìnà: «Atdídhená ale-tidò nóowuya 'ùgyè rǒ ngùkpà ale-tidò mànà, ndirò atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ǒ ale nóowuya 'ùgyè rǒ ngǎtsi ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ǒ ale mànà. ¹¹ Ádròdrǒ mùtiti náabhùya adzi rivi, ndirò ozokpa mà àgǎyi mànà ràdù ì'ì dhèdhèrò ngari òná. ɔdɔ àbhǔ rí rìsǐ ìndrũ ò dhu nóonziya ì, idhɔ rǐ ìndrũ ùkǒ nǐ ádròdrǒ dhu ràdù 'ònzì ɔrù-akpà-nyí rǒ. ¹² Pbetù, tdě kǒkò dhu nóonzi ì kóró rò, ka kulúya pé nyí, kadù àvu rùkú. Ka kubhòya nyí unduta-dzà ǒ ádròdrǒ ale-fó ndíní ka kítđì tí ànyǎkù. Ka kusóya nyí imbi ò, ndirò

ka kowuya nyĩ nà ádròdrò kámá mà, lìwálí màná ònzĩ, òvòdu-okú dò rò. ¹³ Ndi kàsùmì-ònga ní ndi nyĩ nyowuya dùdú nyĩ nyúni dhu náwe rǒ abádhí tò nǎ. ¹⁴ Ní, nyĩ nyàkǎ nyǎni dhu, inzá dhu rǎkǎnà nyĩtǔ afíkú, nyĩ nyí mùsambà ònzi tí dhu nǎ. ¹⁵ Obhó tí, ima ní ndi ma maraya nyĩ nyúnɔna dhu mà, àkǎ àkǎ dhu-ònga t'òvòta tò irèta màná dhu nábhú fùkù. Ní fùkú òmvǔ nóowuya nzĩ iko rǒ nyìkú-kpa rǒ, 'àgò nyĩ nyúnɔna dhu. ¹⁶ Abákú mà, ayíkú mà, adókú mà, fùkú idzá-bhà mà, òdhíkú màná nóowuya nyípfo rǒ, 'ùbho nyĩ òmvǔ-fó, 'àdù nzínzìkú ǒ ábhǒ ale nyí núbho kòkyè. ¹⁷ Kóró ale nóondróya nyĩ okúdu dò rò. ¹⁸ Pbéttù, dùkú rǒ atdí àyǎngba mà náawíya nzĩ. ¹⁹ Nyĩ nyí dhu-dzi òndù tí dhu náabhùya ndi nyǒdò fùkú ípìrònga.»

Yèsù rǎ Yèrùsàlemà tò kigò rǎ ndùkǒ dhu nóvo dhu

(Màt 24.15-21; Mrk 13.14-19)

²⁰ «Nyĩ nyalaya gukyè Yèrùsàlemà tò kigò iwà òmvǔ tò pbànowí àkpòrò ngbǒna ró, ní nyĩ nyuniya dhu ndi kigò rǎ ndùkǒ òná kàsùmì-tsù rìndù wà ndì. ²¹ Ní, Yùdeyà tò pbìrì ǒ ì nòtù ale, náakáya 'òtsè pbìrì-akpá dò. Yèrùsàlemà ì nòtù ale náakáya 'ùvò ányìrò, àdù òtse. Ndirò ngùkpà pbanga òná ì nòtù ale náakáya nzĩ 'òtsù Yèrùsàlemà tò kigò ò. ²² Obhó tí, ì idho nǎ'íya dhu t'útsèta tò idho, ndínǎ yà Andítá náarúnɔna kóró dhu náaká tí. ²³ Ndi nínganí, òya nà rí 'òtù vèbhále mà, ìba òndo rí nzónzo rǎ 'òtù foyá vèbhále màná, ní'íya àpbè ǒ. Obhó tí, Pbhàìsràyélí tò pbìrì ǒ bhà náabáya àpbè

abho nyú, ndirò Kàgàwà bhà nàwí náadùya ndàvi k pangba abádhí dǒ. ²⁴ Abádhí nzínzi ǒ atdídhéná ale-tsè ka kǒtdíya obhi nǐ, kadù ngǔkpàkà núso kumbà kóró ngǔkpà p̀bìrì ònǎ. Ndirò, i ngǔkpà p̀bìrì ǒ ale nóbéya Yèrùsàlemà tó kigò-dò, r̀ràrà àhɛ f̀yó p̀bìrì ònǎ i í 'àdù ònǎ kàsùmì r̀ákǎ dhu ò.»

Ìndrù t'ídhùnà r̀ingo dhu

(M̀at 24.29-31; Mrk 13.24-27)

²⁵ «Nyǐ nyalaya ize adyifò r̀ò, àbǐ r̀ò, ndirò alalì r̀ò m̀atí. Ndirò, yà adzi dǒ kóró p̀bìrì ǒ ale ní'íya ádr̀ungbǎ izɛ ǒ, ádr̀ungbǎ r̀èr̀è m̀à, m̀àkùrà m̀ànà r̀ònzina wògò níri i í, ìnzǐ 'àdù àdhu m̀à nónzi i í dhu núni r̀ò. ²⁶ Ìndrù núuvèya ùvè tí ɔdɔ nǐ, yà adzi r̀ò r̀í ndònzì dhu nódɔ i í r̀ò. Obhó tí, ádr̀òdr̀onga tó ɔbi nà ar̀í'ì òr̀è-akpà-nyì r̀ò dhu-tsí níviya kóró. ²⁷ Nírò ní ndi ka kalaya Ìndrù t'ídhùnà òr̀è-akpà ò r̀ò r̀írà r̀ó. K̀r̀aya ádr̀ungbǎ àp̀bù nzínzi ǒ, ábhǒ ádr̀ungbǎnga tó ɔbi nà, ndirò ábhǒ ádr̀ungbǎnga tó awáwù nà. ²⁸ Ní, kóró kǒkòrí dhu nóbéya gukyè 'ònzì i, ní nyǐ nyikòya mbèyi, nyǎngbe d̀ùkɛ, iwà nyǔkòlò ka kí àp̀bè ǒ r̀ò ònǎ idho níndù ndì nídhunǐ.»

M̀utinì t́ kátina itsu m̀à,

kóró ngǔkpà itsu-tidò m̀ànà tó mbóli r̀ávina dhu

(M̀at 24.32-35; Mrk 13.28-31)

²⁹ Yèsù adù yàrí mbóli náwe t̀dítdǒ abádhí t̀ò ndàti: «Nyàndà pé mùtinì t́ kátina itsu m̀à, kóró ngǔkpà itsu m̀ànà. ³⁰ Nyǐ nyapè abádhí-bǐ nálǎ iwà i nòpè 'àtà r̀ó, ní ka nyǐ nyàndà r̀ò, nyǐ nyar̀í dhu núnǐ nyǐ-tírò tí iwà l̀ábhú tó kàsùmì

rìndù ndì. ³¹ Ní ndi dhu bhěyi tí, nyĩ mà átò, nyĩ nyalaya gukyè kőkòrí dhu rĩ 'ònzì dhu, ní nyĩ nyuniya dhu Kàgàwà rĩ idzi ònyu ìndrù dǒ òná idhò-tsù rìndù wà ndì. ³² Ma mí obhó dhu núno fùkù: yà kòmbí rí'ì rùgànda rĩ nzi ùda inzà kőkòrí dhu nónzì ì rórò. ³³ Ɔrù-akpà mà, yàrí adzi mànà núudàya ùdà, pbétù pbàkà ɔte núudàya nzì akekpa màtí.»

*Yēsù rĩ ìndrù návì ràndà nga mběyi,
'àdè àmbε 'ìtsò dǒ bìlǐngànà dhu*

³⁴ «Nyàndà nga mběyi, akye ɔnyú mà, iwa t'òrita mà, ndirò yà adzi ǒ dhu t'írèta mànà náatdúna afíkù nǐ. Ndirò, nyàndà nga mběyi, akye ndi idhò náaraya ìsǐ dùkú inzà nyĩ nyùni rórò nǐ. ³⁵ Àdhàdhì àdà náarí ìsǐ ìzà dǒ dhu bhěyi, ndi idhò nǐsiya ndi dhu bhěyi tí kóró yà adzi ǒ ale dǒ. ³⁶ Nírò, nyòko nyìkpókù nà, nyǎdù òwu nyìtsò rǒ kóró kàsùmì ǒ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyĩ nyadùya yà rírà kóró dhu ǒ rò nyĩ nyúgu nǐ, ndirò Ìndrù t'ídhùnà-ònzì nyĩ nyíko nǐ ɔbi nábà.»

³⁷ Adyíbhengá, Yēsù aránà dhu núdhe rǒ ìndrù tò Kàgàwà bhà idzá rò, ndirò kúbhingá ndàdù àrà àhu rǒ, ndàrà àyi Mìzèyìtunì tí kátina pbìrì dò. ³⁸ Ndirò bhòtsungánǎ nyú, kóró ale nóowúnà 'ìvǎ rǒ, 'òwù Kàgàwà bhà idza, Yēsù-tí'ò, ndínǐ ì ìrì tí kà rǔdhèna dhu.

22

*Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale rĩ 'ìrì ndínǐ 'abhù tí
Yēsù kohò dhu
(Màt 26.1-5; Mrk 14.1-2; Yùw 11.45-53)*

1 Yà ìmbă òná afi nà Mùgati tó m̀hèndù, Pásìka tí kátina, ní'ì iwà idhòna nínḁù ndì ró. 2 Ní, pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Ùyátá tó màlímó màná náambénà Yèsù nábhu ì áḁù kohò òná otu nónè dó, ihé-yà-òḁò nónzi ì ì nídhunì.

Yudhà rĩ Yèsù ipfò ndàbhu Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale-fó dhu

(Màt 26.14-16; Mrk 14.10-11)

3 Nírò ní ndi Sìtanì náatsù Yudhà, Ìskàriyotà tí kátina ale-afí ò. Ndi Yudhà ní'ì atdí kumì ònà óyò nà Yèsù bhà ábhàlì nzínzi ò atdí ale. 4 Ní kàrà, òwù 'ìrì pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Kàgawà bhà idza-ngbò òḁò arí sàndìrì tó ádròdrò ale màná, Yèsù nípfò ndì ndì ndàbhu abádhí-fó tí dhu dó. 5 Ní, abádhí-idhè níka ndì atdíḁò, 'àḁù 'ìrì fùrangà ì abhù tí Yudhà tò. 6 Ní Yudhà náadù ndi dhu ná'ù, ndàḁù ndòpè ndònè Yèsù nípfò ndì ndì ndàbhu abádhí-fó òná otu, inzà ihé-yà núnì rórò.

Yèsù rĩ Pásìka tó ònyè návì kòbhòlò dhu

(Màt 26.17-25; Mrk 14.12-21; Yùw 13.21-30)

7 Yà ìmbă òná afi nà Mùgati tó m̀hèndù-idhò náaká. Ndi idhò ní'ì yà tàḁă-nzo náze ka kí Pásìka tó ònyè tí òná idhò. 8 Ní, Yèsù avì Péterù mà Yùwanì nà ndàti nĩ: «Nyòwu nyòbhòlò Pásìka tó ònyè ndínì àlè konyu tí.» 9 Ní, abádhí ivú dhu kà-tsù 'àti: «Ádhà nga ndi nyì nyòzè mòwù ndi ònyè òbhòlò òná?» 10 Ní Yèsù adù dhu àḁu abádhí tò ndàti: «Kigò ò nyì nyòtsù rò, nyì nyì nyàsò idha nàḁò andu ò atdí ale nà. Ní, nyòwu kòwù ò tí, nyòwù òtsù kà rərə òtsù

òná idza ò. ¹¹ Ní nyí nyadùna àtìna ndi idza-àbadhi nǎ: «Màlimò nívú dhu tsùnù ndàti: Mǎ mí Pásika tó ònyù nónyù òná rò pbàkà ábhàlì mànà kàluga rǐ'ì àdhà?» ¹² Ní kǎdùna ɔrùnǎ rò rǐ'ì ádrùngbǎ kàluga, yà kóró dhu ka kòbhòlò òná nítè fǔkù. Ányì nga ní ndi nyí nyòbholona ònyù àlě tò nǎ.» ¹³ Ní abádhí náawù kígò ò, 'àdù kóró dhu nótù yà Yěsù ùnòná ka fǐyò dhu bhěyi tí, 'àdù Pásika tó m̀hèndù tó ònyù nóbhòlò.

Yěsù nábhǔ rí kirè ònyù

(Màt 26.26-30; Mrk 14.22-26; 1Kò 11.23-25)

¹⁴ Ɔnyù tó kàsùmì níitdègu àkǎ, ní Yěsù mà náakò 'àmbe dhu ònyù dǔ pbìndà uvitatále mànà. ¹⁵ Ní Yěsù ati abádhí nǎ: «Atdyúdu ì'ìna atdíđǔ àlě rònnyù yàrí Pásika tó ònyù atdíkpá nyí mànà tdǔ ma mabá àpbè rò. ¹⁶ Obhó tí, ma mátina nyí nǎ, ma rǎrǐ nǎ kònyù tdítđǔ, rǎrà àhù ɔrù-akpà ǔ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ǔ kǎraya àkǎ dhu ò.» ¹⁷ Ní, Yěsù idyi ònyù rǐ'ì òná kópà, ndàdù ɔtsò àbhù Kàgàwà tò, ndàdù àtìna: «Nyàkò yàrí kópà, nyǎdà nzínzikù ǔ, nyǔmvù òná rǐ'ì ònyù. ¹⁸ Obhó tí, ma mátina nyí nǎ, ma rǎrǐ nǎ ònyù òmvù tdítđǔ, rǎrà àhù Kàgàwà rǐ idzi nónyù ìndrù dǔ dhu ò.» ¹⁹ Tdíđǔ kǎdù m̀gatì nídyì, ní ɔtsò ndi ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǔ, kǔkò ndi m̀gatì-ǔnga, ndàdù àbhùnà pbìndà uvitatále-fó, ndàdù àtìna: yàrí ní ngbòdu, okúkù dè rò ma m̀bhù. Nyòngò dhu ònzì ndi dhu bhěyi, nyámbe mirè dǔ róná. ²⁰ Ɔnyù dzidǔ, kǎdù ònyù rǐ'ì òná kópà nábhù ndi dhu bhěyi tí abádhí tò, ndàdù àtìna: «Yàrí kópà ní ɔwátana tí

rí nyǔngbò Kàgàwà nà, yà okúku dò rò rí ndùfu azùdu-otù ǒ. ²¹ Pbéù, kànǐ ima nípfò rí ndàbhù ma òmvũ-fó ale rǐ inè atdíkpá ima mànà ònyù-tsùnǎ. ²² Obhó tí, Ìndrũ t'ídhùnà rǎrà fíndá dhu nǐ yà dòná ka kudhé dhu bhěyi. Pbéù ka nípfo ndàbhù òmvũ-fó ale rǐ'ì àpè ǒ.» ²³ Ní, Yèsù bhà uvitatále náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ǒ 'àmbe àtìnà dǒ, rǎrǐ àdhi pbá ale nzínziya ǒ, wò dhu bhěyi dhu ònzì rádù.

Ádrùngbǎle nyú ròsè ní àdhi?

(Mát 18.1-4; Mrk 10.35-45; Yùw 13.2-17)

²⁴ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù bhà ábhàlǐ náakò 'àmbe 'àgò dǒ nzínziya ǒ obi nyú nà. Abádhí ambénà dhu òngù dǒ tsùyá, rǎrǐ àdhi nyú ndi ádrùngbǎle nzínziya ǒ ròsè. ²⁵ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Yà adzi ǒ pbìrì dǒ ádròdrǒ kámá náarí i pbìrì-dò nónyù obi nyú nà. Ndirò i pbìrì dǒ rǐ'ì obi nà ale náarádù 'òzè kanzi i ídzinga ònzi arí ale tí. ²⁶ Ní, fǔkù kà rǐ'ì mbá ndi dhu bhěyi. Pbéù, ádrùngbǎle tí rǐ'ì nzínzikù ǒ ale náká ndi'ì ákěkpá ale bhěyi, ndirò ìndrũ ùnda rí ale náká ndi'ì ìndrũ-kàsù ònzi rí ale bhěyi. ²⁷ Nírò, ádrùngbǎle nyú ní àdhi? Tí yà mizà dǒ rò rí ònyù nónyù ale? Ngàtsi nǐ, tí yà ònyù nùli mizà dǒ ale? Tí obhó yà ònyù nónyù rí mizà dǒ rò ale kèlě ndi ádrùngbǎle? Pbéù ma mí'ì nzínzikù ǒ àdhàdhì yà ònyù nùlǐ rí mizà dǒ ale bhěyi. ²⁸ Nyǐ, nyǐ'ì ní ndi nyǐ nyádzi nyǐ, nyòndù àpè-dzi atdíkpá ima mànà ale. ²⁹ Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma mútri nyǐ ádrùngbǎ òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tò, àdhàdhì Àbadu Kàgàwà

núutri ma kà tò dhu bhěyi. ³⁰ Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyĩ nyɔnyɔya dhu, nyǎdù dhu òmvù atdíkpá ima mànà pbàkà idzi ɔ. Ndirò nyĩ nyadùya òko kamà tó tombi dǒ, nyǎmbe atdí kumì dòná ɔyɔ nà Pbàìsràyélí tó rùgànda-tsù-ànyǎ núnò dǒ.»

*Yěsù rĩ Péterù rĩ ndòdhò dhu nóvò dhu
(Màt 26.31-35; Mrk 14.27-31; Yùw 13.37-38)*

³¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìnà Péterù nĩ: «Sìmonì, Sìmonĩ, íri pé! Sítanè nónzì nyĩ, ndínì ndilè tí ùkúnga, àdhàdhì nganù-ɔnga nílè ka karí dhu bhěyi. ³² Pbétù ma mìtsò ma okúnɔ dò rò ìnzĩ pbàkù a'uta nóongo tí olù. Ní, nyi nyapé ingo tidu ò, ní dhu àkǎ nyabhɔ ɔbi adónɔ-afí tò.» ³³ Ní Péterù adù àtìnà kà nĩ: «Ádrùngbǎlé, ma mà'ù wà dhu kusò àlě atdíkpá imbi ò, ndirò àlě ràdù ɔvɛ atdíkpá nyi mànà.» ³⁴ Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Péterǔ, ma mátìna nyi nĩ: indo, à'ǔ-akpà rĩ nzĩ òngò ìnzá nyi nyòdhò ma ìbhɔ-gùna nyati, ìnzá nyi rúnì ma rórò.»

*Yěsù rĩ pbìndà uvitatále návì rùgù ísòwǔ mà,
bhòlò mà, ìla tó obhi-akpá mànà dhu*

³⁵ Tdítdǒ, Yěsù ivú dhu pbìndà ábhàlĩ-tsǔ ndàtì: «Yà ma muví nyĩ nyòwù ìmbǎ ísòwǔ mà, ìmbǎ bhòlò mà, ndirò ìmbǎ kàyitò na rò, ní atdí dhu mà náawí tí àwí rùkú?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àtì: «Ìnzá atdí dhu mà náawí ròká.» ³⁶ Ní Yěsù adù àtìnà abádhí nĩ: «Pbétù kòmbí, ísòwǔ nà rí'ì ale náká ndidyì ka, bhòlò nà ale ràdù pbìndà bhòlò nídyì. Ndirò, ìmbǎ rí'ì ìla tó obhi-akpà nà ale náká ndàbhɔ ròná mùdzarù kodzì, ndínì ndadù tí ìla tó obhi-akpà nódzì ndi fùrangà rǒ. ³⁷ Obhó tí, ma mátìna nyĩ nĩ: yà Andítá núnò

dùdú dhu náká wà rònzi ndì. Ndì Andítá rǎtina: «Ka kazù àbadhi nzéere ale nzínzi ò.» Ní obhó tí, ima nàndà dhu ní rǐ ndònzì ònzì.» ³⁸ Ní, abádhí adù àtìna: «Ádrùngbǎlé, kànǐ óyǒ ìla tó obhi-akpá.» Ní kǎdù àtìna: «ƒwà àkǎ.»

*Yēsù rǐ ndìtsò Mizèyìtunì tó pbìrì dǒ rò dhu
(Màt 26.36-46; Mrk 14.32-42; Yùw 18.1-2)*

³⁹ Yēsù náahù idza rò, ndàdù àrà Mizèyìtunì tó pbìrì dò, yà bilǐ ndì ndarí ònzina dhu bhèyi. Kàbhà uvitatále náadù òwu kǒwù ǒ ányì. ⁴⁰ Ní ányì ndì ndàrà àhù rò, kǎti pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyàtsò nyǐ, akye nyǐ nyotsúna umvútá ò nǐ.» ⁴¹ Tdítdǒ, kǐndrì ndì itseta abádhí tí rò, mbèmbè òbvù ka kòbvù odu námbènà ìtsì róngá adzí tí, ndàdù ndòkò ɔtdyùna dǒ, ndìtsò ndì, ⁴² ndàti: «Ábá, nyì nyòzè ka nǐ, ìndrì pé yàrí kópà itse rùdú rò. Pbétù, àpé kǐ'ì ma mòzè dhu rǐ ndònzì dhu tí, kàkǎ ndì'ì ndì nyì nyòzè dhu tí.» ⁴³ [Nírò ní ndì màlàyikà níito ndì òrù-akpà ònǎ rò, ndìrà ɔbi nábhù kà tò. ⁴⁴ Ádrùngbǎ izu núka ndì dhu-okú dò rò, kǎránà ndìtsò rǒ ádrùngbǎ ɔbi nyú nà tdítdǒ, róná rò rútdě adyɔ ràdù ndìlì azu rútdě obvò dhu bhèyi.] ⁴⁵ Itsòta dzidǒ, kǐvǎ ndì, ndàdù ndàdu pbìndà ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù abádhí òtù iwà ùdho ró, atdítdǒ izu núka ì nídhunǐ. ⁴⁶ Ní kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Ádhu nyǐ nyódhò nǐ? Nyìvǎ nyǐ, ndìrò nyàtsò nyǐ, akye nyǐ nyotsúna umvútá ò nǐ.»

*Yēsù nòsò ka kǐ dhu
(Màt 26.47-56; Mrk 14.43-50; Yùw 18.3-11)*

⁴⁷ Àzèmbè Yěsù rǒtè rórò ní ndi, ihé-yà núunyà ì, Yudhà tí kátina ale ràdù àdi fíyó pìkò dò-tsíró. Ndi Yudhà ní'ì Yěsù bhà atdí kumi dóná óyò nà ábhàlǐ nzínzì ǒ atdí ale. Ní kǐndri Yěsù-tí'ò, ndínǐ ndì ndambó tí ka. ⁴⁸ Ní Yěsù adù àtìna kà nǐ: «Yudhǎ, tí ambótá-otù ǒ nga ndi nyi nyí Ìndrǔ t'ídihùnà nábhǔ òmvǔ-fó nǐ?» ⁴⁹ Kǎkà Yěsù mànà ì'ìnà ale níitdègu wò rí ndàpà ndònzì ndì dhu nǎlǎ, níivú dhu Yěsù-tsǔ, 'àti: «Ádrùngbǎlé, dhu àkǎ tí mǔ'a ìndrǔ ìla tó obhi-akpá nǐ?» ⁵⁰ Ní, abádhí nzínzì ǒ atdí ale núu'à pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà kasutále, ndìtsà fangà dònǎ bǐna. ⁵¹ Pbétù, Yěsù adù àtìna: «Ìnzě, úbhà! Íwà àkǎ wò dhu bvùtí!» Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù ndì ale-bì-ngbò nápbala, ràdù ògù. ⁵² Ní, Yěsù adù àtìna kǒkò róná iwǔ pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí sàndìrì tó ádròdrǒ ale mà, pbàkùrǔ mànà nǐ: «Nyǐ nyàdù tí iwu fùkú ìla tó obhi-akpá nà, ndirò fùkú mùgò mànà ogbotále nòsò ríwu ale bhěyi?» ⁵³ Àlě kùbhì ì'ì rǒ nyǐ mànà bilínganà Kàgàwà bhà idzá, ìnzǐ nyàdù malù. Pbétù kòmbí rí kàsùmì ní fùkú, yà ìnò ǒ arí kasu ònzi òbi mànà.»

*Péterù rǎtina ìnzá ndì rùnì Yěsù dhu
(Màt 26.57-58,69-75; Mrk 14.53-54,66-72; Yùw
18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Yěsù ì àlǔ dhu-dzidǒ, abádhí náadù òwu kà nà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà. Péterù adù àdi olùnǎ rò, ndàmbe àrà dǒ abádhí-owù ǒ. ⁵⁵ Kǒkòrí ale núuto kàzu rùwugà dǒ, 'àdù òko tsùna nǎ. Péterù adù ìrà, ndàdi átò abádhí nzínzì ǒ. ⁵⁶ Ní, kasu tó atdí tsìbhále náala

Péterù kàzu-tsùná àdi ró. Ní kǎdì nyìkpóna kà rǒ, ndàdù àtìná: «Yàrí ale mà ní'ina átò kà màná.»⁵⁷ Pbéù, Péterù adù kà-tsù dhu nágò, ndàti: «Yà tsìbhálé, inzà ma m̀ni wò ale!»⁵⁸ Ákě kàsùmì dzidǒ tí, ngǎtsi ale náala ka tdítǒ, ndàdù àtìná kà nǐ: «Inyi nyú mà átò, nyi ní atdí abádhí nzínzì ǒ ale.» Pbéù Péterù adù àtìná wò ale nǐ: «Inzì ní ma abádhí nzínzì ǒ ale.»⁵⁹ Tdítǒ, mbembè iwà atdí adyifò-sisì nyú nùdà rórò, ngǎtsi ale náavò dhu ɔbi nyú nà ndàti: «Obhó nyú, yàrí ale mà ní'ì atdíkpá kà màná, ka ní Gàlìlayà tó pbìrì ǒ ale nídhunǐ.»⁶⁰ Ní, Péterù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Inzà ma m̀ni wò nyi nyòzè nyunò dhu.» Wò ndì kàsùmì ǒ tí, àzembè Péterù rǒte rórò ní ndì, à'ǔ-akpà náadù òngò.⁶¹ Ní, Ádrùngbǎle Yēsù náagéré ndì, ndàndà Péterù. Nírò ní ndì Péterù adù yà Ádrùngbǎle Yēsù núnònà fìndà dhu nírè. Kǎti: «Indo, inzà à'ǔ-akpà nǎpè òngò rórò, nyi nyi'ina iwà nyi nyòdhò ma ìbhu-ràdǒ ró.»⁶² Ní Péterù adù àhu iri, ndàdù ɔdzi ádrùngbǎ izu nyú nà.

Yēsù nǐ ka kí dhu núnɔ, kadù àmbɛ òvìnà dǒ dhu

(Màt 26.57-68; Mrk 14.65; Yùw 18.12-24)

⁶³ Yà Yēsù rǐ'ì foyá ale náambénà kùgbò dǒ, 'àdù àmbɛ kòvì dǒ.⁶⁴ Abádhí owúnà kà-nyì àtsi rǒ, 'àdù dhu ìvu kà-tsù, 'àti: «Áti pé nyi nùtì ale fáká?»⁶⁵ Ndirò abádhí náadù ábhǒ ngǔkpà nzére dhu nyú núnò kà nǐ.

Yēsù nà ka kówu ùvò Pbhàyahúdí bvǔ ádròdrǒ anya nítǒ arí ale-ònzǐ dhu

(Màt 26.59-66; Mrk 14.55-64; Yùw 18.19-24)

66 Inga níitdègu ùbho, ní Pbàyàhúdí tó pbàkùrǔ mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Ƴyátá tó màlímó mànà, núundu ì, 'adù Yěsù nábhu kowù nà fíràbvǔ ádròdrǒ anya nítdì arí ale-ònzǐ. 67 Ní, abádhí níivú dhu Yěsù-tsǔ 'àti: «Nyí nyapé ì'ì Krístò tí, ní únɔ pé ka fǎkà.» Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ma mapé kúnɔ fǔkù, ní nyǐ nyí nzǐ kà'u. 68 Ndirò, ma mapé dhu ìvǔ tsùkù, ní nyǐ nyí nzǐ dhu àdu idù. 69 Pbétù ròpè ndì kombí, Ìndrǔ t'ídhùnà rǎrà àdì Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbì tó fangà dònǎ rò.» 70 Ní, kóró ale adù dhu ìvu kà-tsǔ 'àti: «Olu nyí tí ndì Kàgàwà t'ídhùnà?» Ní kǎdù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐ ní ndì nyǐ nyàti, ima rǎrǐ ndì.» 71 Ní abádhí adù àtìnà: «Àlě tí'ì inè ngàm̀bì-atdyú nà tdítǒ? Àlě k̀r̀ì wà k̀ǹò dhu àlě-bì nyú nǐ.»

23

Yěsù rǐ mùsambà ònzi Pilatò-ònzǐ dhu

1 Abádhí níivà ì kóró atdíkpá, 'òwù Yěsù nà, 'òwù ùvò nà Pilatò-ònzǐ. 2 Ní abádhí apè 'òbhù ka, 'àmbe àtìnà dǒ: «Mǎ mòtù yàrí ale àlě tó pbìrì ǒ ale-dɔ ìdzǐ rí, ndínǐ dhu níivà tí ró. Kà rǎrà ìndrǔ-tsù nátò rǒ ìnzǐ Kàyìsarà bhà pàratà nufó tí. Ndirò kà rǎrà ndàti rǒ ndítírò Krístò, ádrùngbǎ kamà tí.» 3 Ní Pilatò ìvú dhu Yěsù-tsǔ ndàti: «Inyi, nyí tí Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà?» Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Inyi ní ndì ka nyí nyùnò.» 4 Ní Pilatò adù àtìnà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, ihé-yà mànà nǐ: «Inzá ma màla atdí afátá mà yàrí ale dǒ ka kádù

anya òtdì okúna dò rò.» ⁵ Pbétù abádhí náadù dhu nùtu atdíđ, 'àdù àtìna: «Kà rǔdhēna dhu náarí indrǔ-dò nídžǐ. Kǒpè ka Gàlilayà tó pbìrì ò rò, ndùdà nà kóró Yùdeyà tó pbìrì ònǎ, ndìrà àhù nà iró.»

Yēsù rǐ'ì ádrùngbǎ kamà Hèròdè-ònzǐ dhu

⁶ Pilatò níitdègu wò dhu ìrì, náadù dhu ìvu wò ndì ale rǎtí Gàlilayà tó pbìrì ò ale. ⁷ Ní, ádrùngbǎ kamà Hèròdè bhà pbìrì ò ale tí kà rǐ'ì dhu ndì ndìrì rò, Pilatò adù kàbhù kowù nà Hèròdè-fò ò. Wò ndì kàsùmì ò, Hèròdè náadù ndòtù Yèrùsàlemà tó kigò ò ndì ndìrà átò ró. ⁸ Ní Yēsù ndì ndàla rò, Hèròdè-idhè níika ndì atdíđ. Obhó ka ní'ì angyangyi tí ubhínà ndòzè rǒ ndàla Yēsù-ngbò, yà kà dǒ ka kúnǒna dhu níri ndì ndarí dhu-okú dò rò. Ndirò, kǎzè ndàla kà rǒnzina atdí wíwì mà. ⁹ Ní Hèròdè náangù dhu ádzíta nyú Yēsù-tsǔ, pbétù kǎdù nzá atdí dhu mà nádu kà tò. ¹⁰ Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Úyátá tó màlímó mànà ní'ì ányìrǒ. Ní abádhí adù Yēsù òbhù òbi nyú nà. ¹¹ Nírò ní ndì Hèròdè mà, yà ngbǒna òdò rí pbànowí mànà, náambénà kùnò dǒ itsi dǒ. Ní ka ndì ndùgbǒ, ndàdù àyǎya mberù náfò kà-rǒ dhu-dzidǒ, kǎdù Yēsù àdu kowù nà tdítđ Pilatò-fò ò. ¹² Ndi nínganí tí, Hèròdè mà Pilatò nà, náadù 'òzè òzè tí, àzèmbè òmvù tí ì árúbhi ì'ì rǒ angyinǎ rò rórò.

Yēsù-ànyǎ nótǎ ka kǐ ndínǎ ka koho tí dhu

¹³ Pilatò náandu pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale mà, ngǔkpà ale mànà. ¹⁴ Ní kǎdù àtìna abádhí nǎ: «Nyǐ nyìwǔ yàrí ale

nà fudu ò, nyădù àtìnà kà rarí ìndrũ-dò nídžĩ ndínĩ dhu nivà tí. Nírò, kànĩ ma mòngù dhu kà-tsũ nyìkpókũ ǒ rò. Ní ma màla nzá atdí afátá mà kà-dǒ ka kí anya nótdì okúna dò rò. Ndirò, atdí dhu mà rǐì ìmbă yà nyĩ nyòbhù ka dòná. ¹⁵ Hèrodè nyú mà nála nzá atdí afátá mà kà dǒ, kàdù kàdu tdítđǒ àlě-fo ò nídhunĩ. Ní, yà kǒnzì dhu ǒ, atdí dhu mà rǐì mbă, yà kàbhũ rádù kohò. ¹⁶ Ní, ma mí kíkòlò iwà ma màbhũ ka kùvi rórò.» ¹⁷ [Yà Pásìka tó m̀hèndù-idhò náaríra dhu bhěyi, ka kongónà atdí ale níkòlò imbi ò rò abádhí tò.] ¹⁸ Ní, abádhí kóró náapè 'ùkũ atdíkpá, 'àmbe àtìnà dǒ: «Ábhũ wò ale kohò, nyadù Bàrabà níkòlò fàkà.» ¹⁹ Ndi Bàrabà ka kasò imbi ò, kígò ǒ ndì nónzì wògò-okú dò rò, ndirò ìndrũ kǒhò dhu-okú dò rò.

²⁰ Pilatò abhù tũna tdítđǒ ihé-yà tò, Yèsù ndì ndòzè ndìkòlò nídhunĩ. ²¹ Pbétù, abádhí adù idù: «'Útǒ ka mùsàlabhà dǒ! 'Útǒ ka mùsàlabhà dǒ!» ²² Ìbhũ rí kisé nĩ, kǎti abádhí nĩ: «'Adhu nyú ndì kǎfǎ? Ìnzá ma màla atdí afátá mà, yà kàkǎ kohò okúna dò rò. Ní ma mí kàbhũ kùvi, madù ìkòlònà ràrà.» ²³ Pbétù, abádhí náadù dhu ùtu, 'àmbe ùkũ dǒ àrĩ nyú tí, ndínĩ ka kutó tí ka mùsàlabhà dǒ. Ní abádhí tó ìkũ-òbì òsè dònà nǎ rò, ²⁴ Pilatò adù abádhí-afí òzè dhu nónzì. ²⁵ Ní kíkòlò yà imbi ò ka kósò kígò ǒ ndì nónzì wògò-okú dò rò, ndirò abvo nóhò dhu-okú dò rò ale. Ndi ale ní'ì yà abádhí rùbhì ònzìnà rǒ kíkòlò ale. Nírò ní ndì kàdù Yèsù nàbhũ abádhí-fó, ndínĩ abádhí onzi tí afíya nózè dhu bhěyi.

Yèsù nútǒ ka kí mùsàlabhà dǒ dhu

26 Yěsù nà ì ówu òná kàsùmì ǒ, abádhí náalú Simonì tí kátina atdí ale inga bvù rò rírà rórò. Ndi ale ni'ì Kùrenì tó kigò ǒ ale. Ní abádhí náadù mùsàlabhà nágba kà-dǒ, ndíní kǎnó tí, ndàmbe àrà dǒ nà Yěsù-owù ǒ. 27 Ábhǒ ihé-yà mà, vèbhále mànà náambénà òwu dǒ Yěsù owù ǒ. Ì vèbhále náambénà odrùya-dò núpì dǒ izu-okú dò rò, 'adù àmbe Yěsù òdzì dǒ. 28 Ní Yěsù agéré ndì ndàndà abádhí, ndàdù àtìná: «Yèrùsàlemà ǒ vèbhínzó, ìnzì nyòdzi ma! Pbétù, nyòdzi nyí nyí-tírò, ndirò nyòdzi fùkú nzónzo. 29 Obhó tí, idho rí'ì inè yà òyá ka kowuya àtìná rǒ: «Hirò nònzì ní ingò-ayí, ndirò hirò nònzì ní inzá ì nuga vèbhále, yà inzá inzo apèna ibàya-tsù nínǔ vèbhále.» 30 Ndi nínnganí, ìndrù owuya àtìná rǒ pbìrì-akpá nǐ: «Nyàgbù nyí dòkà!» Ndirò abádhí owuya àtìná rǒ pbìrì nǐ: «Nyàtsì nyí dòkà!» 31 Obhó tí, yà dhu bhéyi ka kí dhu ònzi kázù itsu rǒ rò, òtdyòtdyù itsu rǒ ka kónzina dhu nóoloya ìngbá dhu bhéyi?»

32 Wò ndi kàsùmì ǒ tí, ka kambénà òwu dǒ átò nzéere dhu ònzi arí óyǒ ale nà, ndíní ka kokye tí atdíkpá Yěsù mànà. 33 Ní, «Ale-dòkpa» tí kátina ngari ò ì òwù ùvò rò, abádhí núutó Yěsù mùsàlabhà dǒ ányìrǒ, kǒkò nzéere dhu ònzi arí óyǒ ale mànà. Atdí ale ka kutó Yěsù bhà fangà dònǎ rò, kadù ngàtsi núto kàbhà ígù dònǎ rò. 34 [Ní, Yěsù ambénà àtìná dǒ: «Ábá, úbà dhu abádhí tò, ìnzá abádhí ùnì ì ónzina dhu nídhuní.»] Abádhí náadù Yěsù rǒ mùdzarù núndò foyá, ngalà ǒ ì òvì rórò. 35 Ìndrù náadù ìko ányìrǒ, 'àmbe ndònzi rí dhu nándà dǒ. Pbétù,

pbàyàhúdí tó ádròdrò ale náadù òko 'àmbe Yěsù nùgbò dǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Kǐgǔ ngǔkpà ale, ní kǐgǔ pé ndì ndìtírò, kǎpé ì'ì Krístò, Kàgàwà ópì fǐndà ale tí!» ³⁶ Pbànowí náambénà kùgbò dǒ átò, 'adù òwu ògyògyè òvayì náva rǒ kà-tsǔ. ³⁷ Abádhí adúnà òwu àtìna rǒ: «Nyi nyapé ì'ì Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà tí, ní ígǔ pé nyi nyitírò.» ³⁸ Kà-dòná ka kadù dhu àndi yà dhu bhéyi: «Yàrí ale ní Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà.»

³⁹ Yà Yěsù tí ka kùtǒ mùsàlabhà dǒ ale nzínzi ò atdí ale núnò dhu kà nǐ ndàti: «Nyi tí obhó Krístò? Ígǔ pé nyi nyitírò, nyadù mà nígu!» ⁴⁰ Pbétù ngàtsi kà t'ódhìna náadù òrù kà dǒ ndàti: «Nyi tí obhó Kàgàwà-òdò mà nónzi, àzembè nyi nyongó ì'ì ndì àpbè-tidò kèlě nábà nyi nyí? ⁴¹ Àlě kǐ àpbè nábà obhónánga dǒ, àlě tó afátá-okú dò rò àlě kǐ kàbà nídhunǐ. Pbétù yàrí ale náfà nzá atdí dhu mà.» ⁴² Tdítdǒ, kǎdù àtìna: «Yěsù, ìrè nyírè ma pbùkù idzi ò nyi nyótsù rò.» ⁴³ Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò indù: àlě kótsù nyi màna indo tí pàràdisò ò.»

Yěsù rǒvè dhu

⁴⁴ Mbembè azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ò, ínǒ-yà níibvú ndì kóró ndì pbìrì ò, ràrà àhù àrùgyètdí adyifò-sisì adyídǒ nga tó ò. ⁴⁵ Adyifò náavè, Kàgàwà bhà idza ò ka kúsò ádrùngbǎ mberù pàziyà tí kátina-ònga ràdù ndífa átsí rò. ⁴⁶ Ní Yěsù akù orú tǔna nyú nà ndàti: «Àbá, ma màbhù afídu funú.» Wò dhu ndì ndòrì dhu-dzidǒ ní ndì, kà-afí náadù ìtdě dòtsí. ⁴⁷ Wò ndì nònzi dhu ndì ndàla rò, Pbàrómá tó pbìrì ò

atdí miyà pbànowí dǒ ádrùngbǎle níilè Kàgàwà ndàti: «Obhó nyú, yàrí ale ní'ì obhónángatále!»
 48 Kóró alé-yà, yà ibí rò iwùná dhu àndà, náala wò ndì nònzì dhu. Ní abádhí náadù ì ányìrǒ rò dòya-tsirò ùlǔ izu nyú nà rórò. 49 Yà Yèsù núnì kóró ale, Gàlìlayà tó pbìrì ò rò ka nùndà vèbhále mànà, níikò itseta, 'àmbe ùda rúda dhu nándà dǒ.

Yèsù nótdù ka kí dhu

50 Pbàyàhúdì-bvǔ ádròdrǒ anya nítdì arí ale nzínzì ǒ, Yòzefù tí kátina atdí ale ní'ì inè. Ndi ale ní'ì ídzì ale, ndirò ka ní'ì obhónángatále.
 51 Kǎtsù nzá yà Yèsù dǒ rí 'ìri ale tó ote ò mǎtí, ndirò abádhí rǒnzina dhu ò mǎtí. Wò ndi Yòzefù ní'ì Àrimàtayò tí kátina Pbàyàhúdì-bvǔ atdí kígò ǒ ale. Ndirò kǒngónà Kàgàwà rǐ idzi ònyu ìndrǔ dǒ òná idho nóddò. 52 Ní kǎrà Pìlatò bhà, ndàrà Yèsù-abvò nónzì kà-fó.
 53 Kǎdù Yèsù-abvò nífo mùsàlabhà dǒ rò, ndàdù ngbǒna nákpòrò mberù ò. Kǎdù àrà ndi abvo nótdù bhalabhala ò ka kóbhì ibhu ò. Ndi ibhu ní'ì inzà ka kàpè atdí ale mà nótdù òná angyi.
 54 Wò dhu anzì ndì yà ìndrǔ rǐ 'òbhòlò ndinǐ sàbatù adù tí ndòpè òná idho ǒ. 55 Yà Gàlìlayà tó pbìrì ò rò Yèsù nùndà vèbhále, náadù òwu atdíkpá Yòzefù mànà. Abádhí náala Yèsù-abvò nótdù ka kí òná ibhu, 'àdù Yèsù ka kùlì ibhu ò tí dhu nála. 56 Wò dhu-dzidǒ, abádhí náadù 'àdu firábvù, 'òwù andròko mà, ndrùù róngu akye mànà nóbhòlò. Sàbatù-idhò ǒ, abádhí náadù 'àso yà Úyátá nónzì dhu bhěyi.

24

Yèsù rí ndìngbè dhu

(Màt 28.1-10; Mrk 16.1-8; Yùw 20.1-13)

¹ Sàbatù-idhò dzidò rúbho nga ò, vèbhále náawù kútsingá nyú kàbhùlì ò. Abádhí awù ányì yà angyangyi ì óbhòlò mběyi róngu akye mànà foyá. ² Ní, abádhí adù odu nótù iwà ka kògèrè ibhu-lí rò ró. ³ Ní abádhí atsù ndì ibhu ò, pbétù abádhí adù nzá Ádrùngbàle Yèsù-abvò nótù. ⁴ Ní atdíidò idho núko abádhí ndì dhu dǒ rórò ní ndì, óyó ale náuto ì abádhí tí, atdíidò rúmbilì mùdzarù nà ròyá. ⁵ Ní atdíidò odo nísì òyà dhu-okú dò rò, abádhí adù dòya nútòò obvò. Pbétù, kòrí ale adù dhu ìvu abádhí-tsù 'àti: «Ádhu nyí nyí inè rí'ì nyìkpóna nà ale nóme ùvùve ale nzínzi ò ní? ⁶ Kà rí'ì mbá iró, kìngbè wà ndì ove-bvù rò. Nyìrè pé yà fùkù kùno àdì ndì ndàdì Gàlilayà tó pbìrì ò rórò dhu. ⁷ Kàti: <Dhu àkǎ kipfo Ìndrù t'ídhùnà kabhu nzérenгатále-fó, kadù ùtonà mùsàlabhà dǒ, ndirò ìbhu idho dzidò, kà ràdù ndìngbè.» ⁸ Nírò ní ndì abádhí náadù yà Yèsù unò ote nírè. ⁹ Ní abádhí adù ì ibhu-ti'ò rò, 'òwù yà ì àla kóró dhu núnò atdí kumì dóná atdí nà ábhàlǐ tò, kóró ngǔkpà ale mànà. ¹⁰ Ì vèbhále ní'ì Màngàdalà tó kigò ò Màriyà mà, Zànì mà, Yàkòbhò-tsánà, Màriyà mànà. Ndirò, yà abádhí ì'ìnà mànà ngǔkpà vèbhále, náadù dhu àwe ndì dhu bhěyi tí Yèsù bhà uvitatále tò. ¹¹ Pbétù, kòkò vèbhále ùnò fíyò dhu nàtì uvitatále adù zèze tí. Ní abádhí adù nzá ndì dhu ná'ù. ¹² Pbétù Péterù náadù ndìvà, ndòkà kàbhùlì ò. Ní, ndì ndàgǔ ndì ndàndà

ibhu-ònga rò, kàla mberù-mbélémbèlè kèlě ányì. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàdu ndàrà pbìndà atdíđǒ idhò núkò ndì wò ndì nònzì dhu dǒ rórò.

Yēsù rǐ ndàvǐ óyǒ ábhàlǐ tò Èmawù rárà otu ǒ dhu

(Mrk 16.12-13)

¹³ Ndi nínganí tí, Yēsù bhà ábhàlǐ nzínzì ǒ óyǒ ale náakò 'àmbè òwu dǒ Èmawù tí kátina pbanga ò. Ndi pbanga ní'ì atdí kumì dòná atdí nà kilòmětèrè tí Yèrùsàlemà tó kigò rǒ rò. ¹⁴ Abádhí ambénà òte dǒ yà ì nònzì kóró dhu-tsí dǒ. ¹⁵ Ní wò abádhí rǒte, 'àdù àmbè 'àgò dǒ òná kàsùmì ǒ, Yēsù nyú ndìtírò náandri abádhí tí ò, 'àdù àmbè òwu dǒ atdíkpá abádhí mànà. ¹⁶ Pbétù, dhu adù abádhí-nyǐnga níti ìnzǐ rùni Yēsù. ¹⁷ Ní Yēsù ivú dhu abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhu nyǐ nyǐ nyǎgò dòná, àzèmbè nyǐ nyongó òwu?» Ní kòrí ábhàlǐ náadù ìko, izu ràdù 'ùka atdíđǒ. ¹⁸ Atdí abádhí nzínzì ǒ ale, Kiliyopà tí kátina, náadù dhu ìvu kà-tsǔ ndàti: «Nyǐ tí ndi atdíró Yèrùsàlemà tó kigò ǒ bhà nzínzì ǒ ìnzá nyǐ nyèni kàrí idhò nzínzì ǒ ndì nònzì dhu?» ¹⁹ Kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Ádhu ndi?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Yà Yēsù, Nàzàreti tó kigò ǒ ale rǒ ndì nònzì dhu. Ndi ale ní'ì ádrùngbǎ ɔbi nà nabì. Kàrà ndi pbìndà ɔbi návi rǒ kàsùna ǒ, ndirò ɔtèna ǒ màtí, Kàgawà-ònzǐ ndirò kóró ale-ònzǐ màtí. ²⁰ Ní fàkà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, fàkà ádròdrǒ ale mànà nípfò ka, 'àbhù kòtdì anya dòná ndínì ka kohò tí, 'àdù kàbhù kutǒ mùsàlabhà dǒ. ²¹ Mǎ nyú, mǎ múbhì dhu ìrè rǒ ka rǎrǐ ndi Pbàìsràyélí núwǔ rí ìno-kàsǔ ǒ rò. Pbétù ròsè kóró dhu dònǎ,

indo kóró kòrí dhu ónzì ì ró idho náhu wà ìbhu. ²² Ní obhó tí, nzínzika ǒ ngúfe vèbhále nábhù idho rùkò mǎ atdíǒ. Abádhí òwùnà bhòtsungá kàbhùli ò. ²³ Ní inzà ì òtù Yèsù-abvò rò, abádhí àdù ingo, 'àdù àtìnà málàyíká ràvi ì fíyò. Ní, ì málàyíká ràti inè Yèsù ràrǐ'ì nyìkpóna nà. ²⁴ Yà mǎ mǐ'ì mànà atdíkpá ale nzínzì ǒ, ngúfe ale nádù òwu átò kàbhùli ò, 'àdù ndi dhu nótù àdhàdhì yà vèbhále náwenà dhu bhěyi tí. Pbétù abádhí àdù nzà ndi Yèsù-ngbò nyá nála.»

²⁵ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyǐ ní ìmbǎ irèta nà ale! Ndirò nyǐ ní ìnzǐ arí pbànábí nùwò kóró dhu ná'u tsàkàtsàkà ale! ²⁶ Dhu aká tí obhó Krístò ràbà àpbè ndi dhu bhěyi tdǔ ndi ndotsú pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù ò rò?» ²⁷ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù dòná ka kandí Kàgàwà bhà Andítá ò kóró dhu-tì nópè ndàwe abádhí tò, ròpè ndi Músà bhà Andítá ò rò, ràrà àhu kóró pbànábí náandí dhu ò.

²⁸ Abádhí níitdègu yà ì úbhi òwu rǒ ònà pbanga níndù, ní Yèsù adù dhu ónzì itse rárà ale bhěyi. ²⁹ Pbétù abádhí adù Yèsù àgo 'àti: «Ádǐ atdíkpá mǎ mànà. Obhó tí, adyifò àrà wà, ndirò inga ràti kòmbí tí.» Ní Yèsù adù òtsù, 'òkò atdíkpá abádhí mànà. ³⁰ Ní ònyù-tsùnǎ ì òkò atdíkpá abádhí mànà rórò, Yèsù níidiyi mǔgati ndàlǔ fóná, ndàdù òtsò nábhù Kàgàwà tò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù mǔgati-ònga núkò ndùndò abádhí-fó. ³¹ Nírò ní ndi abádhí-nyinga náará ndùtù, 'àdù Yèsù nùni. Pbétù Yèsù náadù àwǐ dòtsí abádhí-nyìkpó ǒ rò. ³² Ní abádhí adù 'òpè 'òtè nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Àlě-afí

nígbě̀nà tí obhó àlě ò, yà otu ọ̀ kà rùbhi Kàgàwà bhà Andítá-tì náwẹ̀ rọ̀ àlě tò rọ̀?»

³³ Abádhí adù 'ìvà ányìrọ̀ rò tí, 'àdu ì Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní ányì abádhí atù kọ̀kò atdí kumì dóná atdí nà uvitatále ọ̀dhíya mànà ì nàndu ró. ³⁴ Ní ì uvitatále náadù àtìnà abádhí nǎ: «Obhó nyú, Ádrùngbǎ Ẹ̀sù níngbè wà ndì. Kàvi wà ndì Sìmonì tó.» ³⁵ Ní kòrí ọ̀yọ̀ ábhàlì náadù ròyá ndì nònzì otu ọ̀ dhu mà, ìngbǎ dhu bhèyi màtì ì òwù Ẹ̀sù núnì m̀gati-ònga nùkọ̀ rí ró dhu mànà dhu náwẹ̀ abádhí tò.

Ẹ̀sù rí ndàvì p̀b̀ndà atdí kumì dóná atdí nà ábhàlì tò dhu

(Mát 28.16-20; Mrk 16.14-18; Yùw 20.19-23; Kas 1.1-8)

³⁶ Yà Ẹ̀mawù rò iwù ale rọ̀te ngǔkpà ábhàlì mànà ònà kàsùmì ọ̀ tí ní ndì, Ẹ̀sù nyú ndìtírò náavì ndì abádhí nzínzì ọ̀, ndàdù àtìnà abádhí nǎ: «Kàgàwà àkǎ ndàbhù nyí nyọ̀kò màrùngà ọ̀.»

³⁷ Ní atdídọ̀ ádrùngbǎ ọ̀dọ̀ nísí ọ̀yà dhu-okú dò rò, abádhí adù dhu àtì ale-mùlì ì àla dhu tí. ³⁸ P̀bétù Ẹ̀sù adù dhu nívu abádhí-tsù ndàtì: «Ádhu f̀kú ìrèta nìnzà? Ndirò ádhu wòrí ìrèta-tidò rí'ì afíku ò nǎ? ³⁹ Nyàndà pé ọ̀tsúdu mà p̀fọ̀du mànà! Ima nyú ní yà! Nyàp̀balǎ pé ngbọ̀du, ndirò nyàndà pé, ale-mùlì náarí'ì ìmbǎ ìzǎ nà róná, ndirò kàkpa mà náarí'ì ìmbǎ yà rùdú nyí nyálǎna dhu bhèyi.» ⁴⁰ Wò dhu ̀nọ̀ ndì ndí rò, kádù ọ̀tsúna mà, p̀fọ̀na mànà nítè abádhí tò. ⁴¹ P̀bétù wò ì í'ì nà ádrùngbǎ dhèdhe ọ̀, abádhí rí nzí ndì ndúnọ̀na dhu ná'u, ndirò atdídọ̀ idhọ̀ adù abádhí nùkọ̀ dhu-okú dò rò, Ẹ̀sù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàtì: «Nyí tí'ì ìnè ònyùnà ka kádù dhu nà

fukú iró?» ⁴² Ní abádhí adù ikùrù ikuru ìbhè-rórò-ngba nábhù kà tò. ⁴³ Kádù ndi ìbhè náko, ndàdù à'ànà àzèmbè abádhí rǎlǎna rórò. ⁴⁴ Wò dhu-dzidò, kádù àtìna abádhí nǐ: «Kòni yà fùkù ma mongónà ùnònà òko ale kòko atdíkpá rórò dhu ní wò. Dhu aká yà kóró ka kandí dùdú Músà bhà Ʋyátá ò mǎtí, Kàgàwà bhà pbànábí tó Andítá ò mǎtí, ndirò Zàburì ò mǎtí dhu rònzi ì kóró.» ⁴⁵ Nírò ní ndi kádù abádhí tó irèta núngbe, ndíni abádhí alú tí Kàgàwà bhà Andítá rǎnna dhu dòya ò. ⁴⁶ Tdítdò kádù àtìna abádhí nǐ: «Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu kati: Krístò àkǎ ndàbà àpbè, kǎkǎ ndòvè, ìbhù rí kisé idho ò ndàdù ndìngbè. ⁴⁷ Ndirò kǒvò rǒ, dhu àkǎ kùnò ìndrù rǐ 'ùgèrè, 'ùbhà fíyò nzérenge, Kàgàwà ràdù dhu ùbà fíyò dhu kóró pbìrì ò ale tò, ròpè ndi Yèrùsàlemà rò. ⁴⁸ Nyǐ ní ndi dhu tó ngàmbì. ⁴⁹ Ndirò kòni ma mí yà Àbadu náakò fíndá làká fùkù dhu nívi fùkù. Ní nyǐ nyàkǎ nyòkò yàrí kigò ò tí, rǎrà àhù òrù-akpà ò rò rírà ádrùngbǎnga tó obi nába nyǐ nyí dhu ò.»

*Yèsù rǐ ndàdù òrù-akpà ò Kàgàwà i dhu
(Mrk 16.19; Kas 1.9-11)*

⁵⁰ Yèsù adù àrà pbìndà ábhàlǐ nà Bètàniyà tí kátina pbanga-tí'ò. Ní, kǎngbe ɔtsúna ndàso abádhí nǐ. ⁵¹ Ní yà abádhí násò ndi ndí òná kàsùmì ò, àbadhi mà nùubhá ì pbìndà ábhàlǐ màná, ndàdù òdzì, ndàrà òrù-akpà ò. ⁵² Ní Yèsù ì ìfù dhu-lutinǎ, abádhí náadù 'àdu ádrùngbǎ dhèdhe nyú nà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵³ Abádhí nóongónà 'ùndu bilínganà Kàgàwà bhà idzá, 'àmbe Kàgàwà-òvò nílè dǒ.

Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngit)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12